

საქართველო ზელოვნება

ISSN 0132-1307

გეორგიანული
კულტურის

6

180
1983

საქართველოს სსრ კულტურის სამინისტროს
ყოველთვიური ჟურნალი

1983

ნათეს ნითელი ნალები

(ისტორიული დრამა)

მოკმედი პირი

წათე
დედოფალი
მანინა
მარუთა
აიტი
ფარტაზი
პოეტი
ბაკური
საკიანი მსახური

1.

ლაზიკის მეფის სასახლე. წათე სამეფო ტახტზე წე-
მდგარა და სარკეში, რომელიც მსახურს უჭირავს,
თავის წითელ წაღებს ათვალიერებს. ტახტის გარშე-
მო ღვანან: დედოფალი, ბაკური, ფარტაზი, აიტი,
პოეტი. დარბაზი ძაძითაა მორთული, იატაკზე, აქა-
იქ, ჭერ კიდევ ყრია დამკვანარი ყვავილი და დაფ-
ნის რტოები.

წათე. უპირველეს ყოვლისა, მადლობა მინდა
გადავუხადო ყველას, ვინც ჩემი მწუხარება გაიზი-
არა. (სლუკუნით) აღარ არის მამჩემი...

ფარტაზი. დიდი გუბაზის სიყვდილმა ყველანი და-
გვაგოლა, მბრძანებლო.

წათე. მე მაინც სხვა ვარ. თქვენ ერთი მეფე დაჯა-
რგეთ და მეორე შეიძინეთ, მე კი მამა მივაბარე მი-
წას.

პოეტი. მშობელი შვილმა უნდა დამარხოხ, ჩემო
ხელმწიფოვც. ასე დაუდგენია ღმერთსა და ბუნებას.

წათე. სხვათა შორის, ჩვენო ძვირფასო პოეტო,
თქვენს სამგლოვიარო ხოტბას, მამჩემის დაკრძალვა-
ზე რომ წაიყოხებთ, ძალიან აუღელვებია ხალხი.

პოეტი. (თავმდაბლურად იღიმება. აშკარად კმა-
ყოფილია). არ ვარ ღირსი, მბრძანებლო. მოკვდავის
ენა ვერ შესძლებს ქეშმარიტი ხოტბა შეახზას გუბა-
ზის სახელს. მისმა სიდიადემ და თქვენმა მხარდაქე-
რამ მომცა ძალა, რათა საკუთარი შესაძლებლობისთ-
ვისაც გადამეპარებინა. საერთო განწყობილებაშიაც
შეუწყუო ხელი ჩემი ლექსის წარმატებას.

წათე. მეც სწორედ მაგას მოგახსენებთ. თქვენმა
ცდამ უოველგვარ მოლოდინს გადააქარბა. თურმე იმა-
საც ამბობენ, დიდი გუბაზი შვილზე უფრო პოეტმა
იგლოვავო. მართლა ასეა? (ოდნავი პაუზის შემდეგ)
მთელ ლაზაკს თქვენი სახელი აყერია პირზე.

პოეტი. (შეშფოთებული). მბრძანებლო, მე მი-
ნდოდა, უპირველეს ყოვლისა, თქვენთვის მესიაშოვ-
ნებინა. დამერწმუნეთ, სხვა აზრი და მიზანი არცა
მქონია, არც შეიძლებოდა, რომ მქონოდა... (ხმათ-
რთოლებული) ჩემს დატაკ გონებას თქვენი მფარვე-
ლობისა და შთაგონების გარეშე არ ძალუძს შექმნას
რაიმე ღირსეული და მნიშვნელოვანი... დამერწ-
მუნეთ...

დედოფალი. რა დროს ეგ არის, ადამიანო!
ხალხი ისედაც დაწვეტილია, სხვა რამეზე ილაპა-
კეთ.

წათე. (ტახტზე წღება. მსახურს ხელის აქნევით
პოეტებს. მსახური განზე დგება). მოიცა, მოიცა... ნუ
დამაზნევ. (პოეტს) მე სხვას ვამბობ და შენც ძალიან
ქარგად იცი, რასაც გუებნები. გაუგებრობის თავიდან
ასაცილებლად გაგიმეორებ: თქვენმა სამგლოვი-
არო ხოტბამ ხალხი ძალიან ააღელვა, მთე-

ლი დამე ჩირალდნებით დავდიოდნენ და გუბაზისა და თქვენს სახელს ერთად დაჰაძიოდნენ, თითქოს გუბაზი ჩემი კი არა, თქვენი მამა უფილიოუს. (შემოდის მანინა. დედოფლის გვერდით ღვება, დიდი ინტერესით ისმენს საუბარს). ამის მიწვენი კი, მხოლოდ და მხოლოდ, ის ღვებია, დაქრძალვაზე რომ წაიკითხეთ, მერე გულწასული რომ დავითი და თავი ისე ხეთქეთ კუბოს სახურავს, გვეგონა ტაძრის თალი ვაიბზარაო.

ბაკური ხმამალა იცინის.

დედოფალი. (ბაკურს — გაკვირვებული). რა გაციენებს? (მანინას — მკაცრად) ხად ბრძანდებოდი?

პოეტ. (დამწავეის ღიმილით) დაბ, თავი მარტოღვ მაგრად დეაქრტი (ხელს იღებს შებზუ). ახლოღ მტკავა. გული კი სიცხის გამო შემიღონდა. მანინა. (თავისთვის) საქალბოში ჩაველი. თერნა ავაღ. წამალი ჩავუტანი.

პოეტ. დამეთანხმებით, ძალიან ცხელია. ხალხს სახზეო ოფლი ისე ჩამოსდიოდა, თითქოს თავსმზა დგანო.

დედოფალი. (მანინას. მანინასკენ არც იყურება). კარგად ვიცი, საღაც ბრძანდებოდი. მამის მაინც მიგერიღოს, შგლოვარება. რა დროს ქურა-ქურა წანწალაო...

პოეტ. თანაც, არც ჩემი ნიჭი და არც მამათქვენის უფალავი ღირსება არ მამდევაღ ღვების შემოკლების საშუალბებს.

მანინა. ხო, ზღვაზე ვიყავი.

წათე. გეუფავა. გეუფავა. აკი გეუბნები, ეგ არ მაინტერესებს-მეთქი. შენ რომ მიგითვან, დღამდე იღამარაკებს.

დედოფალი. (წათეს) იღამარაკოს, რატომ ანუ-მებს? ცუდს რას ამბობს? (მანინას) ნუ სარგებლობ ჩემი მოთმინებით. რას უსიხარ, რა გინდა იმ ზღვასთან? ხალხს გავი ეგონები. აკი დეადვეენ კიდევ უკან. გათხოვიღი მაინც არ იყო... ბავშვი ხომ აღარა ხარ?! მანინა. აი, კანა ისეღ სველი მაქვს. ვიჭეკი და ვუსმინდი. იმდენი რამე მოიხრა, არაფერი აღარ მზასოვს.

წათე. დედოფალიო, ჩვენი საუბარი უფრო მნიშვნელოვანია, ვიდრე თქვენ გგონიაო.

მანინა. ქუყა კი მაინც მომემატა. ახლა უკვე მტკაცად ვიცი, რომ მე და შენ, ჩემო საყვარელო დედოფლო...

წათე. ჩვენი პოეტის ღვთაებრივ ნიჭს, თუ გახსოვო, ჩვენც უკვეღთვის ვფასებდით (პოეტს). მე მგონი, ვერც თქვენ უარყოფთ. (პოეტ, თანმგობის ნიშნად. ხელბს შლის.) მაგრამ ახლა საქმე მეფის ღირსებას ეხება...

დედოფალი. შვილსაც მიხედვა უნდა, მეფევე ბატონო. როგორ შვილსაც გავზრდით, ქვეყანაც ისეთი იქნება.

წათე. მოღეკი მე ვარ! ისე იგი, მე მეტბა. ხალხს მამის მფლავბად შეღვის, მამის მკვეღლის მსახურიაო. საბედნიერად, ეს მოთღ ხალხს არ ეტბა. მართალია, მამაჩემი მოკლეს, მაგრამ ეგს მკვეღლობა პირადი შურისა და სიძულვილის შედეგი იყო.

მკვეღლი ღირსეულად დაისკება, ხოლო, რაც შეეძება რომს, იგი არის და უკვეღთის იქნება ღირსეულ ნამდეღი მეგობარი და მფარველი. თუ უჭყვეტრბებზე არ მზალატობს, მგონი, განსვენებული მამაშეშქაქმასან გვეუბნებოდა. ეს უკვეღამ უნდა შვიგონოს, ერთხელ და სამუღამოდ. ვინც სხვანარად ფიქრობს, ჩვენი მტრისა და ნამდეღი მოღალატის სახელიც მას იუყოფინის.

მანინა. მეც უნდა გავაჩინო შევიღი. მაგრამ ცოტა სხვანარიო... ჩვეულებრივი. მიწით მოიხუზუნული, წვიმით გაღუმბული, ქართი გაცრეციღი, ძეძვით დეკარწული. კრიბინასავით მზაურაინი და ვაშლივით სრულყოფილი. გესმის, დედაჩემო? ვაშლივით უზრავლო და სრულყოფილი.

დედოფალი. შევიღი თუ გინდა, ქმარიც უნდა გინდოდეს. ვაშლის ქამით ვერ დღორსულღები.

წათე. (ხელს მღლა სწევს, მბრძანებულრად) თუ ერთმანეთს არ ვაძღვდით, არაფერი გამოვა. (პოეტს) მე ჭერ არ მითქვამს. მოღალატე ხართ-მეთქი.

პოეტ. ი. მოღალატე?

წათე. მე ვთქვი, რომ თქვენმა ღვებმა, რომელიც ნამდეღლად გრძელი იყო და ამიტომაც გაგვიჭირდა მისი ბოლომდე მოსმენა, ზოგირბოს, ჩვენი თუქმყოფილო ნამბრალას, საბედნიერად, ეს მოთღ ხალხს არ ეტბა, საშუალბება მისცა. ამოფარბოდა განსვენებული გუბაზის სახელს და ვღღში მჭიღის ცემით, როგორც ვიტყვით ზოღმე, გაბზუთურბინა თუ გაბზოთურბინა...

პოეტ. (სმარტად) გაბზოთურბინა!

წათე. დაბ, გაბზოთურბინა ჩვენი ღვწლი და დამსახურბება ჩვენი დიდი სამშობლოს, რომის იმბერის წინაშე.

დედოფალი. (წათეს) ერთი-ორი ნამბრალა ღამარავად არ ღირს. (მანინას) ჩვენ სხვანარი სისხლი გვაქვს. სიყვარული ბრიყვებისთვის მოგონიღი ზღამარა. თუმცა, აქამდე უკვეღფერი შენით უნდა გესწავლა.

წათე. დედოფალიო, მე ჭერ არ დამმიბთავრბება. კეთილი ინებთ და მომბოინეთ.

დედოფალი. (ღღმებზეღი უახლოვება. წათეს) იოზო, წათე, წათე! ეგ ხომ უკვე ეთქვით. ნახე, რასა გავს სასახლე. ასე დავხვდით სტუმრბებს? რა მოგიღიდა? შენ რომ სიბრავზე არ გიხვებამ! (მკაცრად) მეფე კეთილი უნდა იყოს, კეთილი და მბოიბერი... (პაუზის შემდეგ) ხალხს ასე ურბენია, აბა, შეხედეთ, შვისისგან უკვეღას ენა მუცრღმი ჩავარღნია (ეფერბება, უუჯავებს) აქ ვისაც ხედვა, უკვეღა შენი ერთგულია. დამეჭრე და არ წავებ. აბა, მარბენე შენი ფხზუნა (ღვს მღლა უწევს) შეხედეთ, შეხედეთ, როგორი წალბები აცვია! როგორ უხვებამ! კისრული, პრიღა, კრავუნამ! ჩემი პატარაკისარი, კეთილი კვისარი. პაკ-პუყ, პაკ-პუყ, მობაკუნოს კვისარი! გზა მიეცი კვისარსამ! (იღინღს) იოზო, ჩემო წათე, როგორ გამაციენ.

წათე. მოცა, მოცა-მეთქი, სირცხვილია... მართლა მიხვებამ?

დედოფალი. (წათეს ფხს, რომელიც აქამდე ზღღში ეჭირა, უხვზად დაახებქებს ძირს. მკაცრად) ამ წალბების გახდა უფრო ადვილია, ვიდრე ჩაცმა.

წათე. ტყუილად მიბრავღები. მე არც ახლა ვი-

ტყოდი არამე, ახლაც გავჩუმდებოდი, მაგრამ იმ ხალხს რა უფობრათ? მართლა რომ ჩამოვიდნენ, ასე გულხელდაკრფივლინი დახვებენ? ჭალბი რომიდან მოიღის მამარჩემის მკვლელობის საკოვნილად, ჩვენ კი თითოც არ გავანძროთ? იქნებ მკვლელი ჩვენს შორის ხაა? რას იტყვიან: გვიანათო? დაბრმავდითო? მთლად გამოშტერდითო? მე ჩვენს პოეტს...

დედო ფ ა ლ ი. „ჩვენს პოეტს“, „ჩვენს პოეტს“... გავიგეთ, გეთამბებით, შეცდომა მოუყვდა... (დამფრთხალი პოეტი რაღაცის თქმას აღარებს, დედოფალი ხელით ანერებს) შეცდომა მოუყვდა, მაგრამ უნებურად და არა წინასწარი განზრახვით. ამისთვის ხომ არ უნდა მოვკლათ?! თქვე, მოვკლათ? დევუძახო ქალბო?

სასწაურკვეთილი პოეტი უმწვეოდ იგრძობება, თითქოს უწყვეტ თოქებ კილიაო. პირზე ხელს იფარებს, მაგრამ მივც ვერ იკავებს თავს და ვყვიროს:

პ ი ე ტ ი: მათმევიენო!

დედო ფ ა ლ ი. (წათეს) შენ გეყოხებო, დედუძახო-მეთუი ქალბო? (წათე მხრებს იჩეჩებს) არა, არ შეიძლება. (ოდენ დამწვედებელი პოეტი დედოფალს მოწონებთი უყარებს თავს). რა თქმა უნდა, არ შეიძლება. პოეტი მსუბუქი, ფრთოსანი არსებაა, როგორც კი ფრთებში მოჰკიდებ ხელს, ფერი ეკარგება. შეხედე, სამარადნი ამოდებულს დაემსგავსა (იციუნის) პოეტი, რომელსაც შენ მფარველობ, არასოდეს არაა საშინი, როგორც ნესტარამოცილილი ქვეწარმავალი, ანდა გაწრონილი მიმინო. ის შენს ცერზე ჭდომას უკვე შეჩვიდა და უყვოდ ღონეს ხმარობს რათა ათასში ერთხელ მაინც დაგიპიროს მსუქანი მწყერი და სიამოვნებისგან აკრუტუნდეს, როცა თავზე ხელს გადაუსვამ (თავზე ხელს უსვამს). ამიტომაც, შენც უნდა მოითმინო და დიდებოვანად გაიღოშო კიდევ, თუ უნებურად დაგასიარავს ხოლმე. (მკაცრად) დასკილი და განდევნილი პოეტია საშინი. მკვდარიც კი მის დაგულილ სხეულს ხალხი ავგარკობდად ინაწილებს და მერე შენც იძულებული ხდები, თავი მოიდარყო, თავი დაიმდაბლო მისი ნეშტის წინაშე. (პაუზის შემდეგ, ღმილით) ასე რომ, იფიქრე, დაუფიქრებლად ნაბიჯს ნუ გადადგამ, თორემ ეგ ლამაზი წალუნებიც მალე გაგიცვდება. (თავის აღვილას ბრუნდება).

წ ა თ ე. ჩვენ ძალადობის მომხრენი არასოდეს ვყოფილვართ. პირიქით, ჩვენი მიზანია ქვეშარტიების დადგენა ქვეშარტიების საშუალებით. ის კი არა, აქაც გვირგვინა ზოგიერთი, რომისა და ჩვენი მეგობრობის უარსყოფელი, ჩვენ კი ვითმენთ...

პ ი ე ტ ი. მბრძანებელო...

წ ა თ ე. (ყვიროს) ჩვენ ჯერ ვითმენთ! (პოეტს) თქვენც მოითმენთ, თუ შეიძლება. ჩვენ თვითონ დაგიძახებთ. დიახ, ზოგიერთს ჩვენი უფალი დამპყრობლის, სპარსეთისკენა აქვს ხელი გაშვებული და ლაზიკის ნამდვილ ხსნას სპარსეთის ქვეშევრდომობაში ხედავს. უფრო მეტიც, გამოიღოს და სახალხო ქადაგებს ამ უარობას, დღეისათვის უფალად მიუღებელსა და მკენებლურს. ხალხიც უსმენს და, რა თქმა უნდა, ზოგიერთი, საბედნიეროდ, ეს მთელ ხალხს არ ენება, იგებლება და იფრთხილება რომაელებისადმი და უსამხურბებელი და უსაფუძვლო შიხლითა და სიძულვილით. მაგრამ ჩვენ რას ვაკეთებთ? სადა ვართ

ამ დროს? მართლა გვიძინავს? მართლა დავერუდებოდით? მართლა დავბრმავდით? არა და არა, ჩვენ აქ ვართ. ტახტზე ვსხედვართ და ამ ტახტიდან უვლავართ ქვედათქვენი დათ, უვლავართ გვესმის. მაგრამ იმის შესახებ უცილებელია რომეტი რომ მივიღოთ, საშინოვარად ჩაკვლიათ ამგვარი ბილწი, მე ვიტყოდი, ქვეშარტი მანუღლიშვილისთვის უფლად უყადრისი ზრახვა, და იმის ნაცვლად, რომ ჩვენი საერთო საბილწიდან, რაც შეიძლება შორს გავიქანათ და გადავყაროთ ბოროტი გულითა და გონების ეს... ეს განავალი, მშვიდად ვსხედვართ და ველოდებით, ჩვენი დიდა უფალი რომლის მოახდენს სასწაულს და როდის მოარჩლებებს ამ გზაბნეულ ბატყებს. სიტყვა „ბატყანს“ ამ შემთხვევაში, რა თქმა უნდა, ირონიით ვხმარობ.

პ ი ე ტ ი. (მტკიცედ, კრეტად). მბრძანებელო!

წ ა თ ე. ახლა ბრძანეთ, რისი თქმაც გინდათ. გისმენთ, ოღონდ, სიტყვა-სიტყვით გაიმტოვოთ უვლავარი. რასაც კრებზე ლაპარაკობდით. კეთილი ინებეთ და ჩვენც დაგვატყბეთ თქვენი მეჭერმეტყველობით, ჩვენი ბნელი ხალხი ასე რომ აღუფრთხილებია.

პ ი ე ტ ი. მართალია, ლაპარაკი მართკ ადამიანს შეუძლია, მაგრამ ხანდახან ადამიანის პირიდან ამოსულ სიტყვას გველის შხამიც ახლავს ხოლმე, კათობს სიტყვაც და კამერის მოუქნელობაც. ბევრჯერ გაუგონო ბათ ჩემთვის: თუ ასეთი გულადია, აქამდე სად იყო, გულადობა ვისთან ჰქონდა მიზარებულო? როცა ცალი ფეხი სამარეში გიდგას, ცეხლთან თამაში ადვილიაო; თავისი დრო მშვიდად მოჰამა და ახლა სახელს ეპოტივებაო, რახან ისედაც ვკვდები, ბარემ სახელგონად მოვკვდეო. არ უარყოფ. ბევრ რამეში მართალნი არიან: სანამ შარავალი არ გამოგვეწყვა, ნადევრადლი ვერ დავიჩახეთ. უპირველეს უფლია, ჩემს თავზე ვამბობ, მაგრამ, რა თქმა უნდა, უველას გვეხება.

წ ა თ ე. ხალხი ბევრი იყო? (მსახურს) მოახედე. ბიჭო, ეგ ოხერი სარკე!

პ ი ე ტ ი. დიახ, მბრძანებელო. მთელი ხეობა ისე გაიქცა. თითქოს წყალი უცებ ადღვდაო. თუმცა ფარტაში ალბათ გეტყვდათ.

წ ა თ ე. გააგრძელე, გააგრძელე.

პ ი ე ტ ი. უვლავარს მოგახსენებთ, დასამალი არაფერია. ვცდები თუ არა, ამას თქვენი მეფური გონება უფეთესად განსჯის, მაგრამ მე ჩვენი უბედური ლაზიკის სიყვარული მლაპარაკებს და ჩემი დღევანდელი სითამამეც ამ სიყვარულის ბრალად. უპირველესად იმას ვიტყვი, რომ არასწორად მოუტანიათ ჩემი ნათქვამი. არასოდეს და არც იმ კრებზე არ მი თქვამს, გინდათ თუ არა, სპარსელებს მივეკედლოთ-მეთქი. ანდა როგორ ვიტყოდი, როცა ჩვენთვის სპარსეთიც და რომც ერთი და იგივეა, ოღონდ არ ვიცი, რომელი უფრო ფარობს ხახა აქვს, უმტკივნეულოდ რომ გადაგველპას.

წ ა თ ე. იქაც ვგრე თქვი?

პ ი ე ტ ი. იქაც. რადგან სწორად იქ უნდა მეთქვა. ისიც თქვი, ჩვენს უღვარ სამშობლოს ასეთი მწარე დღე ჯერ არ გათენებია-მეთქი. ხალხმა ისე ამოიხარა, გეგონებოდათ მთა ჩამოქცეო, ჩვენი სამშობლო უფუტკრული პირს დგას და, შეიძლება, ხვალ უწვლანი ამ უფუტკრული აღმოვინდეთ-მეთქი.

წ ა თ ე. გისმით? გისმით, რას ლაპარაკობს?

ა ი ე ტ ი. სპარსელები კი იმიტომ ვახსენებ, აქნებ დღევანდელმა შიმში მდგომარეობამ, დახმარების სა- თხოვნელად ისევ მათთან მივიყვანოს-მეთქი.

დ ე დ ო ფ ა ლ ი. (დამკვინავდ მოლომადი). მოიცა აიეტ! ასე ხელალებით ნუ გადაწვევტ ყველაფერს. მა- რთაღლია, მე წარმოშობით რომელი ვარ. მაგრამ ამა- მად ლაზის დედოფალი მეცია, ლაზის ცოლი და ლაზი დედა. ასე რაში, ჩვენც შეგვიძლია, შევიცა- ლოთ მამულიშვილურ გრძნობებში, თუ ამას მამუ- ლიშვილობა ჰქვია. ცხოვრების დადგენილი გეზის ასე უცბად და ხელალებით შეცვლა ჩვენს სულ წასულობაზე და სიბედეზე ხომ არ შეტყველებს? მოვიფიქროთ, მოვითათბიროთ. სად გაგონილა, უკ- ლაფერი ერთმა კაცმა გადაწვიტოს?

ა ი ე ტ ი. მეც ეგა ვთქვი: თავი იმდენი ვატრია- ლეთ აქეთ-იქით, გზიდან გადახვევა ვერც კი შევა- მჩინებ-მეთქი.

წ ა თ ე. ღმერთსა ვფიცავ. თუ ყურებს ვუჭერე- ბდე, მართალია, მამანებს მგობარსი ხარ, მაგრამ ყველაფერს საზღვარი აქვს.

ა ი ე ტ ი. ყველაფერს საზღვარი აქვს, მბრძანებე- ლო. მამათქვენი რომაელებმა მოკლეს.

წ ა თ ე. ეგ გერ კიდევ საკითხავია. შენ ისა თქვი რასაც გვეითებები. დანარჩენს ჩვენ გაავრკვევთ.

ა ი ე ტ ი. მამათქვენი რომაელებმა მოკლეს. რომ- მა ახრეშუმის პირხად მოიხსნა და ენა გამოკვეთო უსაზღვრო მხოლოდ ჩვენი მოთმინება. საბედნიერ- როდ, დიახ, საბედნიეროდ, მტერმა ნამდვილი სახე დაგვანახა: თეთრი, ფაფუკი ხელები და სისხლით გაუღწეოლი თვალები. ახლა არც მისი ვერაგული განჩრახვის დანახვაა ძნელი, დიდხანს ვერც იმან დამალა თავი, საბნის ქვეშ სუნთქვა გაუბრდა, შე- შლილივით წამოვარდა საწოლიდან და ისე ღონიერ- რად ჩაისუნთქა, პაერს, მტვერივით, ჩვენც თან მი- გვაყოლა. გუბაზის ცხელი სისხლი მდინარესავით გა- დაილის ჩვენს დაბრავებულ სულზე და ამ სისხლით ქველანი ზღმნიეროდ ვინათლებით. ჩვენი ახალი ღმერთი, ჩვენი ერთადერთი ღმერთი — თავისუფლე- ბაა! რომი კი მონაა, ისევე როგორც ყველა დამ- უპრობელი, მონასავით ბილწი და დაუნდებელი, ავ- ხორცი და გაძევრა. მანვე დანახვა მკვლელს გუბა- ზის მოდელიდა მკერდი და კისერი, ზელში კი ხა- ნჯალი მიარჩია.

წ ა თ ე. (ყვარის) მამანებს ორი ჰქრილობა ფერდ- ში ჰქონდა, სამი კი — ზურგზე.

პ ო ე ტ ი. მე მხოლოდ ერთი ჰქრილობა მოვიხსე- ნიე, ვარდევით წითელი და სურნელოვანი.

წ ა თ ე. (პოეტს) შე თქვენთან საუბარი უყვე და- ვამთავრე. შეგიძლიათ, გაჩუმდეთ. (აიეტს) იცოცხ- ლე, ლაპარაკი კარგი იყო, კაცის გაზრდივება შეგი- ძლია, მაგრამ ჩვენთან ეგ არ გაგივა. მართალია, ნი- კის წართმევა, სამწუხაროდ, არ შეგიძლია, მაგ- რამ ენა ჩვენს ზელთაა. ნიკი კი ზარივითაა, ენას თუ ჩინახსნი, გინდა ყოფილა და გინდა არა.

ფ ა რ ტ ა ზ ი. აიეტ მარტლაც საუცხოო ორა- ტორია. გველივით მონუსხავს ხოლმე გამოუცდელ მსმენელს, შერე კი კისერზეც ადვილად შემოებე- ვა. იმ დღესაც ჩვეულებრივი ამბავი დაგვემართა. აიეტის ლამაზმა სიტყვებმა ყველას გონება შეურ-

ყია. სიტყვა დიდი ძალაა. განსაკუთრებით მარტ- ბულად თქმული. ვისაც მისი ძალა საკუთარ თავზე არ გამოუცლია, ადვილად დამარცხდებოდა, ყველაფერ კნევა უფრო სახიფათოა. ვიდრე ხმლისა სხვისისა თი დაკრით, დიდი-დიდი, ერთი კაცი მოკლა, სი- ტუვით კი ერთბაშად შეგიძლია დააკვიო მთელ- კიყეანა. ამიტომაც არ ვეთანხმები აიეტს. სიტყ- ვის კაცს ჰტუყა და სიფრხილვე შერი მართებს. როცა სიბრაზე სიკანასკნს შგავს, ხოლო კიდაობა — ფახურს, სჯობს სულ გაჩუმდე, გაჩუმდე და შე- იეგო, სანამ ყველაფერს თავისი სახელი დაერქმე- ვა.

წ ა თ ე. (აიეტს) გაიგე?

ა ი ე ტ ი. არა, ფარტაზ, რომაელები სხვანაირი ხა- ლხია, რაც უფრო დაბლა დაუბრთ თავს, უფრო მა- ლლდენ და აჩრუებს სურმას. მალე შეიძლება უკანალსაც შეგაფხანს. თუმცა ჩვენ არავითარი უსა- მართლობა არ ჩავგიდენია რომაელების მიმართ, ჩვენი მეფე ქათამივით დაკვს და მისი გულელე- ძლი სახეში მოგვარებს, როგორც ძაღლებს ეკად- რებათ. ჩვენი ბრალია, ჩვენ თვითონ ჩავუცუცქ- დით ძაღლებივით და არც შედეგმა დააყოვნა. ნუ- თუ ყოველივეს ძაღლები ვიყავით? ამ ასე უცბად ვინ მოგვაშინებდა? რა მნიშვნელობა აქვს, რამ მო- გვიყვანა აქამდე: ბედის უკუღმართობამ თუ მტრის ვერაგობამ? თუ ორივემ ერთად? მთავარია, რომ ასეთ საქმელს შიშილი სჯობს, ასეთ ყუფას — ყუბ- ილი და ასეთ მდგომარს — ისევ შენს დამაპლ გოხ- ზე დაყრდნობა.

ფ ა რ ტ ა ზ ი. სიტყვას მაშინა აქვს ფახი, თუ სა- რგებლობის მოტანა შეუძლია. ადამიანი ყველაფერ- ში სასარგებლოს დაიძებს. ტარო შინ მიიქვს, ქუ- ნიჩის კი დაუდევრად გადააგდებს ხოლმე, არ იქმე- ვა და იმტობს. სიტყვაც ასეა, არც ყველა სიტყვა იქმევა. იონკით გამძღარი ცხენი ღონიერიცაა და სანდაც, ხოლო თუ ღენცივთაც შევაყოლა, თვითონ- ნაც გაიგოდება და შენც გადაგჩენავს. სიტყვას კი შერი უბედურების მოტანა შეუძლია, რადგან სუ- ლივით უზოცოცა და უჩინარი: ვერც ბორკილს და- ადებ, ვერც სანაშაფს დაუდგამ, ვერც ქურხივით გადააგდებ. გინდა თუ არა, უნდა ატარო და შეი- ნახო კიდევ. ამიტომ არ ვეთანხმები აიეტს. მისი სიტყვა ღენცივთაა უფრო გავს, თუმცა, ცხენებს იონკად დაუყარა.

ა ი ე ტ ი. მოკლე ხმალი სიტყვით უნდა გააგრძე- ლო, ფარტაზ. სიტყვა ხმალზე უნდა დასვა, თუ გი- ნდა, რომ ყველამ დაგინახოს და დაგიჭროს. ცა- რიელი წუწუნი არავის არა ჰქრილება, არც აინტერე- სებს, გინდა იონკა დაარქვი, გინდა ღენცივთა. სიტ- ყვა მიწაზე უნდა დაღო — სისხლიან მიწაზე — და მაშინ ვეღარცინ მოგვეტრევა, რადგან ეს მიწა ჩვენი ძეღვებითაა სავსე, ჩვენი სისხლითაა გაუღწეოლი და ეს ძვალი და სისხლი ყოველ წელიწადს პურად და ღვინოდ გვიბრუნდება, სისხლისსგან თავებურ რომ არ დაგვხვას, მუხლზე რომ არ მოგვეყვითოს, რომ არ დაეიჩოქოთ, ფარტაზ. თორემ მიწა გავიწურე- ბა, პირთან მიტანილ ქამზე ხელს ავიკრავს და მამა-პაპის სისხლი სახეში შეგვესხმება.

ბაკური ხმამალა იცინის.

დედოფალი. (გაყარებული) რა გაიცინებს? ბაკური. კარგად სთქვა... გამეცინა.

დედოფალი. (შეკარად) სასახლის მცველთა უფროსს მეტი თავდაპირა მართებს... სიფხიზლიც. არ გაინტერესებს მაინც, სად აღდის შენი ცოლი, რას აკეთებს? ზის და ზღვას უყურებს? მეტი არაფერი?

ბაკური. რა ვქნა, გამეცინა, ხომ არ მინდოდა? აივით. ეტყობა, სატყუა გაზიარებულა.

წათე. ღმერთო ჩემო, გამიგრძელდა! დასაბმელი ხარ, აივით, დასაბმელი დამერწუნენ, ასეც მოხდება. (მსახურს) დამერაგებ პქედან!

აივით. თქვენი რაჯობა ბრძანეთ, ყველაფერი სიტყვა-სიტყვა გამოიხრეთ და მეც აღარ შეევათო კლემ. თუ გნებავთ, გაჩრდებები.

მათე. არა, ბარემ თქვი, ჩვენც ვიცოდეთ.

უპარტახი. მე მგონა, აივით ორი რამე ეწელება: მივლი ხალხის სახელით ლაპარაკობს და რასაც ლაპარაკობს, ადრეც ათაბეგს თქმულა და ამდენჯერვე დავიწყებულა. ჩვენ მაინც ბოლომდე უნდა მოვუსწინოთ და სატყვიარიც გულისყურით უნდა გაუუსინოთ, თუმცა ეს სატყვიარი სამუაროა ვით ძველია და ბებური. ამ სატყვიარს უაზრო სიამაყე და სულწაბულობა აჩენს და არა გონიერული განსჯა. დავიწყეთ იმით, რომ ჩვენ ახაჯიზე ნაკლებად არ გვეყენია და არც განვეცდია გუბაზის სიკვდილი. ხოლო რაც შეეხება ხალხს, მას მკვლელია უფრო აინტერესებს, ვიდრე ალაშოვთებს ხოლმე. გუბაზი ჩვენს შორის ყველაზე ჭკვიანი, უკვლავ გულადი და უკვლავ ღონიერიც იყო, მაგრამ ეს უკვლავე ჭკვიანი, უკვლავე გულადი და ღონიერი, როგორც აივით ამბობს, ქათამივით დაკლეს.

გუბაზი. სამშობლოც ჩვენზე მეტად უყვარდა და ამიტომაც, ადელი შესაძლებელია, რომ თავის თავს თვითონვე მოეგზავნა მკვლელები, რათა ნაკლებად ჭკვიანებს, ნაკლებად გულადებსა და ნაკლებად ღონიერებს სათანადო დასჯენა გამოეყვანა. რა თქმა უნდა, ჩვენი სული და გონება, უპირველეს ყოვლისა, შეაძრწუნა ამ მკვლელობამ, მაგრამ შეძრწუნებამ კი არ უნდა წამოეყვალის, როგორც ჩაბურტყვლები ქათამი — მელიის გამოჩენამ. სირიქით, უფრო მაგრად უნდა მივეყრად მუცლებით ჩვენი ბუდის ფსკერსა თუ იატაკს, მეღიას ერთი ქათამი მიყავს ხოლმე, დანარჩენი შიშისა და დაბნეულობის მსხვერპლი ხდება. ქათამებს ჭკუა რომ ჰქონდეთ, კრიახითა და ქიქროთით გულს ზედმეტად აღარ გაიხეთქავდნენ და მეღიასაც ისე დაელოდებოდნენ, როგორც გარდაუვალ აუცილებლობას. მეღიამ ქათამი უნდა წაიყვანოს, ქათამი უნდა წაუყვებს, ბუნებას ასე უბრძანებია.

აივით. ის რომ აქ იყოს, ერთი წამით რომ გაცოცხლდეს, თავზე ხელს არცერთს არ გადაგვისვამდა. განა ჩვენ ქათამები ვართ?

პოეტო. მეც ჩემს ლექსში დაახლოებით ამგვარ აზრს ვანვიტარებ, თუმცა ჩემი მრწამსი უკიდურესად განსხვავებულია.

წათე. (პოეტს) თქვენი გამოხვლა ამჟამადაც უკლებლად უაღკაცოა. იძულებული ვართ, თქვენს საკითხს თავიდან დაეუბრუნდეთ, უფრო საფუძვლიანად.

პოეტო. მბრძანებლო, მე, უბრალოდ, ვაპყრობობის მსხვერპლი ვარ. რატომაც შეტრუნებულად გესმით ჩემი ნათქვამი. დამერწუნენ თუ არა, თესად ვფიქრობ, ვიდრე ვლაპარაკობ. აღმათ, მომავალში მაინც...

წათე. ჩუმად!

აივით. სასაცილოა და სატიროლიც, როცა გონიერი არსება ყოველგვარი წინააღმდეგობის გარეშე ეცხება და იტანს მისთვის შეუფერებელ დამცირებას. ბევრი მკვლელია მომხდარა ადრეც, შემზარავთა და სამარცხვინოც, მაგრამ არა მგონია, რომელიმეს ასე იოლად ჩაეცოდა.

დედოფალი. არა ხარ მართალი! ეს არ მოხდება! გუბაზი მართლაც მეფური პატვიით დაიკრძალა, მკვლელები კი დაიხიებნან. თავს ნუ იღიზიანებ, აივით, შენი სიბრაზე უსაფუძვლოა, ჩვენი მოთმინება კი ნამდვილად ქების ღირსია, ამაზედაც იფიქრე.

აივით. ჩვენს დუმილსა და მოთმინებას, შეიძლება, სხვა სახელიც დაერქვას. მეტი სიფრთხილე გვპირთებს, დედოფლო, რათა მომხდავალი, მინაწილებად თუ არა, ამ მკვლელობის თანამზარაველებად არ ჩავთვალონ. ის რომ ახლა აქ იყოს, საუკიდურით აგავსებდა და დაგვიტახავდა კიდეც, რადგან მკვლელები ჭერ კიდევ მშვიდად დანავარდობენ მისი სისხლით მორწყულ მიწაზე. მიწას ყველაფრის ატანა შეუძლია, კაცის გულს კი — არა. მიწა გრილია, გულგრილობა კი დანაშაულია. წარმოიდგინეთ მაინც მის მეტრდას და კისერზე მშინერი ბარტყებვით პირდაღებული ჭრილობები, სანამ შურს არ ვიძიებთ, იმ ჭრილობებს სულ ასე ეშვიებათ. ღმერთო, როგორც საცოდავად მოკლეს, თითქოს ჩვეულებრივი ადამიანი ყოფილიყოს!

დედოფალი. მოიცა, აივით, მოიცა, შენ უფრო ლამაზად ლაპარაკობ, ვიდრე ჭკვიანურად. სიბრაზემ და უბედურებამ გონება დაგვიხიწლა. გინდაც მკვლელი რომელი იყოს, მაინც უსამართლობა იქნება, მართკ ცუდი გამოგზირაობით, კარგი კი დავმლოთ. ცუდი და ბოროტი უკვლავანაა, ერთი რომელიც უბამსობა არ შეიძლება მივლ რომს მივაწერიოთ. არც ხალხის გაგებვა და დაღუპვა იდვი მამულიშვილობა, თუ ნამდვილი მამულიშვილი ხარ, ხალხი უნდა დაამშვიდო და მოთმინება უქადაგო, ისეც მის სასარგებლოდ. რომი მოწყალეა, მაგრამ ურჩების დასჯაც ეხერხება, მით უფრო, როცა ამ ურჩების დაღუბის სუნი უდის რომს გრძელი ხელებიცა აქვს, აივით, ნუ დააგდებ ძველსა გზასო, ხომ გაგივია?

აივით. გამიგია, დედოფლო, გამიგია. ჩვენს ძველ გზაზე ბალახი ამოვიდა. ცხენის ნაფლოქვარში წყალი ჩაგდა და ამშორდა. ყოველ ეკალბარდ შეაბოხდა და ეკელის ბზარებში ჭოჭოები ჩასახლდნენ. წყაროს თვალი სიღითა და ღორღით ამოივსო, ეს გზა კი ადრე ჩვენი გზა იყო, ომშიც ამ გზით წავსულვართ და ქალიც ამ გზით მოგვიყვანია. ამ გზაზე სიმღერაც გაკვიტანია და კუბოც.

დედოფალი. (სიცილით) ზენ რა გითხრა, აივით? რაღა დროს შენი ქალია!

უპარტახი. მე კი ვამბობ, რომ ის გზა თვითონ დრომ დააწვლია და დაივიწყა. ჩვენ ის გზაზე ერთ-

მანეთისთვის მხრის აქცევაც გვიპირდა, რადგან ვიწროც იყო და მოკლევ. თითქმის იქვე მთავრდებოდა, სადც იწყებოდა. სიცოცხლეს კი სივიწროვე არ უყვარს, მას დონიერი მხრები აქვს და ჩვენს სახარლო მოსარებებს ადვილად ანგრევს. ეს ამბავი კი არ უნდა გვაღონებდეს, არამედ — გვახარებდეს. ახლა ჩვენი გზაც რომში მიდის. ჩვენც ხალხში გამოვადეთ, ჩვენც სახელი დაგვეტყვა. ბოლოა და სიბრძნველ მოსახრების უნარს გვიკარგავს და ამიტომაც ჩვენი სათქმელი სხვისთვის გაუგებარი რჩება. მკვლელივით ჩვეულებრივი მოკლენა, როგორც დედაკაცისთვის ორსულობა, ბავშვისთვის კბილის მოცულობა, ანდა წაბილიკარზე ხალხის ამოსვლა, მშობიარობის ტკივილი დედაცაც საწოლს არ აძულდება, მოცული კბილის ნაცვლად უფრო ბასრი და გამძლე კბილი ამოდის, ხოლო ნაბილიკარის გვერდით ფართო შარავნა გაკეთდა. შეიბარჩნოთ უნარი უციების არჩევნა. რა თქმა უნდა, გლოვა და მწუხარებაც ჩვეულებრივი ამბავია, ამიტომაც მისი დამალვა უაზრობაა, მაგრამ გამოვჩინოთ იმდენი, რამდენიც იმის დასამტკიცებლადაა საჭირო, რომ გლოვაცა და მწუხარებაც შეგვძლება. მხოლოდ უგნური მისტირის /განვიღო უჭედურებას, მწუხარებისგან ფეხქვეშ საურდენი ეცლება და ბავშვითი თავიდან გასასრდელი ხდება. გონიერი კი ყოველთვის წინ იუბრება, მას არ აშინებს ბედის ტრიპალი, ყოველგვარ ცვლილებას, ბუნებაშიც და ცხოვრებაშიც, მოსახრებული ხდება, როგორც თადარგინი გლეხი — ზამთარს. რაც მოხდა, უნდა მომზდარიყო. უცნაური და მოკლედონე არაფერი მომზდარა. ჩვენ უბრალოდ გვიან შევამჩნიეთ, როცა თვალში თითი გვატაკა და სიმწრის ცრემლი გვაღვრევინა. ყველაფერს, რაც კი ღმერთსა და ბუნებას შეუძლია, ორი მხარე აქვს. უბრალო მოკვლავისთვის მეორე მხარე ყოველთვის ბნელში რჩება, რადგან მის დასახანად ზედმეტად უნდა გაისარგოს. ის იმას ხედავს, რისი დანახაც ადვილია. შიშველ სხეულებზე ნაქრილობებს ყველა ამჩნევს, მაგრამ რატომ განდა ნაქრილობები მაინც და მაინც ამ სხეულზე. ძნელი ასახსნელია, ნუ მოვიწოდებთ ყველაფრის ერთბაშად გაგებას. სიღინჯე და მოთმინება — ორივე გონების შვილია. (ოღნავი პუუნის შემდეგ) მე ყველაფერს ისე ვამბობ, როგორც კრებაზე ვილაპარაკე.

წათე. თქვე, თქვი. ნუ ჩერდები.

ფარტაზი. კრებასაც თავისი წესი აქვს. ამათ კი (ხელს აკრძკენ იშვერს) ყველაფერი თავდაყირა შეტარალა. ყოველგვარი წინასწარი განსჯის გარეშე, პირდაპირ დაადგინა: ხალხო, რომი აღარ ვინდობო; რომს ისევე მიღია ჭობნებიაო; ეგ ოხერი კიკა გააგდეთ და ისევ ხმალს მოკიდეთ ხელი, რადგან ცხოვრება, თქვენ რომ ასე მშენიერად შეეგუეთ, უნდა შეეცვალოო. რაღა აზრი აქვს კრებას, თუ გერ დავადგენთ და მერე ვიმტკებთ?!

წათე. არ შეიძლება. წესი — წესია. (მსახურს) სად დაიკარგე. ბიჭო! მოახედე ეგ ოხერი სარკე!

ფარტაზი. ტუთილად ნურავინ შეეცდება. შეცვალოს ჩვენი ხალხის სახითი. ის ერთხელ მიცემულ სიტყვას აჩასოდეს არ უღალატებს და ერთ-

ხელ აღებულ ვალდებულებასაც ბოლომდე შეასრულებს. პირნათლად და გულთადად იტყუებოდა. მამაკაცის კისერი ვალდებულებების სრულყოფას დახეხილი, ნურც ჩვენი გულის არუყვებს ცდილობენ შურისძიებაზე მოწუწუნე გუბანის წარმოადგენენ. წუწუნე და ცრემლი უმწეოთა ზვედია, მეფეს კი არ ეყადრება, თანაც ლახიკის მეფეს, თანაც გუბანს!

წათე. ერთი წუთით. ფარტაზ. ეგ სიტყვა არ დაგავრწყენს. გუბანი რომ დღი მეფე და უზადლო მეომარი იყო, ამას ჩემი მტკიცება არ კირდება. თქვენ ყველანი ჩემზე კარვად იცნობდით, იცნობდით კი არა, მეგობრები იყავთ მისი. მე მხოლოდ მოხარისის ბძილა მინდა გავიხსენო. გუბანი რომ არ ყოფილიყო, ომს ნამდვილად წავაგებდით.

აიეტი. კი მაგრამ, თქვენ ხომ მაშინ რომში ბრძანდებოდით? თანაც, ძალიან პატარა იქნებოდით, ალბათ.

წათე. დიახ, რომში ვბრძანდებოდი და პატარაც გახლდით, მაგრამ როცა გაიზარდე, ყველაფერი მიაშინა, თქვენ თვითონ სად ბრძანდებოდით მაშინ?

აიეტი. მე გვერდით ვახლდი მამათქვენს, მბრძანებელიო, ხმალი რომ გადაუტყდა, მე გამოშვლიყა ხელადან. ის გაცილებით უციეთსად ხმარობდა იარაღს.

წათე. ესე იგი, შენს მაგივრადაც ის იბრძოდა?

აიეტი. დიახ, ყველა ჩვენთაგანის საქმეს ის აკეთებდა, ჩვენ მხოლოდ აღტაცებულნი შეეცქეროდით და გული სიამაყით გვეხებოდა.

წათე. გააგრძელე, ფარტაზ. მე სხვა დროს მოვეყვები. (მსახურს) მომწედი თავიდან!

ფარტაზი. მე დავამთავრე. მბრძანებელიო.

წათე. (იეტს) გასაგებია? აი, ჩვენ ასე ფიქრობთ. ჩემი რჩევა იქნება, შენც ასე ფიქრო. გერ კიდევ დრო გაქვს. აიეტ, შენცა და ყველას, ვისაც ჩვენი ლაპარაკი კუსაში არ უჩდება. ხვალ კი, შეიძლება, გვიან იყოს: თუ რომი ვებრძანდებითქვენს გამოშვადვენებს და დასჯას, დაგსჯით. მე პირში მოქმელი კაცი ვარ.

აიეტი. მბრძანებელიო, მე მამათქვენს ერთგულების ფიცი მივიცე და სიკვდილამდე ამ ფიცს არ ვულალატებ. ის რომ ცოცხალი იყოს, რომი ამდენს ვერ გაბედვდა. ამიტომაც მითიშორეს თავიდან. ჩემთვის ყველაფერი დიდიხანა ნათელია, აღარც ფარტაზის სიბრძნეს აღარ ძალუმს ჩემი ბებერი გონების გარდაქმნა და გადაბირება. თუ საშობლოს სიუვარული და მისთვის ზრუნვა დანაშაულად ითვლება, მე სასქელითვის მზად გახლავართ, როცა კი რომსა და თქვენს ბრწყინვალეობას მოესურება.

წათე. მაგაზე ნუ იდარდებ, ეგვეც მალე იქნება, ახლა კი, შეგიძლია წაზვიდე. (მსახურს) ბიჭო, სარკე!

აიეტი თავს უკრავს წათეს, მერე დანარჩენებს და კარსკენ მიდის. წინ მანინა გადაუღვება, იატაკიდან დამკენარ ყვავილს აიღებს და გულზე მიიხუტებს.

მანინა. მოიცადე, აიეტ. დღეს ძალიან მომე-

წონე, ისე ღმარაკობდი, თითქოს ხაცა გული გა-
უსვდებო, მართლა ღელავდა?

ა ი ე ტ ი. მე ყოველთვის ვღელავ, როცა ვღმარაკობ, მაგრამ არ იქნა და არა — ამ გულის გას-
კდობა.

მ ა ნ ი ნ ა. მეც ვუღელ მასე ვარ, აიეტ. მართალია, დღეს არაფერს ვამბობ, მაგრამ ისე ვღელავ, თით-
ქოს მაღალ კლდეზე ვიდეგ და გადმოხტომას ვაი-
რებდე. იქნებ, მართლა კლდის პირას ვდგავარ და
არ ვიცი?

ა ი ე ტ ი. ნუ სულელობ, შენ რიდასი გეშინია?
შინს შენთან რა ხელი აქვს? ეგ სხვა რაღაც იქნე-
ბა. შენებლა გოგონებს ასე ეშინათებო ხოლმე.

მ ა ნ ი ნ ა. (ჩუბტად) მე კი შეშინია. ყველაფე-
რის შეშინია. ასე მგონია, გაჩენის დღიდან რაღა-
ცაში დამწმენა ვარ, რაღაც დიდი ცოდვა მაქვს ჩა-
დენილი, არკი ვიცი — რა. სამაგებოდ. ვიცი, რომ
პასუხი უნდა ვაგო ამ ცოდვებთან. ადრე თუ გვი-
ანად, ყველაფრისთვის პასუხი მომეცითებო... (სველი-
ანად) როცა მართლა დაბრუნდება.

ა ი ე ტ ი. მანინა!
მ ა ნ ი ნ ა. რა იყო? მართლა ხომ დაბრუნდება?
ადრე თუ გვიან, ხომ უნდა დაბრუნდეს? ისეთს რას
ასწავლიან, აქამდე რომ ვერ დაიხრავლა.

ა ი ე ტ ი. შენ ისევე შენსას აგრძელებ. რამდენ-
ჯერ გითხარი, შენ არაფერში არა ხარ-მეთქი დამწა-
შე. შენ შენი გზა და ცხოვრება გაქვს, ყვავე-
ლის წევნილი და ჩიტის მოკვირეთ გაუდენილი. იმას
მოუარე, თორემ შენს წილ თაველსაც სხვა ამო-
წონის და შხონის მოკვირებე ჩიტსაც სხვა დაი-
კვრის. ის მხოლოდ დღესა შენი და ყველაფერი
დღესვე უნდა მოასწრო. მე რას მიუტრებ? მე ჩემი
წილი ცხოვრება უკვე მოვკაბე. შეშხა და ცოდვებ-
ზეც სხვა დროს ვიღმარაკობ. წადი, ნუ აღოდიანბ
სიცოცხლეს. უშენოდ სიცოცხლევ მოწყენილია და
უფერული.

მ ა ნ ი ნ ა. (თავისთვის, თითქოს არ უსმენსო)
ქუჩაში რომ მივდივარ, ასე მგონია, ყველა ზოგლით
მიუტრებს და ყველას ერთი სურვილი აქვს: კიტი
ჩამარტყას, ქვა მესროლოს, მომაფურთხოს, რამე
ისეთი მიიხრას, ადგილზე რომ მოვკვდე. გაქცევა
მინდა, გავრბივარ კიდევ. მაგრამ ისევე იქ ვბრუნ-
დები, საიდანაც გაიქციე. (პაუზის შემდეგ) თით-
ქოს გაწვრთნილი ცხენი ვიყო და ცირკის არენას
გარშემო ვურბენდე. მიგრბივარ კედლის გასწვრივ
თაჩქინდრულდი. ვერ ვხედავ, მაგრამ სხეულითა
ვგრძნობ ქვის ჭორობას კედელს, მტკავნულად
რომ მიმიტყებს ხოლმე, შემოხვევითი თუ გავეხახუ-
ნე. თითქოს იარუსების ღრიალიც მესმის, უნებუ-
რად თავს მაღლა ვწევ და, დღერთო ჩემო, ყველა
მილიმის, ყველა თავს მიკრავს მოწინებით, ბავშ-
ვებმ ყვაველებს მეცხრიან... (მკაცრად) მე კი შეშინ-
ია მათი ღიმილისაც და მოწინებულები საღმისაც
ყვაველებსაც შეშინია. (აღღეღებულად) მიიხარო, აი-
ეტ. რისი ბრალაა? შენ უკეთესად გეცოდინება.

ა ი ე ტ ი. მე ის ვიცი, რომ შენ არაფერში არა
ხარ დამწმენა. არაფერში. ჭეჭერობით მაინც
(ოდნავი პაუზის შემდეგ) სანამ ამ კედელს არ დაინა-
ხავ. (ღმილით) აკი თვითონ ამბობ, სხეულითა
ვგრძნობ, ვერ კი ვხედავო. (თავისთვის, თითქოს

სმამალა ფიქრობსო) სანამ არ დაინახავ, სანამ არ
გაუსწინჯავ სისქე-სიმაღლეს, ვერც გაანგრავ და
ვერც გადაახტები. ჭერ არც სახელი იცვლება
სა და არც მისი დანიშნულებისა გაგებებს...
ეტყობა, ჭერ კიდევ პატარა ხარ. ამიტომაც უნ-
და ირბინო გაწვრთნილი ცხენით ამ კედლის გას-
წვრივ. (უცებ, თითქოს გამოფხინლდა) პატარა
ხარ, მანინა, პატარა, თმავი თვის ბულული ჩაგრჩე-
ნია (ხელს უსვამს თავზე), ხოლო ბიბილოებზე
ვერცხლის წყარალა საყურებები გკიდია. იცი, რაზე
მღერობან?

მ ა ნ ი ნ ა. ტირიან, ტირიან ჩემი საყურებები: ასეთ
სიცოცხლეს სიკვდილი გვირჩენიაო.

ა ი ე ტ ი. სიკვდილი ადვილია. ის მაშინაა შემ-
წარავი, როცა წარმოვიდგენო ხოლმე, სინამდვილე-
ში ისიც ისეთივე ჩვეულებრივი მოვლენაა, რო-
გორც დაბადება, ცოდვა, ხის აყვავება. (ცვარის) მა-
გრამ თავის დროზე! (პაუზის შემდეგ ჩვეულებრივი
სმით) თვითონ იცის, როდის მოვიდეს, ჩვენ არ
ვგვიფიხნებ. სიკვდილით არაფერი არ იცვლება,
შენს ადგილს სხვა დაიკავებს, რადგან ბუნებისთ-
ვის ყველა ერთია: მეფის ქალიშვილიცა და მწყემსი
გოგოც.

მ ა ნ ი ნ ა. (ფიქრიანად) ნეტავი მართლა მწყემ-
სი გოგო ვყოფილიყავი, იქნება, მაშინ მართლაც
აღარ გადახვეწილიყო.

დედოფალი. უსრცხვილო! ქმარი მინც არ
გუადებს დაიფრეე ის ოხერი მართლა. წავიდა.
აღარ არის.

მ ა ნ ი ნ ა. სტყუი!

ა ი ე ტ ი. შენი წუბილი სიმამწვილის ხენია, მანი-
ნა. ეგ ყველამ უნდა მოიხადოს, სიკვდილზე კი
ნულარ იფიქრებ, თუ ჩემი მეგობრობა გინდა. ცხო-
ვრება ისედაც ხანმოკლეა. შენ კი ღმამი ქალი
ხარ და ღრისაც ხარ იგემო ყველა ამქვეყნიური
ბედნიერება. რას მიუტრებ? მართლს გუბუნები. სე-
ვედა და ჭმუნვა თავის დროზე სთვიონენ მოვა.
იხინი სამუაროსავით ბებრები არიან და ჩქარი სი-
არული არ უყვართ. ნურც ჩვენ ავაჩქარებთ. შენი
სიკვდილი გაუგებრობა იქნება მხოლოდ, გაუგებრო-
ბა და უგნებრობა, რაც კი ოდესმე ეაცხა და ბუნე-
ბას ჩაუდენია. ამით მხოლოდ უმადური შვილის სა-
ხელს მოიპოვებ, ხოლო ამ სახელისთვის მსხვერპ-
ლის გაღება უაზრობაა. არ ღრის, ნუ გაიწვდე-
ბა, გუბაშის შვილიშვილი ხარ. ან შენს თავს უნ-
და ენდო, ან ბრბოს უნდა შეაფარო თავი. ბრბო
სტიქისავით ღონიერია და ბრყვი. დამწვიდდი, ჩე-
მო პატარა დედოფალიო. გაიღიე სული და ჩაიხუ-
ტე სიცოცხლევ. შენი ფრთებით სიყვარულია.

მ ა ნ ი ნ ა. სიყვარული?

ა ი ე ტ ი. როცა გუყვარს, სიკვდილი აღარ არსე-
ბობს.

მ ა ნ ი ნ ა. სიყვარული თუ არსებობს, აიეტ, სი-
ყვარული.

ა ი ე ტ ი. (ღმილით) განა ჩემი პატარა დედოფა-
ლი უარყოფს სიყვარულის არსებობას?

მ ა ნ ი ნ ა. (აღღეღებულად) არა, რა თქმა უნდა,
არა. სიყვარულის გამო უნდათ სწორედ კახად რომ
მაქციონ.

დედოფალი. ნუ სულელობ, მანინა!

მანიჩა. სრულებითაც არა, თუ კარგად დაუფიქრდება... თუმცა, მომისმინე, ასე უფრო ადვილად გაერკვევი. შენი ხომ იცი, აიეტ, რატომ გავდაკარგე მარუთა? ჩემი გულისთვის! მე მომავორებს! ჭრ ბავშვები არიან, მაგრამ მერე გვიან იქნება! არ მოეწონათ სასიძოდ, არ აღმოჩნდა ჩვენი შესაფერი. სასწავლებლად გავგზავნეთო... ტუუ... ილია შე დავლუბე. სიყვარულმა დაღვრულა ორივენი, სიყვარული უბედურების მოლოდინი ყოფილა მხოლოდ და ავი გამოძარცვა კიდევ, თავიდანვე ვიცოდი, თავიდანვე ვგრძობდი, ასე რამ მოხდებოდა. მეგონა, პირველი იყავი და ჩემამდე არავის განეცადა ამგვარი გრძნობა. საკუთარი სხეულისაც მემშნოდა. შეტირებოდა და ვიცინოდი, სიცხე მახრჩობდა და ვკანკალებდი, რადგან ნათლად ვხედავდი, დახ, ვერაფერი, უღიღინე ნეტარების კრთას რომ ვიდექი და მისი შეღება მხოლოდ ჩემს სურვილზე იყო დამოკიდებული, ჩემი ნამდვილი ცხოვრება იმ კარს იქონ იწყებოდა, მაგრამ მაინც არ ვნჯარობდი, რადგან ნეტარების განცდის მოლოდინიც ძვირფასი იყო ჩემთვის და ეს მოლოდინი, ტკივილთან ერთად, სიამოვნებასაც მანიჭებდა. ვნატრობდი, სადმე, უკაცურ კუნძულზე, გაშლილ ზღვაში იყო-მეთქი, რომ ჩვენმა ახალმოხილმა და სულელმა ვნებამ ამ უფოლაფ საგნებსა და კედლებში რამე არ იტანოს-მეთქი. ყველა და ყველაფერი ჩვენი მტერი მგონა. მართალიც ვიყავი თურმე. ყველაფერი იმით დამთავრდა, რომ ერთ მშვენიერ დღეს, დედაჩემის რჩევითა და მამაჩემის ბრძანებით, დაგვაშორეს. გაგვთიშეს, გაგვგლიჯეს, დაგვაშხინეს, რადგან ერთად ორივენი მართლა ღამაზები ვიქნებოდით. სასწავლებლად გავგზავნეთო... ტუუაან, ტუუილია. ცოცხალი რომ იყოს, ერთ სიტყვას რიგორ ვერ მომწავდებდა. აღარ შემიძლია, აიეტ, თვალები გამოწყალდა, სახმარშიც ზღვას ვხედავ: ცარიელსა და უსასრულოს...

დედოფალი ი. ზღვამ გაგაშტერა ასე, ზღვამ გიყო ყველაფერი... სხვაინარად იტყვიებები, შეიღობ რომ გეჭდეს კალთაში.

მანიჩა. მერე ქმარი შემრთეს, ყოველმხრივ სახლად და ღირსეული: ხორბალივით არწუული, ვერცხლივით აწონილი, სატანსაცმელე ქსოვილივით გაღაზობილი...

ბაკური. ჩემგან რა გინდა, ადამიანი... მადლობის მაგიერია?

დედოფალი ი. ახია შემზე! ქმარმა ქალი უნდა დააშოშინოს, ეგ კი გითვითთა, ხომ ხედავ?

მანიჩა. არასოდეს! ვერ ეღირსებთ! (აიეტს) მოკლედ, ყოველმხრივ უნაქლო კაცი გამოიმძინეს საქმროდ. პირველად შემეშინდა, დავიბენი... მარტო ვიყავი, ტურის ლეშვით უნატრონი. გულიდა იყო ჩემი იარაღი, მეგონა, გამისკდებოდა და მისი ნაფლეთები ჩემს გარშემო ყველას დახოცავდა. „არა, არა-მეთქი“ — უფროსი ჩემს თავს, თითქოს ის იყო ჩემი მშველელიცა და დამღუპველიც, ჩემს ქმარს კი ვუთხარი: სხვა მიყვარს, სხვას ვეყოფნი მკვდარცა და ცოცხალიც, ან შენ რად გინდვიარ ნახვისარი-მეთქი, ვფიქრობდი: ახ-

ლა მომვარდება და კატახვით მიმხარობს, ან ხარ კალით თავს გამოპობს, ანდა შეტრიალდება და სასწავლებლად გავმცლებო-მეთქი, იცი, რა შეპასუხა? (ბაკური იცინის) აი, ასე გაიცინა და მიხედავს, უშავს, მე ყველაფერზე თანახმა ვარო. ეგ ამბავი ჩვენში დარჩება, სიამაწვილის ცოდვები ტუულას მოგვეტყუებაო...

ბაკური. მართალია, ეგრე გითხარი. ცუდად მოვიქცეა?

მანიჩა. ხალხის თვალში ჩვენ ცოლ-ქმარი ვართ და მთავარი ესააო, დანარჩენი სალაპარაკოდაც არ ღირსო, აგრე ნახავ, ჭკუაში რომ ჩაჯარდები, თვითონვე გაგაცივება დღეიდან დღეზეო.

ბაკური. მართალია, ეგრე ვთქვი. ეგ ჩვენი საქმეა და მარტო ჩვენ გვეხება. გაგონილა, ხალხო? მადლობის მაგიერია?

მანიჩა. (ყვირის) მეჩუზღები, ჩემო ქმარო, მეჩუზღები!

დედოფალი ი. სულელი ხარ, სულელი! სულელი და გატლიელიც. ყველაფერი კი არ უნდა თქვა. რამდენჯერ გითხარი, ცხოვრება ბუტია ბავშვითა-მეთქი, რასაც გაძლებ, უნდა გამოართვა, თორემ აღარ შეგირიგდება, შეორიეტერ აღარ მოგცემს არაფერს.

მანიჩა. (აიეტს) გესმის?

აიეტ ი. (პაუზის შემდეგ) შენ არაფერში არა ხარ დამნაშავე. ამბობ არც უნდა გეშინოდეს. პირიქით, ახლა შენი უფრო ეშინიათ, რადგან ყველაფერი შენი თვლითა გაქვს ნახაბი და შენი ურთია გაქვს მოსხმენილი. შენი ხმაბალი სიტყვის სიკვდილივით ეშინიათ. მაგრამ ეს სიტუვა არც დროზე ადრე უნდა სთქვა, არც დროზე გვიან. ნაადრევსა და ნაჩქარევს მასხნად იგდებენ ხოლმე, დაგვიანებული კარავის აღარ ჰქირდება. მეც ასე მომივიდა. შენ კი უფრო ჭკვიანი უნდა იყო. შენ გუბაზის შვილიშვილი ხარ, გეყოფა, დაწყინარდი. ფერი აღარ გადევს. მე უნდა წავიდე.

(მიდის).

მანიჩა. აიეტ!

აიეტ ი. (კარებიდან) არა-მეთქი! ამოიგდე ეგ ფიქრი თავიდან!

წათე. დასაბმელი ხარ, აიეტ, დასაბმელი! „გუბაზის შვილიშვილი“, „გუბაზის შვილიშვილი“... ჩემი შვილობა ცოტას ნიშნავს?! (მსახურს) ბიჭო, ხარკე!

მანიჩა მარტო დგას, უახროდ მისჩერებია სივრცეს, ეტყობა ჭრ კიდევ ვერ დამშვიდებულა. მასთან მიდის ფარტახი.

ფარტახი. რაზე ფიქრობთ, პატარა დედოფალო?

მანიჩა დიდხანს, დაფინებით უყურებს ფარტახს, თითქოს ვერ ცნობაო. მერე თითქმის ძალით აჩენებს ყვავილს, აქამდე რომ ხელში ეჭირა, და წყნარად, ჩვეულებრივ ხმით იწყებს ლაპარაკს.

მანიჩა. ფარტახ, ნუთუ მართლა გჭირა, რასაც ამბობდი? ნუთუ ესაა ერთადერთი გამოსავალი? თქვი, ფარტახ, თქვი, ოღონდ სიმართლე თქვი, ერთხელ მაინც იყავი გულწრფელი. ჩემთვის ამას

დიდი მნიშვნელობა აქვს. (პაუზის შემდეგ, აღღვებული) რაც გინდა მოხვეე სამაგიეროდ... რაც გამაჩნია. ყველაფერს შეგისრულებ, ყველაფერს დავუბრუნებ. ოღონდ სიმარტოისთვის...

ფარტაზი. დედოფალი, თქვენ ჩემს ხელში გაიზარდეთ. შეიღვივო გიჟურებო...

მანინა. „დედოფალი“, „დედოფალი“! დედოფალი დედაჩემო, არასრულყოფილი ქვეყნის დედოფალი... შენ ს მიზნარი, რასაც გვეყვები, ოღონდ სიმართლე თქვი. სიმართლე მინდა, ფარტაზ. ნუ თუ მარტო მე ვარ ასეთი? თუ მარტო მე ვარ, გავრუბდები, ყველას და ყველაფერს შეგებებო დ ვიცხოვრებ თქვენთან ერთად. მშვიდად და უზრუნველად, რასაც ჩვენისთანებისთვისაც მიუცია ღმერთს სიცოცხლის ნება და უნარი.

ფარტაზი. დედოფალი, ყველაფერს რომ თავი გაუვებოთ, უბრალოდ ჩერ ასაკიც არ ვაწყობთ ხელს ამდენი რამის განსაგებად. მე რომ სიმართლე გიხსრათ, მანინე გამოცანად დარჩება თქვენთვის ყველაფერი. სხვისგან გაგებულ სიმართლეს ფასი არა აქვს. ყველა ადამიანს თავისი სიმართლე გააჩნია და ამ სიმართლეს თვითონ უნდა მიჰგნოს, საკუთარი ცოდნით. ცოდნას კი თანდათან იძენს ადამიანი, წვეთ-წვეთად. და ერთი წვეთი ცოდნის მიხაგებად ბევრი რამე უნდა გადახარშო შენში: ცრემლიცა და ღიმილიც, გაწვილებაცა და წარმატებაც, სინანულიცა და სიხარულიც, სიძულელიცა და სიყვარულიც, დაბადებაცა და სიკვდილიც, მორჩილებაცა და სიჭურტეც... ყველაფერი რაკვი ღმერთს მოუგონია და ადამიანს შეუთვისებია. სამაგიეროდ, ცოდნის ის ერთი წვეთი წარსულის ჭურღმულელებაც გაგინათებს და მომავლის გამოცნობაშიც მოგებნარება.

მანინა. აო, მეც ეგ მინდა სწორედ. მოთხარი. ფარტაზ, რა გამოცნო შენი ცოდნის ძვირფასი წვეთმა? დარწმუნებულ ვარ, ამ ხნის განმავლობაში ბევრ ნაგებს გადახარშავდა შენი გონება. რა გირჩია? თავისუფლებას მონობა ამჯობინეო? რომის ტაბლიდან გადმოკარდნილი შენივე ძვალი ღვთის წაუღობად ჩათვალეო? შენს ენაზე ტირილს სხვის ენაზე სიმღერა გერჩიოსო?

ფარტაზი. ხო, ეგ მასწავლა. მანინა. მეზაზღები, ფარტაზ, შენც მეზაზღები. ფარტაზი. დედოფალი, ერთი ადამიანის სიცოცხლე მართლა არაფერს ნიშნავს, არაფერი არ შეაკვლება, იცოცლებოთ თქვენ თუ არა, მაგრამ როცა საქმე მთელ ხალხს, მთელ ქვეყანას ეხება...

მანინა. (ყვირის) მაშინ მონობა სჯობს სიკვდილს! გაჩუმება, თავის მოკატუნება, გარემოსთან შეგუება, არა?!

ფარტაზი. დიახ, დედოფალი, თქვენი ახალგაზრდა გონება კვიცივით ლაღია და დაუოკებელი. ახლა იგი ქუმარტების შარაზე მიუხრატრუშობს.

მანინა. შენი ბებერი გონება კი უთვალავი წლების ქსელში ობობასავითაა გახვეული.

ფარტაზი. ვინ იცის, იქნებ ამ ქსელში ერთი მსუქანი ბუჩი კიდევ ბანდება? მანინა. როდისღა, ფარტაზ? განა რამდენ ხანს

აპირებ ცხოვრებას? ცას ხომ არ უნდა გამოიგარო?

ფარტაზი. ჩემი ნება რომ იყოს, ვიტყოდი უარს. სიცოცხლე დიდი მადლია. მას არ უყვარს. როცა არ აჯახებენ. ის ვერც დიდ ხმურას იტანს და ვერც სულსწრაფებს. ყველაზე მტრად მოთინებებს აფასებს.

მანინა. საოცარია, წარაღას ელი სიცოცხლისგან: ლუკა ვერ დაგიღებია, წელკავისგან სახე ისე გაქვს დაქმუქებული, თითქოს ღამით ბალიშის ქვეშ ინახავდე. შენი კვნესა და კრუსუნი მთელ სასახლეს ესმის. გეგონება დაშლილი და ხელახლა აკონიწებეო.

ფარტაზი. რაც არ უნდა მწარე მოსასმენი იყოს, სიმართლეს ბრძანებო. მაგრამ ეს ერთი შეხედვითაც ანე. უნაწილი და გამოუცდილი ყოველთვის ადვილად მოტყუვდება. მართალია, კვიცივადარ მაქვს, მაგრამ ნერწყვით დამბალი პურიც გემრიელია და რაც უფრო დიდხანს გააჩერებ პირში, მით უფრო სასარგებლო და ადვილად მოხანებლებულიცაა, თუკი ღვინოსაც ნელა, სვენენ-სვენებით მიჰაულებ და არა ერთბაშად, როგორც ახალგაზრდებმა იცინა. წელკავედაც მართალი ბრძანებო, ლუკა სიბერეს სსეა, უფრო აბეზარი თანამგზავრებიც ახლავს, შარდის შეხუბვას რომ თავი გაავლებო. მაგრამ ტკივილიც ისეთივე აუცილებლობაა, როგორც შეება და ნეტარება. სანამ ტკივილს გრძნობ, ცოცხლობ კიდევაც, ხოლო რასაც ცოცხლობ, ღმერთის საყვარელი წვრილმან, ყოველდღიურ უსიამოვნებათა გამო, დიდი ცოდვაა. კვენსითაც მართლა კვენები, ჩემი კვნესა სხვებს რომ აწუხებს, ისიც კარგად ვიცი, ვწუხვარ და სულგარძელად მოტყებვას ვობოულობ, მაგრამ არც უსიამობა შეიძლება. ესეც სოკვდილ-სიცოცხლის ერთგვარი თამაშია. მართალია, ცოტას ვაქარებ, ვაზვი. ადებ, მაგრამ ასეთი ეშმაკობა დისაშუბია. სიკვდილსაც ესმის ჩემი კვნესა და აღარ ჩქარობს ჩემს წაყვანას, ამისთვის სიკვდილი შეება იქნება. მე კი გულჩვილობაში ჩამთვლებო. კიდევ ერთხელ გთხოვ. მომიტევეო, თუკი ჩემს კვნესას თქვენთვის ძილი დაუფრთხია, რა თქმა უნდა, ვერაფერი ზრდილობაა.

მანინა. ტყუილად მებოდიშები, ფარტაზ. მე თუ მძინავს, ღვთის რისხვაც ვერ გამოავიძებს, თუ არა და, მსიამოვნებს კიდევ. მგონია, მართლა იტანებო... შენც იტანებო. ღმერთო ჩემო, ნუთუ ყველაფერი არ მარტოვია, ანე ადვილიო? არ შემძლია, ფარტაზ, აღარ შემძლია, შემობრალე.

ფარტაზი. აკი გითხარი, სიცოცხლეს არ უყვარს, როცა არ აფახებენ-მეთქი.

მანინა. არც მე მიყვანს სიცოცხლე, თუ სიცოცხლე მხოლოდ ესაა. განა ხელე ასე არ იქნება? უსასრულოდ... სიკვდილიამდე...

ფარტაზი. ხო, ასე იქნება. და რაც უფრო დიდხანს გაგრძობდება, მით უკეთესი. სიცოცხლე პურია და ამ პურით გამძლარი კაცი ბრძენიცაა და ღონიერიც. ამ კაცს სიბერე ჰქვია, სიბერე კი განკვლილი ცხოვრების მონებლობა, მშვიდად და უზრუნველად. მერე აღარაფერია, წყვდიადის გარდა. ახალგაზრდობა შემშლია, შიშილი კი ყველა ცხო-

ველს აგიფებს, წინასწორიანს უკარგავს, სიფრთხილის გრძობას უზღუდვებს და ისიც მზადაა, ერთი ლუკმა პურისთვის შიშველი ხელებით მთელ ქვეყანას შეებრძოლოს. ქვეყანას კი რკინის ეკალი ასწია. ამ ეკალზე ბევრს შეუხვებია ხელიცა და გულისცემა. პური არსობისა ძნელი მოსაპოვებელია. უფრო ძნელია ამ პურზე უფლებების მოპოვება. ამიტომ ყველა ვერ დაბერდება. დაბერებული კაცი ღმერთითი წმინდაა, მის მიერ ოდესღაც ჩადენილი ყველაზე შემწარავი დანაშაულიც კი, ცხოვრებას ყოველდღიური ცეცხლითა განწმენდილი, გასხეტებულად და დანაშაულად აღარ ითვლება. მას გამოცდილება ჰქვია და ყველას საკუთრებაა, ვისაც მოხმარა შეუძლია. დაბერებული კაცი მოკვდავი ფაშარტია! მისი ყოველი სიტყვა ოკროსებით ძვირფასია. ცრემლივით მარღვანია, სისხლივით შიშვია. თუ ადამიანმა თავისი ვნებებუ ვერ მოინელა დაიღუპება.

მანინა. ვიცი, ფარტაზ, ვიცი, მე არ დაბერდები და არც შენსავით აუკროლები მონღლებული ვნებებას სუნით. შენ ხომ ჰყარხარ, ფარტაზ, როგორც...

ფარტაზი. როგორც ხელმეორედ გათხრილი სახელები. ვაზრწილი გვამის სუნს რომ ამოუშვებს ზოლმე. მართალი ხარ, ჩემს ნაოკებში ათასწლეულის მტვერია ჩამყდარი, ჩრჩილხა და თავვების ჩემი მოსახსნამი სულთლად დაუძენიათ, ჩემს ტრფუბს ბევრი ფუნა და ტალახი აუკროთ თავიანი გავხე, ჩემი ყური და თვალი მარადიული სიმართლითა დახშული... მეც ბევრჯერ გარდაცვლილვარ, მაგრამ არ მოვმეკდარვარ, რადგან ჩემი სიკვდილი არ შეიძლება. მე საჭირო ვარ და ვიქნები, სანამ იარსებებს სუსტი და ძლიერი, ბოროტი და კეთილი, სიმატრედ და ტყუილი, მსხვერპლი და ქალითი. ასე რომ, ყოველთვის ვიქნები. ჩემი სუნი სიძვირის სუნი, იგი ყველა სუნზე ადამიანურია, ზოლო ყველაფერი კარგი და ნამდვილი, რასაც რაიმე ღირებულება გააჩნია, ამ სუნის გარეშე წარმოუდგენელია. შენ კი განწირული ხარ, თუკი ეს სუნი ყნოსავს გაღიზიანებას, ადამიანი საკუთარ სუნს ვერ უნდა გრძობდეს.

მანინა. ის მაინც მითხარი, ფარტაზ, რამდენ ხანს სწავლობდი? რამდენი უნდა ისწავლოს კაცმა, შენსავით ბრძენი რომ გახდეს?

ფარტაზი. სწავლა სიბერემდე. დედოფალი, სიკვდილამდე.

მანინა. საბრალო მანინა, ბებერი მანინა, მეკდარი მანინა... გაჩუმი, ღვთის გულისათვის! აღარ შემძლია.

წათე. კაცმა რომ თქვას, დახვენება არც ჩვენ გვაწყენს. (იზიზივება, ამოქნარებს). უცებ ძილი მომერია. ამა და ბრლია, ამის! (ფეხს უწევს სარკეს) რას გავაშეივად, ბიჭო!

ფარტაზი. მართალს ბრძანებუ. დედოფალი. თქვენთვის ეს ნამდვილად მძიმე საუბარია. თქვენს სმენას ახლა მხოლოდ მუსიკა და პოეზია უნდა ართობდეს. შეხედეთ, როგორ გვითვალთვალენ ჩვენი პოეტი. ერთი სულია აქვს, როდის მოაქცევა უფრადლებას. (ორივენი პოეტს უყურებენ. პოეტი მოწიწებით ესალმებათ. ფარტაზი მანინას „ნახუქარ“

ყვავილს სრესს და საკუთარ ხელისგულს უსწავს). პოეზია საუკეთესო საშუალებაა დროის მოსაკლავად. ნუ იქნებით მკაცრი, უფრადდებოდნენ ჩინილი პოეტებიც ყვავილებითი უცრემლმკვამლასან.

ფარტაზი მიდის. მანინა პოეტს უყურებს. პოეტი ერთხელ ედგენ ესალმება. მანინას სახეს თანდათან ლიმილი ეფინება. გათამამებული პოეტი კაბის კალთაზე კოცნის.

პოეტი. დედაბერიო...

მანინა. (სიცილი) ნუ მოიწყენთ, პოეტო, არ გიხდება. მეფის რისხვაცა და თქვენი მწუხარებაც წარმავალია. თქვენ ცოტა გადააპარბეთ, რადგან ძალიან მოინდობთ. ასეც ხდება ხოლმე. ხვალ კი ათმაგად გულზევი იქნება მეფე, რათა ერთბაშად დეგავწყოს დღევანდელი უსიამოვნება. ვირომც არ ყოფილა. თქვენი სატყუებით რომ ვთქვათ, ცხოვრება ზღვაა. ხან მიიქცევა, ხან მოიქცევა.

პოეტი. დიახ. მე კი ამ ზღვაში თევზითი ცეცხვრობ. ყველასაგან დეიწყებული... ჩუმი, დედა, მარტო.

მანინა. (პაუზის შემდეგ, თავისთვის) გაება საკოვადი თევზი ბალახში, ფართხალებს, მაგრამ ვერაფერი გაუწყნა, ან რას გაწყნოს. პატარა, ვერცხლისფერი ფრთები აქვს, თითქოს ცულით დაუმოკლესო. ახლა მოვა უფრო დადი, უფრო მშობერი თევზი და საბრალო მანინას გადასასწავს.

პოეტი. (ღიმილით) მანინას კი არა — თევზს დედაბერიო.

მანინა. ეგ ხელფრთია, მაგას არა აქვს მნიშვნელობა. (პაუზის შემდეგ, მკაცრად) რატომ ჩემზე არ წერთ ხოლმე? არ მოგწონვართ?

პოეტი. თქვენ სხვა ხართ. გულწრფელად რომ გითხრათ, მეც ძალიან მწუხებებს ეს აშკარა. თქვენ თვითონა ხართ პოეზია. მე როცა თქვენზე ვფიქრობ, მორჩა, აღარაფერი აღარ არსობს, ყველაფერი თავზე მეტგავა. საწყარო პირველყოფილ სახეს იბრუნებს და მეც იძულებული ვარ ყველაფერი თავიდან დეიწყოს: სიარულიც, ლაპარაკიც... სრულიად ახალ ენაზე, არარსებულ ენაზე. ამიტომ, მშვედლან რომ ვეძახა, ყველანი მზრებს იმეჩავენ, ვერ გაუგიათ, ვერ მიმხვდარან, რას ვეუბნები. მე ახლა თქვენს წინაშე ჩემს სისუსტეს ვამხილ. მაგრამ იმედი მაქვს, ეს საიდუმლო ჩვენს ხორის დარჩება. პოეტსა და ლამაზ ქალიშვილს ყოველთვის შეუძლიათ პქონდეთ თვითონი პატარა საიდუმლო. ხოლო პოეზია და სილამაზე, ამ შემთხვევაში თქვენი სილამაზე და ჩემი პოეზია, საუკეთესო მეგობრები არიან. თვითონ მიყვარს ხოლმე, იგივე სახეები, მეტაფორები თუ შედარებები, რომლებიც სხვა, ნებისმიერ შემთხვევაში თვალსმომკრულ ბრწყინავლებას იძენენ, თქვენს წინაშე უფრადლებიან და უწმინდებიან. პოეტურად რომ ვთქვათ, თქვენი შთამაგონებელი სახე კალიასავით გადაბტის ბალახის ერთი ღეროდან მორიგე. როგორც კალია უსხლტება ხოლმე პატარა ბავშვის ჭერ კედელ გამოუდგლს, გაუბდავს, მაგრამ თინანსა და ჭიუტ თითებს, ისევე უსხლტებით თქვენს ჩემს ხელფრთებს. შენე განწილებული პატარა ბავშვი ვარ, მანინა, კალიას ტრიალ მიმდორში რომ გაუტყუებია და მოუტოვებია. მა-

გრამ ეს სრულებითაც არ ნიშნავს იმას, რომ ყოველთვის ასე იქნება: ან კალია დაიღლებს, ანდა ამასობაში ბავშვი წამოიზრდება და მოლონისრდება. აი, მეც ვიცი. მართალია, მოლონის ტანჯვა, მაგრამ შემოქმედებას ტანჯვა ისევე ქირდება, როგორც... რას შეიძლება შევადაროთ? როგორც კალიას — ფრთები.

მანინა. კალიას ფრთები ისედაც აქვს. ვინაა არა აქვს, იმას უფრო ქირდება.

პოეტო. ასეც შეიძლება.

მანინა. მე კი მართლა გვაჯარ კალიას. ერთი წამითა ვარ ბალახის ზღვზე დასკუპული. ერთი წამით, ბალახი კი მიწისკენ იხრება, წუწუნებს. ტირის, არ უნდა რომ გამიჩეროს. არ ვუნდვიარ, არ მოვწონვარ. უჩემოდ უკეთესად გრძობდა თავს. წეღში იყო გამართული. ყველაფერს ხედავდა. ახლა კი, ჩემი სიძიმის გამო, იძულებულია დაიხაროს, მიწას დაჰკრას შუბლი, წიღში გაწყდეს. ანტიომაც ტირის და წუწუნებს. (შეცვლილ ხმით, პაუზის შემდეგ) რატომ არ უნდა მოითმინოს ერთი წამით? ნუთუ ასეთი ძნელი ასატანი ვარ? მიიხზარი, პოეტო, ხომ უნდა მოითმინოს ბალახმა ერთი წამით პატარა, გამხდარი, დიდთავლება, მწვანე კალია?

პოეტო. ეს რთული საკითხია. რა ვაი, იქნებ ითმენს, იქნებ სიამოვნებს კიდევ. მაინც და მაინც ის რომ აირჩია კალიამ და არა სხვა, მისი მსგავსი? ბალახი ხომ უთავალბავ? იქნებ თვითონ კალია ასეთი სულსწრაფი, მოუსვენარი, და არ შეუძლია ერთ ადგილას დიდხანს გაჩერდეს? ასეთი ღაპარაკი შორს წაგვიყვანს. თქვენ კი სრულებით არ გაუხარებ კალიას. შე კალია სხვათაშორის ვახსენე, დაუფიქრებლად. შეიძლებაოდა, რა თქმა უნდა, უკეთესი შედარების მონახვა.

მანინა. არა, ეს შედარება უფრო მომწონს. თქვენ ის მიიხარებ, კალიას თუ შეუძლია სიუვარული?

პოეტო. მანინა, მე დღეს ბევრი უსიამოვნება შემხვდა. საერთოდ ცუდ ფეხზე ვარ ამდგარი. თუ თქვენც ჩემი გაამაპულება გინდათ...

მანინა. მე მართლა გეითხებოთ, სერიოზულად. არსებობს თუ არა სიუვარული? შიასსუბეთ. ოღონდ ნურც თქვენ გაამაპულეთ.

პოეტო. სიუვარული? ღმერთო ჩემო, განა შეიძლება სიუვარულის სიტყვებში ჩამწყვდება? არ ვიცი, არ შემიძლია, ვერ გიპასუხებთ.

მანინა. არც თქვენ იცით. (პაუზის შემდეგ) მე კი ვიცი, მაგრამ არ გიტყვით. მე შემიძლება სიუვარული დაინახო კიდევ. საგმარისია, ოთახში მარტო დარჩე, კარი მაგრად ჩაკეტო, ყველა სანთელი ჩააქრო, საბანი თავზე წაიხურო და ყუბები ერთმანეთს ისე დაჰკირო, საფეთქლები დაგებეროს და: გეტყინოს, წევხარ მკვდარივით, გტყინო და ხედავ: მიფრინავს თავისთვის, მიხტუნაობს კენწეროდან კენწეროზე, ღორის ბუტყვით, უშნოდ გაბერილი, სულელი, სახაცილო... ქვევით კი, მიწაზე, ბავშვები მისდევან, მუხლებსა და იდაყვებს იტყავენებ, ქვებს ესრორიან, უყვირიან, ეძახიან... ის კი მიფრინავს, უღარიღელი, თავისუფალი. (ყვირის) თუ არა უნდა, ღმერთო, რომ გაქცეოდათ, ქვა უნდა შეებათ, ან თოკის ბო-

ლო პალოზე უნდა დაეხვიათ, ანდა წელზე... (ყვირს) ზე! (პაუზის შემდეგ) ახლა უკვე გვიანაა თვითონ თუ არ დაბრუნდა, ვერაინ ვეღარ დააბრუნებენ. მაგრამ თავისთი როგორ დაბრუნდება, თუ რაშეს უწამიავს და არ ჩაიფუშა? (შეშფოთებული) არა, დაბრუნდება. რა თქმა უნდა, დაბრუნდება, რამეს მოიფიქრებს. (მკაცრად) ჭერ კი ზის სიმარტოვის გაშკაპულში. მუწლის თავებით სიბრაზის ლოდ უწიარავს. ზედ თავის სიძულვილს ანთხვებს და იმ ფურტსში შურისძიების მახვილს ლეხავს! აი, ეს არის სიუვარული! რა იყო? ფერი რატომ წაგივით? ეს არის-მეთქი სიუვარული! სხვა ყველაფერი სისულელეა.

პოეტო. მანინა.

მანინა. აღარ მინდა თქვენთან ღაპარაკი. თავი გაინებეთ. (მიღს).

პოეტო. დედოფალი. მე თქვენზე აუცილებლად დაეწერ ყველაზე საუკეთესო ხოტბას.

მანინა. (გასელაძღე) არ გაბედოთ! ნებას არ გაძლევთ! გესმით!

სასტაღ დარჩენილი პოეტო იქით იყურება, საითაც მანინა მიეფარა თვალს, ვერ ამჩნევს დედოფალს, რომელიც ღვარძლიანა ღიმილით უსლოვდება. დედოფლის პირველსავე რეპლიკაზე შემკრთალი პოეტო სწრაფად წეგობრუნდება და უნებურად პირზე აიფარებს ხელს.

დედოფალი. ოხ, პოეტო, პოეტო! რომელ ერთს უნდა გასწავდეს თქვენი ღვთაებრივი ნიჭი. ასეთი ხელგაშლილობა მალე გაგაღატაკებთ.

პოეტო. (სხაასსუბით) დედოფალი... დედოფალი... თქვენ მაინც მომიხმინეთ. ერთი წუთით მაღირსეთ თქვენ უჭრადღე... მეც ხომ ადამიანი ვარ. ბოლო ხოტბა, თქვენდამი მოძვნილი, ჩემს შესაძლებლობებსაც აღემატება. აი, ნახავთ. მე თქვენი ღვთაებრივი სილამაზის წყალობით საკუთარ თავსაც გადავპარებ.

დედოფალი. რა დროს ეგ არის. რამდენჯერ გაგაფრთხილე, დრო და ადგილი იცოდ-მეთქი. მე არ მიუყარს ორპირები, არც ის მიუყარს, როცა არ მიჩერებენ. ახლა შენთვის არ მცალია, თუ საპირო იქნები, დაგიახებენ.

პოეტო. დედოფალი, მე დღეს უკვე განვცადე შურისხული კაცის უშწიკობა. მე დღეს უკვე ვიკემე გაწილების სიწარცხე, მაგრამ თქვენი გულგრილობა, ერთად, ერთდროულად გამოტყვარალ ყველა უბედურებაზე მტია.

დედოფალი. (მოწყალე ღიმილით) ენა რომ არ გქონდეს, თავები სოროში შეგათრეოდნენ.

პოეტო. (მალღფარდუნად) მე იმ სოროშიც შემყვებოდა თქვენი სინათლე.

დედოფალი. არ მიუყარს მლიქვნელები. შენც კარგად იცი. ასე რომ, თუ რამე სათხოვარი გაქვს, პირდაპირ მითხარი. მე არასოდეს არ ვიფიქრებ ძველ ნაცნობებს. როგორი მომბეჭვებლენიც არ უნდა იყვნენ ისინი.

პოეტო. ნუ იქნებით ასეთი მკაცრი, დედოფალი. მე თქვენ ოდესღაც მეგობარს მეძახდით. ჩემი ლექსებიც მოგწონდით. ყოველ შემთხვევაში, მისმენდიო მაინც.

საქართველოს
საბჭოთაო
საბჭოთაო
საბჭოთაო

დედოფალი. მე ახლაც გისმენ.
პოეტო. (კითხულობს) თქვენი ფეხები — მარ-
მარალოს თეთრი სვეტები...

დედოფალი. ჩემს ფეხებს შეეშვი, შენს თა-
ვზე იფიქრე, ის გარჩენია. მეფე ძალიან ნაწყე-
ვია, აიბტმაც უარესად გადარია. ზომა არ იცი არა-
ფერში. ლექს რომ წერ, ცოტა ჰქუაც უნდა მიაშ-
ველო. თუმცა, ამჯერად მთლად შენ არა ხარ დამ-
ნაშავი. ვინ იფიქრებდა, თუ ხალხი ასე მწარედ გა-
ნაციდლავ გუბაზის სიკვდილს.

პოეტო. რას ვიფიქრებდი... დედოფალო, იმე-
დი მაქვს, მთლად არ გამწარავთ. შთავარი თქვენა
ხართ. როგორც თქვენ იტყვიან, მეფეც ისე მოიქ-
ცება.

დედოფალი. (მკაცრად) როგორ მიბედავ!
პოეტო. დმერთო ჩემო, რა დაწუველილ ფეხზე
აუდები!

დედოფალი. მეფემ ურემოდაც კარგად იცის,
როგორ მოიქცეს.

პოეტო. იცის, დედოფალო, იცის! მეფემ უყუ-
ლაფერი იცის. მაგრამ მამაკაცური სიმაცრე თუ
ხანდახან ქალურმა სინაშემ და სათნოებამ არ შეა-
ნელა...

დედოფალი. ვერ ვიტან მაგ სიტყვას.

პოეტო. რომელს?

დედოფალი. რომელს და „სათნოებას“. თით-
ქის საწოლში ბაყაყი შემომიგდებსო. ფუჰ.

პოეტო. დედოფალო, მე პოეტი ვარ.

დედოფალი. გოგოები მოატყუე, ჩემო მეგო-
ბარო, ჩვენ ხომ ვიცნობთ ერთმანეთს. ხოლო, რაც
შეგებდა მანინას, ზომა იცოდეთ, მთლად ნუ გადა-
რევთ იმ ბავშვს „დედოფალო-დედოფალოს“ ძახი-
ლით.

პოეტო. ნანინა კალია, მწვანე, დიდფავლება
კალია.

დედოფალი. ხომ ხედავთ, თავში აჯვარდა.
მე მიდგას ჯობრში. დედის შემურდა. ყველა ხომ
მეთვის ცოლი არ იქნება?! სად არის ამდენი მე-
ფე!

პოეტო. თვითონ თქვა, კალია ვარო. მე მხო-
ლოდ მის სიტყვებს ვიმეორებ.

დედოფალი. განგებ, ჩემს ჯობრზე. ჩემს და-
სამყირებლად დაწაწალებს ქურტუბში. მაგან უნდა
გაიკითხოს. თუ სადმე გლახა და ობოლია; ყველა
საპურას და კეთროვანს მაგან უნდა მოხანოს ჩიჩქი
და ბალღამი; მაგან უნდა მოხანლოს ყველა ნახი-
ჭარა... ვითომ, შენ იცოდე, შენ ვარ ნამდვილი დე-
დოფალი, ჩემიაო ეს ქვეყანა, იცის, რომ ვერ შეე-
ჩვიე აქაურობას... შეეჯრება, მეშინია, ვერ ვენდო-
ბი... რაც აქ ჩამოვადი, ფეხი არ გამიშვებს სახა-
ლიდან.

პოეტო. დედოფალო, თქვენი ჩამოსვლის დღეს
მე რომ ზოტა წაეციოხე, რამაულმა ლეგიონმა ფა-
რებზე მახვილები ააბრახუნა.

დედოფალი. ოქროც ბევრი ჩაიჭიბე, რას იმა-
დლები?!

პოეტო. მე ჩემი ტალანტი ვცხოვრობ. ტლან-
ტი კი რომაულად ფულსაც ნიშნავს.

დედოფალი. (უკუი). პოეტო! რომაელებზე
ფრთხილად ილაპარაკე. თანაც, სიკეთის დავიწყება
სახიფათო სენია.

პოეტო. რა დამავიწყებს, დედოფალო, თქვენი
სიკეთეს. მარტო იმ ერთ ზოტაში იმდენი ეტოვრებულ
ავიღე, აღარ ვიციოდე, სად შემენახა. ფულმა და
და ჩემი სახელი დიღსა და კატარას პირზე ეცრა.
თუმცა, სახელიდან უსიამოვნების მეტი არაფერი
შემხვედრია.

დედოფალი. (იციინს) საოცარია.
პოეტო. რა თქმა უნდა, საოცარია, ბუნებრივი
რომ არ იყოს. თურმე ყველას თავისი გოლგოთა
ელოდება.

დედოფალი. (იციინს) უსინდისო! ეს უკვე
უსინდისობაა. მე სხვა პოეტებს ვგულისხმობდი...
შენგან წმინდანი არ გამოვა. ოი, რა სულელი ხარ,
ჩემო პოეტო.

პოეტო. სხვა რა დამარჩენია, დედოფალო, თქვე-
ნგან შერისხულსა და გაძევებულს. გავიღებ მხარ-
ზე ჯვარს და შევუდგები აღმარებს, თუმცა ბავშვო-
ბიდანვე მიჭირდა სიმძიმეების აწვევა.

დედოფალი. შენ, მეონი, მართლა გინდა რომ
გავბარაწდე.

პოეტო. ი არ გაბრახდე, ღვთაებრივო! არ შეიძ-
ლებდა თქვენისთანა სათნო აღმამას...

დედოფალი. რამდენჯერ გითხარი, ნუ ამბობ
მაგ სიტყვას-მეთქი. აქამდე სახედარი დამიხსოვრე-
ბდა. არასოდეს არ უოფუდა სათნოება ჩემი ნიღამი,
უბრალოდ, იძულებული ვარ დაგვივავო, როცა მინ-
და, რომ ჩაგქოლო; გაგიღამო, როცა მინდა, რომ პი-
რში ჩაგაფურთხო; დავასარტურო, როცა მინდა, რომ
საყუთარი ტუავაც გაგაძრო. იმის საცვლად, მეც
რომ რომში მეტხოვარ, ქვეყანა მენახა, კეთილშობი-
ლი მამაკაცის ვენება განმეცადა, გამბეზოსავით ვზი-
ვარ ამ აყრილებულ ჰაობებში, ყველამდე სახსე
ბალღამითა და სიძულელითო. დიახ, მძულს ყველა
და ყველაფერი... (ოდნავი პაუზის შემდეგ, თითქოს
უყუავებსო) შენც მძულხარ, ჩემო პოეტო.

პოეტო. ჩემისთანა მდნაბალი არსებისთვის იგეც
დიდი წაულობაა. გძულვართ, ესე იგი, ვარსებობ.

დედოფალი. ერთი ბერძენი ამბობს: პოეტო
მსუბუქი, ფროსონი არსებობა. საოცარია, ამდენი
შენზეა ნათქვამი, წადი, იფრინე, მსუბუქო არსებუ.
შენი დასჯა მართლაც სასულღლეა. ნეტავი ყველა
პოეტი შენისთანა იყოს. თუმცა, შენისთანა უფრო
მეტია და მათ არსებობას თავისებური გამართლებაც
გაჩნია, ისინიც აღმამანები არიან, ხოლო ყველა
აღმამიანს არ შეუძლია სინდისის ქენჭით გაიჭუმოს
აყუთლებული მსუცლი, წადი, იფრინე, მსუბუქო
არსებუ. შენ სახსე სამამათია და ცარიელი სულიო
ჩახვალ სამარეში და ამით სამყაროს არაფერი არ
მოაკლდება. იძინე მშვიდად. შენი სინდისი თა-
ვისუფალია, ვინაიდან არასოდეს არ შეუწყუხებიხარ
ჩას.

პოეტო. დედოფალო, ეს უკვე მეტისმეტია.

დედოფალი. მართალი ხარ, ძვირფასო პოეტო,
მეტისმეტია, ბუნებრივი რომ არ იყოს.

(მიდის).

წათე. დედოფალი, რახანია გელოდები.

დედოფალი ტახტთან ჩერდება.

დედოფალი. (მკაცრად, წათეს) ჩემი სახელი
თუ გახსოვს?

წათე. რა იყო? რატომ მეციოხები?

დედოფალი. ჩემი სახელია ოქტავია, გვარი

კი — ნერვა. ოქტავია ნერვა! ჩვენს გვარში მხოლოდ სახელწოდებით მხედარობისთვის იზრდებოდნენ. ხილვით მამაჩემი თითქმის კონსულიც გახდა. როცა იგი ლაშქარიდან რომში ბრუნდებოდა, გზაში ამბობებულმა მონებმა მოკლეს.

შეტრილდებოდა და მედიდური ნაბიჯით გადის. ბაკური იცინის, სამხად ღარჩენილი წათე გაოცებულ უყურებს მიმავალ დედოფალს. ცალი წალი ხელში უჭირავს. ბაკური იცინის. ფარდა სწრაფად ეშვება.

2.

ისევ წათეს სასახლე. წათე ტახტზე ზის, ცდილობს წალის ჩაცმას. იქვე დგას სასრკინი მსახური.

წათე. კაცს სიბერეში ფეხი გავრდოდეს, პირველად ვნახე... ვეღარ ჩამიცვამს... უ-უ-უ! აჟი ითხრა შენმა დედოფალმა, მაგის ჩაცმა უფრო ძნელია, ვიდრე გახდაო. ქალის ქეუა მაინც სხვაა. ჩადი, შე იხერო.

მსახური. ქონი წაუსვით, ბრძანებელი.

წათე. აჟი წავუსვი, უუუუ, შენი...

მსახური. ფეხზეც წაისვით, მბრძანებელი.

წათე. ფეხზე? ქონი?

მსახური. უფრო ადვილად წავა, მბრძანებელი.

წათე. შენ უნდა თქვა, კაცო ვარო, ხარ შენთვის არჩენიანად, არც პირი გადარდებს და არც ლხინი. იცი, რას ამბობს ფარტაზი? ფარტაზი ამბობს. მეფობას მსახურობა ჯობიაო. თუ იცი, რატომ? რატომო და... მსახური მთელი სიცოცხლე მეფის ნათელ შუბლს უყურებს, მეფე კი — მსახურის გამოუყენებულ სახესო. გასაგებია?

მსახური. დიახ, მბრძანებელი.

წათე. ფეხზე ქონი რომ წავიხვია, წადები შიგნიდანაც გაიქონება და გაფუქდება. მერე? შენ გამომიცვლი? კიდევ რას ამბობს თუ იცი, ფარტაზი? ფარტაზი ამბობს, ბედნიერი რომ იყო, ცოტა ბრწყინვალე უნდა იყოო. ხომ ხარ შენ ბედნიერი?

მსახური. დიახ, მბრძანებელი.

წათე. ასე რომ იყოს, რა უჭირს ვითომ? ბოლომდე არ ჩადის... ძალიან ეტყობა?

მსახური. თუ სიარულში არ შეგიშლით, არაფერიც არ ეტყობა. თითქმის გაცვიათ, მბრძანებელი.

წათე. „თითქმის“, რას ქვია, ადამიანი! თუ გაციო, უნდა გეცვას, როგორც წესია და რაგია (დგება. ტახტის გარშემო დადის ოდნავი კოკლობოთ). სრულმითაც არ მიშლის... მიშლის კი არა... (ისევ ტახტზე ჯდება). ისე ადამიანს ერთი ფეხი რომ მქონდა, ნამდვილად აჯობებდა. მორჩენილი ექნებოდათ ამ დავიდარაბას (ცდილობს მეორე წალის ჩაცმას) დიდი, დიდი კაცია ფარტაზი. მართლაც რომ აფსუსია მიწისთვის მისი სიბრძნე და დარბაისლობა. სადღა მაგისთანა ხალხი. მაგრა... მაგრამ რას იზამ, ყველაფერს თავისი დრო აქვს. მაგის ხნა-სა ქვეც არ დაგორავს ჩემს სამეფოში. მამაჩემის სიკვდილმა ხომ სულმთლად დააგლახა საწყალი. განივლდა და იძიოთო. პატარა ამბავია! შენს ხელში გავრდილი, ადამიანი კი არა, საქონელი დაგენანება

კაცს. (ფიქრობს, უახლოდ იუბრება წინ. ცდილობს მუხლებზე უღევს, ხაზად ეფერება, როგორც ცხალ არსებას) ხო, ხო, ხო! ავირდები, რა გამოდის? მამაჩემის ბავშვობაში ეს უკვე ხანძარი იყო სული კაცი ყოფილა. აბა, ისე ვინ ანდობდა მეფის შვილს გასაზრდელად? მამაჩემს სიბერე არ ეთქმოდა, მაგრამ არც ბევრი ანდობდა სიბერემდე. რომ არ მოეკლათ. შეიძლებოდა თავისითაც მომკვდარიყო. რაა ადამიანი! ჩიტივითაა. დღეს უყურებ, ხვალ აღარ არის. ფარტაზი კი, რაც თავი მახსოვს, სულ ასეა, არც არაფერი ემატება, არც არაფერი აკლდება. დათოვილი მთავრითაა, შიგნიდან ცარიელი კლდება, კაჟი. აგერ ნახვ, მაგის დასამარხი თუ არ გახვდით უველანი, ხომ მართალია?

მსახური. დიახ, მბრძანებელი.

წათე. (გამოჭარბებით) „მბრძანებელიო“, „მბრძანებელიო“ — სხვა ვერაფერი ისწავლე ამ სასახლეში?

შემორბის მანინა.

მანინა. მამა! მამა! დაბრუნდა... ჩამოვიდა... მამიკო! ჩემი თვალით დავინახე, როგორ გადმობრძანდა ნაპირზე. პირველმა მე დავინახე, ისე მოდიოდა, თითქოს შვილი ქვეყანა მის დასახვედრად იყო გამოსული. სულელი! უსულური! აჟი ვიცოდი... აჟი გული მიგრძნობდა... აჟი ვამბობდი: დაბრუნდება-მეთქი, დაბრუნდება-მეთქი, დაბრუნდება-მეთქი! დღე-ერთი ჩემო, რა ვუთხრა? როგორ ვუთხრა? შენ უნდა დამეხველო, მამიკო, ყველაზე ღონიერო, ყველაზე ქვიანო, ყველაზე კეთილო, ყველაზე დამაზო... (უხვევს, გაშვავებით კონის წათეს) კეთისათა კეთისათა... შენ უნდა მომეხმარო, შენ უნდა მიშველო. მამიკო... არ უნდაო-თქო, გელოდებოდა-თქო, ჩვენ ძალით გავათხოვეთ-თქო... (ყვრის) არა, მე გათხოვილი არ ვარ! მაგას ნუ ეტყვი!

წათე. მოიცა, გოგო, რამ გადაგარია? ხომ ხედავ, ვეშუპას!

მანინა. (შემცხარი) მამა!

წათე. ეს უარესად დაპატარავებულია. რა უბედურებაა, მართლა ხომ არ მიშეცვალა ვინმემ? (მანინას) წყნარად მიიხარო. დედაგებულად... რამდენად გავიქრა? მეც ხომ ადამიანი ვარ.

მანინა. მართლა დაბრუნდა, მამა! ჩემი... ი, პატარა ბიჭი რომ იყო... ხანჭალი რომ აჩუქე. ვერცხლის ტარია... აღარ გახსოვს? ხომ გახსოვს, რატომ აჩუქე ხანჭალი? მე რომ გადამარჩინა, მამა, ცოფიან ძაღლს რომ გადაუდგა წინ, ჩემი გულსთვის, თვითონ უარესად შეშინდა. მერე შევეინდა, იმდენი რომ ჩაქოლდეს. მთელი კვირა ბოდავდა — ჩიხველეთ. ცოფიანი ძაღლი მომდევსო.

წათე. ცოფიანი ძაღლი? მერე შენს ქმარს ეჩუხებოდა? ძაღლს კი არა, დამს დაბრძანებს. (მსახურს) გაჩერე ეს სარკე, ადამიანი! რამ გადაგარიათ ყველანი!

მანინა. (დაბნეული, გაწიბლებული, აბრთოლებული ხმით) გზობთ გააქცია... ჩემი გალისთვის... ჩვენ ხომ ერთად ვიზრდებოდით. მამა... სულ ერთად ვიყავით...

წათე. მთელი საათია ამ წადებს კაცვამ. გავინილა ანეთი რაზე? ბაკური სადღა დაჯარა? ან დედაშენი სად ბრძანდება?

მანინა. მამა!

წათე. მა? მე მოთხარა რამე? ცივ წყალში უნდა ჩამეყარა ფეხები, სიცხისაგან დამოსივდა ლბათი (შემოდოს ფარტახი) სადა ხარ, კაცო! ცუდი არაფერი მოთხრა. ხომ მშვიდობაა ჩვენს ქვეყანაში?

ფარტახი. ქვეყნისა რა სოგახსენოთ, სასახლეში კი დიდი არეულობაა.

წათე. (ცდილობს წარსი ჩაცმას). ეგ არაფერია სასახლეში ყოველთვის არეულობაა. მაინც რა მოხდება?

ფარტახი. მარუთა დაბრუნდა. წათე. (ხანგრძლივი პაუზის შემდეგ, ჩურჩულით) მარუთა? ანა მარუთა?

ფარტახი. (მტკიცედ, თან მანინას უყურებს სახეში) მარუთა. თქვენ რომ გააძევეთ. ღიპარას შვილი.

წათე. (ჩურჩულით, ვერ გარკვეულა) კი, მაგრამ, ღიპარა რახანია დავსაჩეთ. ხომ დავსაჩეთ?

ფარტახი. დაბა, ღიპარი ღირსეულად დაიხაჯა. სამშობლოს დღადაცხადებ, პირში ადუღებულნი კუპის ჩაახსენ. ხოლო მისი შვილი, მარუთა, მანის დანაშაულის გამო, თქვენგან შერისხული და განდევნული, დაბრუნდა.

წათე. (ადღეებზე) როგორ თუ დაბრუნდა? აქ რა უნდა? ვინ დააბრუნა? მე ხომ ვბრძანებ...

ფარტახი. თქვენ ბრძანეთ, მარუთა კი დაბრუნდა. იქროს ბაღთან ქამარზე რომელი მხედრის მახვილი კილია. ისეთი სანახავია, ქალებს თვალებში დაებრკივთ, მაღალი, ახვალთ, თავი მამასავით ამავად უჭირავს, გვერდზე გდახარბილი...

წათე. (უვირის) არ მინდა! არ შემოუშვათ! ხვალ წაართვით! ბაყურ, ბაყურ, ჩემსკენ! (შეშინებულ ტანტვს ეფარება. მანინა უკან-უკან იხევს და ზურგით კვლავს აწყდება) შენ არა ვარ! წასული და რა... საიზოგურობა... სულეთში... ვისუფლებლში... კარი ჩაქრეთ... არ შემოუშვათ... ცუდად გავხდები... ფარტახ, სადა ხარ?

ფარტახი. რა მოგივიდათ? გამობრძანდით, დამშვიდდით. მე ვითქვრე, გაუხარებ-მეთქი, თქვენ კი... სარცხვილია.

წათე. (დაჩოქილი) შენცა, ფარტახ! შენგან არ ვლოდი! მე რა უნაში ვარ, ჩემგან რა გინდა? მე რაღაც მეთუბიან, იმას ვაკეთებ, ესაა ჩემი მოვალეობა. მიშვედე, ფარტახ (მუხლებზე ეხვევა), მამაჩემს სულს გაფიცებ... წასართმევით არაფერი მაქვს, არც თავში მიყრია რამე... შეიღო ჩემი ქონება ეს წადებია (გულზე იხუტებს ჩაუტყმელ წალას) ნუ წამარამეფ, ფარტახ, შენს მუხლებს შემოკვევდე, შენ რაზე გამოგადგება, რა გინდათ ჩემგან?

ფარტახი. წამოდიქით, სირცხვილია! როგორ იქცაო! მანინა გვიყურებს.

ცილიობს ძალით წამოყენოს. წათე უძალიანდება, ტანტვის ფეხს ებლატება.

წათე. არა, ფარტახ, არა, ეს ტანტი ნამდვილი ნუ გგონია. არც მე ვარ ნამდვილი, მეც მოგონილი ვარ, სეთიხნელი, თანსაირი დამაძალი ფსევსა და ბალახის ნახარში... სადაც უნდათ, იქ ჩამასხანენ, ნუ გუფრს ჩემი, ფარტახ, მამაჩემის სულს გაუტყე, მომეხმარე, არ შემოუშვა. ეს ადგილი მომლოდ ჩემია. მე სხვანაირად ცხოვრება არ შემიძლია, მართლა არ შემიძლია... მე ხომ ღიპარი ვარ. ღიპარი რომ

ვარ, ეს წაღებაც იმიტომ მაყვია, მეფიცე იმიტომ მქვია. შენ კი უკვიანი ხარ, ფარტახ, ღმერთივით ბრძენი ხარ, როგორ უყურად მამარემს... (ჩურჩულით) გაფხსებდა... შენი ვაზრდობა ვართ ყველაზე უფროსი...
ფარტახი. ადვილ-მეთქი! ბავშვი მაინც შეიცოდა!

წათე. არ შემიძლია... როგორ გგონია, რა ვქნებოდა, მეც რომ სხეულებით მეცხოვრა? აქამდე საერთოდ არ ვქნებოდი, ფარტახ. ჩემი ძაღლებიც არ იქნებოდა. დიდი-დიდი, ისიც მამაჩემის ხათრით. ასისთავობა მოცეთ რომელიმე ლეგაონში, მაგრამ თუ პარველსავე ბრძოლაში არ მოველადენ, ბრძოლის შემდეგ ფეხით დამკიდებდნენ ღიპარობისთვის. მე ხომ მართლა ღიპარი ვარ, ფარტახ, თავს კი არ გაცოდე! დამიჭირე, გემუდარებო... არ შემოუშვა...

ფარტახი. მომისმინე! გქვრტობით სავანგაშო არაფერია (წამოღგომაში შეეღის, ტანტუე სეამს, გამამხრებულად უღრის მანინას). ხომ შეიძლება, მარუთა მანინას ხელის სათხოვნელად იუს ჩამოსუდით? ეს მარუთა სხვა მარუთაა. თქვენ რომ იცნობდით, ის აღარ არსებობს, გაქრა, გაითქვიფა... ბუნება კი სიცარიელეს ვერ იტანს. ამიტომ მისი ადგილი სხვა მარუთა დაიკავა, რომელიმე მხედარმა, სახელმწიფო კაცმა. არაფერიც სასწაული არ მოხდება: ის მარუთა ბავშვი იყო, ყველა ბავშვივით სუსტი და სულელი, ეს მარუთა კი მამაკაცია, უკვიანი და ღონიერი, ქვეყნის პატრონი და მარჩენალი, მოვალეობის ტვირთით დამძიმებული, საქმის სიღრმე და საქმის მოყვარული, მხენელიცა და მთესველიც, დამკვლელიცა და გამტავებელიც (პაუზის შემდეგ, შეეცლილი ხმით) მარუთას და მანინას ერთმანეთი უყვარდით, ეტყობა, სიყვარული მართლა გიუთი ცხოველი ყოფილა, რახან აქამდე გაუძლია.

წათე. (ოდნად დამშვიდებული, ჩურჩულით) მაინც ხომ გათხოვილია?!

ფარტახი. ეგ კი მართლა არაფერს არ ნიშნავს (მანინას) მანინა ქმარს გაშორდება და მარუთას წაყვება. პირველები არ ვქნებით. ვერც ვერავის გავაკვირებთ (წაიხს) მშვენიერი შემთხვევა გვაქვს, ორი კურდღლის დასაქვრად: შეიღსაც გაახარებ და მტერსაც შემოირიგებ. მარუთა ვაყვაცია, რომელი მხედარია — როცა ღიპარაკობს, ხელი უნებურად ხლისკენ მიაკვს.

წათე. კი მაგრამ, ჩემგან რა უნდა? შემოდის დედოფალი, უკან მარუთა და ბაყური მოყვებიან. იგრძნობა, რომ დედოფალი ცდილობს, გამოასწროს სტუმრებს, რათა მეფე გააფრთხილოს. მარუთას რომელიმე მხედარივით აცვია, მისი სამოსი და მორთულობა მიმდინარისა და სისუფთაისგან თვალისმომკრულად ბრწყინავს. თვითონაც მოხდენილი ვაყვაცია, ღლიად ტანყარლი, ქაღურად ღამაში. ოდნე მოთვითელ, დახვეწილ მიმოხვრახეც ეტყობა, თვითონაც რომ გრძნობს საყუთარ უპირატესობას. გამომწვევად იღიმება. დედოფალი მისიკითა და ხელის შეფარული მოძრაობით რაღაცას ანიშნებს წამარს, მაგრამ წათე ვერ ამჩნევს, ის მთლიანად სტუმარს დაუპყრია. სტუმრის მომხიბველობითა და ადვილად შესამჩნევი მხედრობით მონუსხული წათე, უნებურად, ნელ-ნელა დგება ტანტიდან, თით-

ქოს უფრო ღირსეულსა და ნამდვილ მპყრობელს უნდა დაეთმოს.

დედოფალი ი. შეფეც ბატონო, სამხარობლო თქვენდა. მართლა დაბრუნდა!

მარუთა. (წითეს) ბრძანდებოდეთ, ბრძანდებოდეთ. რატომ წუხდებით? სიხარულით მივხვალაღმები ლაშაყის სახელმწიფან შეფეს.

მარუთას მისალმნავე ირონია უფრო იგონება, ვიდრე პატივისცემა და მოწიწება. წათე უხერხულად, გაუბედავ ქდება.

წათე. ლაშაყის შეფეც სიხარულით გვიგებებთ თავის ქვეყანაში... სიხარულისგან ენა დამბე... შვილივით მიუყარდა.

მარუთა. წარსულის გახსენება ყოველთვის როდია სასიამოვნო. დამერწმუნეთ. სჭობს მომავალზე ვიფიქროთ. წარსული გვაძვივით მძიმეა და ზედმეტია.

დედოფალი ი. (ცდილობს დასწროს წათეს) რა დროს თქვენი წარსულია, ჭკრ უველაფერი წინაა. ღმერთო ჩემო, მანინაც სწორედ ახლა დაიკარგა. მეგონა, აქ დაგვხვდებოდა, მამიკოსთან. უცნაური გოგოა. თუ ახლავე არ გავაგებინე, აჩასოდეს არ მპატიებს. მართალია, გოგოებს მამა უფრო უყვართ, მაგრამ მაინც ჩემი ახლია, დედასავით ამაყია. მარუთა. ნუ ღელავთ, დედოფალო, მანინას ნახვასაც მოვესწრებით.

დედოფალი ი. ალბათ გაგიჟდება. სულ თქვენს ხსენებაშია. ბედნიერია ქალი, ვისაც მეგობარი და ქომაგი უყავს.

მარუთა. დედოფალო, მას მერე ბევრმა წყალობა ჩაიარა, ბევრი რამეც წაიყოლა თან. ბავშვობა მიღის, სამაგიეროს კი არაფერს გვიტოვებს. შეიძლება, მანინამ ვეღარც კი მიცნოს.

წათე. როგორ გეკადრებათ...

მარუთა. გაიზრდებოდა... დაქალდებოდა... მოხარული ვარ, უველას ჩანრივთილად რომ გხვდეთ.

დედოფალი ი. მანინას ერთი წუთითაც არ დავიწყებინართ. დავიწყებინართ კი არა, დილიდან ხალამომდე ზღვასთან ზის, თქვენს მოლოდინში. ალბათ ახლაც ექაა. არც ქარა დახთვის და არც წვიმა, უველა ბომაღდს უნდა დახვდეს, თითქოს უველა ხომალდი თქვენ ჩამოგყავნათ. რომ ვეტყვოდი, დედა შემოგველოს, არ გაცივდეთ, შალი მაინც მოიხურეთ-მეთქი. რას ამბობ, დედიკო! რა გამაყიებს. მართლაც რომ ვფიქრობ, მოლღი ქვეყანა მშობთაა განჩინებულად. თქვენი სახელი ხომ მთელს ქვეყანას მოსდო. რაც ჩვენში ნათლიაა შემოვიდა, უველას მანინა უნდა ნათლიად. იცანს მისი კეთილი გულის ამბავი და იმითომ. ვერც მანინა ეუბნებთ უარს, ოღონდ ერთი პარობით, ბავშვს იმ შემთხვევაში მოგინათლავთ, სახელად მარუთას თუ დაარქმევთ (იციან). ერთმა სულღმმა... ოოს, ღმერთო ჩემო... რომ გამახსენდება. შეც ასე სულელივით ვიცინი ხოლმე... მანინას უარი რომ არ ეთქვა ნათლა. ბაზე, გოგოს დაარქვა მარუთა. საერთოდ, ქალი უცნაური არსებია და უველა ქალს თავისი საკუთარი უცნაურობა ვაჩინა, საკუთარი, განსაკუთრებული...

მარუთა. (იციანს) მშვენიერად. მშვენიერად ლაპარაკობთ. დედოფალო. გული ამირიუეთ. ბავშვობა გამახსენდა... ერთხელ მანინას წყალმა სანდალი

წაართვა. გამოვუდექი, მაგრამ ვერ დავეწიდი. გარბელებული გამოვბრუნდი. თავი მომწონდა. ვვაგაცობდი. დაღონება რომ შემატყო, მეორედ ვაჩინებას და წყალში გადაიხრილა. დაუნდობელი იყო უველას ვის. ეთხ, კარგია ბავშვობის გახსენება... მაგრამ რამდენადაც ჩვენ ვიცით, ჩემო ძვირფასო დედოფალო, გუბაში ბავშვს არ მოუძღვას. (მეცხრად) როგორ გგონიათ, მხოლოდ და მხოლოდ ჩემი გულუმბრუნელი, ჩემი ბავშვობის სიყვარულის გასახსენებლად გამოვივლიდი ამოდენა გზას?!

საერთო შემოთება

მანინა. (ყვარის) მარუთა! (ოდნავი პაუზის შემდეგ, მშვიდად, ღიმილით) გამარჯობა, მარუთა. დედოფალი ი. აი, მანინაც! როდის შემოიპარე, გოგო?

მარუთა. (ოდნავ შემცბარი, გაკვირვებული) მანინა... (კვლავ მტკიცე, ირონიული ხმით) მიიღეთ ჩემი უმდაბლესი საღამო, შედის ასულა (უველას) აქი ვამბობდი... როგორ დაქალდებულა... ვამწვინებრებულა... ქუჩაში რომ შემხვედროდა, ნამდვილად ვერ ვიცნობდი.

დედოფალი ი. მაღლობთ, ძვირფასო სტუმარო, თქვენი ქაიხანური თქვენივე კეთილშობილების და დასტურებაა მხოლოდ. (მანინას) კაბა მაინც გამოგეცვალა (მარუთას) მანინას დღეს უველაფერი ებატება. თქვენმა ჩამოსვლამ ისე გაახარა, ისე დააბნია, სამკაული კი არა, თმის დეფაცხნაც დავიწყებია. მე მპატიეთ, დედას... თუმცა მეც ისე დავიბენი...

მანინა. (მარუთას) შენც ძალიან გამოცვლილხარ... პირველად ვიფიქრე, ვინ არის ეს უცხო კაცი-მეთქი... იმედია, კარგად იმჯავრებდით... ჩვენი ქაობების სუნმა ხომ არ შეგაწუხებთ? ეს მამარჩემა... ეს დიდლო... ეს ფარტაზი... ფარტაზიც აღარ გახსოვს? ეს კი ჩემი ქმარია... თუმცა, გაგაცნობდნენ ალბათ. აი, ასე ცუხოვრობთ ჩვენ, შენ კი, როგორც გატყობ, კითხვაც არ გქირდება.

დედოფალი ი. რა მოგივიდა, მანინა? წაიღ, შვილო, კაბა გამოიცვალე. ნუ გეშინია, არ მოვაწყენთ შენს სტუმარს.

მარუთა. დედოფალო, კაბა და სამკაული... მანინა. (ყვარის) გახუმდი! (პაუზის შემდეგ, მშვიდად. ცდილობს, მოეჩიოს მღელვარებას). ახლა მაინც მაცალე, დედაჩემო. მართლაც უველაფერი უნდა იცოდეს. (მარუთას) ეს ჩემი ქმარია-მეთქი, მართალიც გთხოვარი და მოგატყუე კიდევ. თვითონ არ ვიცი, როგორ აგიხსნა, აჩა, პატივებს კი არ გთხოვ, ან გამართლებას, უბრალოდ უნდა დამეცრა... მე ხომ მარტო ვიყავი, სულ მარტო. თუმცა არა, შენ ყოველთვის ჩემთან იყავი, მარუთა. შენ გამამლებინე აქამდე. (დუნარჩენებს) ახლა რაღას იტყვი და იყავივე ის ოხერი მარუთა, წავიდა, აღარ არის... ხომ დაბრუნდა რატომ დაღმუდეთ. რატომ?

დედოფალი ი. (იციანს) როგორ დავაგებულა უველანი. ოოს, რა სულელი ხარ, შვილო. თუმცა შენიც მემშის, მესწის კი არა — მშურს; არა როგორც დედა, არამედ როგორც მეორე ქალს. ბედნიერია ქალი, ვისაც მეგობარი და ქომაგი უყავს. წათე. ახლა ამის დრო არ არის, დედოფალო.

დედოფალი. არა, სწორედ ახლაა დრო. (ლიბელო) რადგან ჩემმა ქალიშვილმა მიჩილა, მეც უნდა ვიმართლო თავი, არა როგორც დედოფალმა, არამედ როგორც დედამ.

მართა. დედოფალი, თქვენ არ გპირდებით თავის მართლებას. ბოდიშს ვიხდი, ასეთი მოულოდნელი უსამართლოებისათვის.

დედოფალი. აი, თქვენ კი ნამდვილად არაფერი გეჭერ საზოადიშო. არც ჩემს ქალიშვილს ვამტყუნებ. ჭკვი კიდევ ბევრი რამე ებატებება ასაკისა და თუნდაც დღევანდელი დიდი სიხარულის გამო. დიხამ, მანინა მართალია. მანინა ჩვენ ვავაზობოვთ, მაგრამ განთავებაცადა და გათხოვებაც. ეს უფრო ეშაქური ფაქტია იყო, ვიდრე ქალისა და ცაცის კანონიერი მეუღლეობა. მანინას ქორწილი სასიძოვების მოსაშორებლად გათამაშდა, სხვების დასახადა, სხვების განაჩერებლად.

მანინა. დედა!

დედოფალი. დამაყადე, აქ უცხო არავინაა, სიმართლე კი ყველამ უნდა ვიცოდეთ. ბაყური ჩვენი ცაცია და მხოლოდ ჩვენი ხათრით ითავა შენი ქმრობა. ამას შენიადაც უნდა მიხედვარდითიყო აქამდე, მაგრამ არა უშავს, ახლა გაიგებ, ორივენი ერთად გაიგებთ და ორივემ ერთად გამომიტანეთ განაჩენი.

ბაკური. აგაშენა ღმერთმა. ერთი კი ვიფიქრე, მე არ შემოხარბო-მეთქი ხელი, მაგრამ ამ საქმეში მართალი ვარ. თავში ხაცემი სხვაც მეყოფა.

დედოფალი. მოიცა, ბაკურ, მე ჭერ არ დამითავრებია. თუმცა, მეყოლას რა აზრი აქვს, სიყვითე უნდა დაინახოს, მე ჩვეულებრივი დედა ვარ და ჩემი საზრუნავიცა და წუხილიც ჩვეულებრივია. ზმასაც არ ამოვიღებდი. შეიღს რომ არ დავესმინე მართლსთან, თითქოს მართა მახვლის იმიშვლებდა და ყველას ერთიანად დაგვეჩერდა.

წათე. (აღუღებულთ) არავითარ შემთხვევაში... მანინა ქმარს გაშორდება. ასეთი რამე პირველი არ იქნება. ვერც ვერავის გავაკვირებთ. მშენიერი შემთხვევა გვაქვს, ორი კურდღლის... (წათე უცებ ჩუმდება, გრძობის, რომ შერთავა. დაბნეული შესტყვარის ფარტას).

მართა. (იციინს) ხა, ხა, ხა, ხა... გააჩრქვლეთ. გააჩრქვლეთ. მშენიერადა თქვით, ორი კურდღელი... ხა, ხა, ხა... ერთ-ერთი კურდღელი აღბათ მე ვარ.

დედოფალი. (იციინს) მეორე კურდღელი კი მანინაა (წათეს, მკაცრად) ამის თქმა გინდოდა არა, მზრანებელი?

წათე. (დაბნეული იღიმება, მერე ისიც იციინს) ფარტაში მუავს მოსაკლავი... ხე, ხე, ხე... მანინას ვინ უყვარს, ის ჩემთვის კურდღელიცაა და ლომიც.

მანინასა და ფარტაზის გარდა ყველანი იციინან, გულიანად, ხმაშალა. მართა იგრძობს მანინას მზერას და გაიშუმდება. დიდხანს უყურებენ ერთმანეთს.

მართა. (მკაცრად) ქმარა! (პაუზის შემდეგ) მე აქ უფრო დიდ საქმეზე ვარ ჩამოსული, ჩემი ვაჟია, ყველა ჩვენთაგანის ვაჟია, დავიშვადით სინდისი. ყველაფერი უნდა დავიფიქროთ, სანამ გუბაზის მკვლელობის თავის არ მიიღებს (მანინას, ლიბელით) ამ ხა-

ქმეში შენც უნდა მომხმარო. შენ ხომ გიყვარდა ქაშაშენი.

მანინა. (დაბნეული) პაპიჩემ? მართალია, პაპაშენი მოკლეს. (ყვირის) მე გგონია, ამის ახსნა-განმარტება საჭირო არაა, მაგრამ მკვლელობა ჭერ კიდევ საპოვნელი გვაყავს.

მანინა. კი მაგრამ, მკვლელს აქ რა უნდა? პაპიჩემი ხომ რომაელებმა მოკლეს?

მართა. (ლიბელით) შენ ისევ ისეთი გულუბრყვილი დარჩენილხარ, მანინა. (ყველას, მკაცრად) გავიცინეთ და გვეყოფა. ვიპოქმედოთ, სანამ დრო ჩვენს მხარეზეა. დაუფრება მარცხის საწინაარაობა (მანინას მხარეზე ხელსა ხვევს და წელა, ლაპარაკის შემწყვეტად მიჰყავს ბაქურისაკენ). სიტუვას ვამლევ, უსამართლოდ არავინ დაიხჭება. შენ კი შენს საქმეს მიხედვ. გუბაზა შეიღოშვილი ხარ. ქმარი გუავს, მალე შეიღიც გეყოლება, ცხოვრება ჭერ კიდევ წინაა. ცუდს ნურაფერი ვაქოქმევინებთ შტრებს. შენმა ქმარმა ღამის თვალეებით შემპაშოს. მიდი, დაამშვიდე, რამე არ იფიქროს მართლა (მანინას ოდნე უბიძგებს ბაქურისკენ. ბაქურს). ჩვენ ბავშვობის მეგობრები ვართ, ძალიან გავცინარდა ერთმანეთის ნახვა. ჩაიბარეთ თქვენი მეუღლე.

ბაკური. ყოფილიყო, ბატონო, გესაუბრათ... სულ თქვენს ხსენებაშია. მონატრებული ყავებართ (იშორებს მანინას).

დედოფალი. უჩინად. ბაკურ! რაინდი ყოფილხარ! (სიცილით) ბაკური კი არა, როგორც ვატყობ, ჩვეც წედმეტებით ვართ ახლა.

მანინა. (ყვირის) არა! (უნებურად ეხტება ბაკურს, როგორც შემინებული ბავშვი მშველას).

ბაკური. (დაბნეულად მოღიმარ). მოიცა, დავიხრჩვე, ადამიანი. სტუმარია, რას იფიქრებს? მე სულ აქ არა ვარ? (ძალით მიყავს მართლსთან) მართლა ჩამოვაო, რომ იძახდი, აგერ, ბატონო, და უთხარი, რაც გინდა. რისი გრცხვენია, მიფიქრე, მიფიქვარულდ... რკინისა ხომ არა ხარ?!

მართა. (ძალით იშორებს მანინას) ჩაიბარეთ-მეთქი თქვენი მეუღლე!

ბაკური. (ძალით იშორებს მანინას) რის მეუღლე, რა მეუღლე... აქი გითხრეს, ეგ თამაშობა იყო! მართალია. (ძალით იშორებს მანინას). თქვენ რომ ქუა გქონდათ, სწორედ ახლა უნდა დაიბარათო მანინას ქმრობა; ეგ თუ გიშველით რამეს, ნუ დაგავიწყდებათ, მანინა ჩემი ბავშვობის მეგობარია.

ბაკური. (ძალით იშორებს მანინას) არ გამოვა ეგ ამბავი. მე არაფერში არა ვარ დამანაშავე. აქ უკვე მოგახსენეს, როგორი ქმარიცა ვარ მანინასი. მე ერთი უბრალო მსახური ვარ და იმას ვაკეთებ, რასაც მიბრძანებენ.

მართა. (ძალით იშორებს მანინას) თქვენი სამსახური ჭერ არ დამითავრებულა და ჭერ ისიც საკითხავია, როგორ დამითავრდება. ხოლო სანამ მანინას ქმარი გქვიათ, უნდა მოუაროთ კიდევ.

ბაკური. (ძალით იშორებს მანინას) ჩემი ხამხამური სხვა არის, ბატონო. მე სასახლის მცველი ვარ და ტყუილად ნუ გამრტეთ ამ ამბავში. სხვა, რაც გინდათ ის დამბარდეთ. მანინას ქმრობაზე კი უარს ვამბობ, საქვენოდ ვაცხადებ, ყველას განსაგონად. (მანინას) მიდი, ადამიანი, მიდი! რატომ უნდა გადამ-

კადრებს კაცო, შენ ხომ მაინც იცი, ჩვენი ცოლ-ქმრობა რომ ტყუილია.

მანინა. არ მინდა, ბაკურ, არ მინდა... (ყვირის) ბაკური ჩემი ქმარია!

დედოფალი. ნუ სულელობ, მანინა! წადი, კაბა გამოიცვალე.

მარუთა. ბატონებო, ბატონებო! თქვენი სტუმართოფარობა საკვეყნოდაა ცნობილი, მაგრამ დამტყუანეთ, ეს მტრისმეტაი (მანინას ძალით მითარევს ბაკურისკენ). თანაც როდის იყო, ასეთ ქრთმას აწდენი მოწონს თანდასწრებით იძლოდნენ (იციან).

მანინასა და ფარტაზის გარდა ყველანი იციან. დედოფალი აკი ვთქვი, ჩვენც წედმეტები ვართ-მეთქი... როგორ დაიბნა ჩემი გოგო, ასე იცის დიდმა სიყვარულმა. წადი-მეთქი, შვილო, გამოიცვალე ეს ოფიცი კაბა.

მანინა. არა! არა! ბაკური ჩემი ქმარია! მალე შვილიც მეყოლება, ხომ მართალს ვამბობ, ბაკურ? ხომ მართალს ვამბობ, დედილო?

დედოფალი. „დედილო“, „დედილო“... მომილოცავ, გენაცვალე.

მანინა. მალე შვილიც მეყოლება...

ბაკური. არ შეიძლება! ტყუილია!

მანინა. ...მაგრამ თქვენსთანა კი არა, ვაშლივით უბრალო და სრულყოფილი. მთაში უნდა წვაფიყვანო, გამოკვებულში უნდა გადავზალო... აქ თუ დარჩა, აქ თუ გაიზარდა, მაშინ სჯობს, სულ არ დაიბადოს. მართალი უყოფილა აიტი...

მარუთა. აიტი? აიტი რა შუაშია?

მანინა. ნიხლი იქნება ჩვენი სამოსელი... ვარსკვლავი იქნება ჩვენი სასთელი... ხავსი იქნება ჩვენი სასთუმალი... ფოთოლი იქნება ჩვენი ჭამ-ჭურჭელი...

დედოფალი იციანს მწვემებზე ყველს გვაჩუქებენ, რძეს დავაღვებინებენ. ვასწავლიან ცეკვასა და სიმღერას, ლექსებსა და ზღაპრებს...

დედოფალი იციანს გვასწავლიან, როგორ გამოვიცნოთ ნადირი, ფრინველი, ქვეწარმავალი, ხე თუ ბალახი...

დედოფალი იციანს ეს შეგლიან, ეს ტურაო, ეს მელაო, ეს გველიო, ეს ღრიაწკალიო... ეს ბალახი აძინებს, ეს აცოფებს, ეს კი კლავსო...

დედოფალი იციანს ხმაზე გამოვიცნობთ ხოლმე ჩხიკვასა თუ კაქკას...

დედოფალი. ოოო, შენ რა გიბზრა, მანინა. რა დაგიშავეთ, ღმერთო, ასე სულელებდა რომ გაგვაჩინე ქალბები.

მარუთა. მანინა, ეგ ყველაფერი კარგია, მაგრამ ისიცა თქვი, რა საერთო გაქვს აიტიან? რატომ ახსენე აიტი? მაგრამ სანამ მიპასუხებდნენ, როგორც შენმა ბავშვობის მეგობარმა, წინასწარ მინდა გაგაფრთხილო, მაინცდამაინც თავს ნუ გამოიდებ აიტის დასა. ცადა.

მანინა. მაგის სათქმელად ჩამოხვედი? ახდენს მაგას გასწავლიდნენ? აღარ ვიცი, როგორ გადაგინადო მადლობა (მკაცრად) აიტებს რას ერჩივს გაქვს შენ აიტიან?

წაადე. ხომ არ უნდა დამღუპო, შვილო, დაილაპარაკე აღამანურად, რა მოგივიდა?

მარუთა. დამშვიდდით, მბრძანებელი. მანინა თვითონაც მალე მიხვდება, უსამართლოდ რომ მატკინა გული. (იციანს) ჩვენ მალე შევრიგდებით, ხომ მართალს ვამბობ, მანინა?

მანინა. ეგ სიცილიც იქ ისწავლე? (მკაცრად) რატომ დამხვედი-მეთქი! ვინ დაგიძახა? ვინ მოგცანება?

მარუთა. ჭერ შენ უნდა მიპასუხო, შენ ხომ არ გითქვამს, რატომ ახსენე წელან აიტი? რა საერთო გაქვს აიტიან? რაშია მართალი აიტი?

მანინა. (პაუზის შემდეგ, უმწიოდ) აიტებს თავი გაანებე, მარუთა. შენ მარტო ჩემთანა გაქვს საქმე, რალს თვალთმაქცობ? განა ეჭვი გეპარება შენს სიმართლეში? განა მტყუანს შეუფლია აიტი კაცის ასე ჩაქოლვა? მამაცე, ყველაფერი მამაცე, თუ შეგიძლია. მე ხომ არასდროს არ მიფიქრია, შენც რომ გტყაოდა, შენც რომ იტანებოდი... მე იმ დღესვე უნდა მომეყლა თავი, როცა ჩემს მშობლებს დავუჭრე; დავუჭე... დავმორჩილდი! ვიფიქრე, რა მნიშვნელობა აქვს, გათხოვილი შერქმევა თუ გასათხოვარი-მეთქი, ოღონდ თავი გაენებებინათ, ოღონდ აღარ გამეგონა ერთი და იგივე: აღარ არის მარუთა, დაიფიქვე. ამოიგდე თავიდანო. ჩემი შეცდომა ისაა, შენს მაგივრადაც რომ ვფიქრობდი ასე, მეგონა შენც მოგეწონებოდა ჩემი ეშმაკობა... მე ხომ, ჩემი ჭკუით, ვეშმაკობდი, სხვებს თვალს ვუხვევდი... სინამდვილეში კი თვითონვე მქონდა თვალები ახვეული ჩემი სულელური იმედით. ბნელ კუთხეში მიუყუთული, ნაჭურბალი ნივთები გამგდარი თავივით ვნეტარებდი და იმის დროც არ მრჩებოდა, შენი თვალთაც შემებდა ყველაფრისთვის. მაგრამ არც ესაა ჩემი ბრალი; სიმარტოვემ გამომშტერა, სიმარტოვემ გამალატკა ასე და ჩემი საკუთარი ტყვილის გარდა, არაფრის დანახვა აღარ მინდოდა, თითქოს მარტო მე მტყაოდა, თითქოს მარტო მე ვიტანებოდი... სხვები

კი მხოლოდ იმიტომ არსებობდნენ, ჩემი ტყვილი რომ ეგრძნოთ, ჩემი სატანკველი გაეგოთ და მსახურებად დამდგომოდნენ. შენც მათ შორის იყავი, ყველაზე მეტად შენ გავალბდი ამას და დღემდე ერთი წუთითაც არ დავფიქრებულვარ, მქონდა თუ არა საამისო უფლება. არც იმაზე დავფიქრებულვარ, თუ რამხელა სიძულოვლს გინერგავდი გულში ჩემი უმეცრე-ბითა და თავკერძობით. როგორ უნდა იცხოვრო ასე, ან შე როგორადა უნდა გიშველო!

მარუთა. (იციანს) მე და ჩემმა ღმერთმა, მართლა დამბნინე, აღარ ვიცი, როგორ მოვიტყე. ან იქმებ, მამაშენის არ იყოს, შენც კურდღელი გგონივარ? ასე არაფერი არ გამოგვივა, მანინა. აკი გითხარია, მე სხვა საქმეზე ვარ ჩამოსული-მეთქი. ასეა თუ ისე, ახლა შენთვის არ მყალია, მერე კი ვნახოთ, რამეს მოვიფიქრებთ.

მანისა. (თავისთვის) მარუთა... მარუთა... მარუთა... მადლობელი ვარ, მარუთა, შენი. მაგრამ განა შენ მარუთა ხარ? მე რომ არ გიცნობ? მარუთა პატარა ბიჭია... ჩვენ ხომ არასოდეს არ ვყოფილვართ ერთად. არასოდეს: რაღაცა იგონებ; ხომ იგონებ? შენ არც ჩემს სანდალს გამოჰკიდებინარ და არც ცოფიან ძაღლს გადახდგომინარ ჩემი გულისთვის (ყვიროს), ტყუი! ტყუილია!

წათე. მაინა, ნუ დამღუპავ, შეილო! მარუთა. დამწვიდდი, მაინა. მე ტყუილად მსაყვედურობ, ანდა რაღაცა გეშლება. უბრალო მხედარი და მეფის ასული? გინდაც ღაზიკის მეფის ასული? და ამერწმუნე, არც შემეძლო ამაზე ფიქრი (სიცილით). მე ახლა მხოლოდ სტუმარი ვარ, განა ასე ხედებიან სტუმარს?

მანისა. სტუმარი? სტუმარი მე ვარ. (ისევ თავისთვის) ის სხვა მარუთა იყო, საბრალო მარუთა, სულელი ბიჭი... შურს ვიძიებო, შენი გმირი ვიქნებიო... ეს რა მოხვლია?! რა დღეში ჩავარდნილა?! ასე რაღა ეშველება? არაფერი აღარ ეშველება... აღარც არსებობს. ჩვენ მოკვალით ის პატარა ბიჭი, მაპატიე, საბრალოვ, მე ვარ დამნაშავე, მე მიგატოვებ, მე ვერ გიშველი. მე მივიცი დასაგლეჯად შენი თავი ცოფიან ძაღლებს. მაგრამ განგებ ვიბრძავებდი თავს, შემიწოდა და იმიტომ, სიმართლის ნეშინოდა, ის კი არა, შენი იმედით ცხოვრობდეს დღემდე. მკვლარი ბავშვის იმედით... თავი მომიქონდა, ვბაქოობდი, ასე და ასე ვუყვარვარ-მეთოქი... სხვებს ვახარებდდი. ესეც მაპატიე, თუ შეგიძლია. დღეიდან კი იმინე მშვიდად. დღეიდან აღარ შეგაწუხებ. ახლა ჩემი ჭერია. ახლა მე უნდა ვიძიო შური (ყვიროს). შენი მკვლელი მოვიდა, მარუთა! გესმის. ბიჭო. შენი მკვლელი! მარუთა. (იციინს) აი, თურმე რისთვის მელოდებოდი.

მანისა. (მოტეხილი, უმწეოდ) ხო, გელოდებოდი, სულ შენს მოლოდინში ვიყავო. ზღვის პირას ეიქები და ზღვის შენზე ველაპარაკებოდი. წყეულებიც იყავ, მარუთა, იმ მოლოდინისთვის.

დედოფალი. მაინა!
წათე. მაინა!
ბაკური. მაინა!

მარუთა იციინს
მანისა. გელოდებოდი, რომ იცოდე, როგორ გელოდებოდი! არც დღე იყო ჩემთვის და არც ღამე. წყეულებიც იყავ, მარუთა, იმ უკაცური დღეებისთვის, იმ გათოშლილ დამეებისთვის.

დედოფალი. მაინა!
წათე. მაინა!
ბაკური. მაინა!

მარუთა იციინს
მანისა. შიშითა და იმედით ვიბრუნებდი სულს... შიში და იმედი იყო ჩემი პური და წყალი. წყეულებიც იყავ, მარუთა, იმ შიშისთვის, იმ იმედისთვის.

დედოფალი. მაინა!
წათე. მაინა!
ბაკური. მაინა!

მარუთა იციინს
მანისა. მომიფურთხებდა, მკვლელო, შენთვის

(აფურთხებს მარუთას). საუბედუროდ, სხვა არაფერი შემიძლია. (თავჩაქინდრული, წელმწყვეტილი გადის დარბაზიდან).

დედოფალი. მაინა!
წათე. მაინა!
ბაკური. მაინა!

მარუთა იციინს. ისნის ძვირფას ყელსახვევს და სახეს იწმენდს.

დედოფალი. (ბაკურს) ახლავე დააბრუნე! (ბაკური გაღწას).

წათე. სანამ მაინა მობრუნდებოდა და გამოისყიდდეს თავის დანაშაულს, ნება მომივით, როგორც მამამ, ბოდიში მოგხადოთ შეილის ყოვლად უმბავსო და უღირსა საქციელის გამო (კმაყოფილა თავის სიტყვით). შეილის დანაშაული მოშობილებდაც ვრცელდება.

მარუთა. მართალი ბრძანდებით. შეილებიც ასევე ვალდებულნი არიან პასუხი აგონ მოშობების ნაცვლად.

წათე. (თავისი დაუფიქრებლობით შემკრთალი) მე... ამ შეჩხვრევავო...

მარუთა. მე ამ შემთხვევაში ყოველგვარი ქარაგმის გარეშე ველაპარაკებ.

წათე. (დარცხენილი) კიდევ ერთხელ გიხდით ბოდიშს.

მარუთა. საბოდიშო არაფერი გაქვთ. (ხაზგასმულად, ირონიულად), მზრძანებელიო. გონება გულის ბატონია, ეს კი ორივესთვის, გულისთვისაც და გონებისთვისაც, ზღუსაურელია და სასარგებლო. ხოლო მაინისა მადლობელიც ვარ: სხვანირად რომ შემხვედრდა, ვინ იცის, იქნებ მართლა... მე კი რომი მელოდებოდა.

დედოფალი. ღმერთო ჩემო! წუხელ, სიზმარში, ვითომ ცირკში ვიყავი. წითელი კაბა მეცვა, თეთრი ვარდებით გაწყობილი. ჩემს პირდაპირ, მადლა, კეისარი იჭდა, ღმერთავით მშვიდი და მშვენიერი. უტებ ჩემსკენ მიიხედა და დამაკვირდა. დიდხანს სუტებ. დავიბენი. სუნთქვა შემეყრა, არ ვიცოდი, თვალები სად წამებო. მერე მსახურებს ჩემზე ანიშნა, მომიყვანეთო. მსახურებმა, რატომღაც, ლომზე შემხვეს. მთელი ცირკი მე მიყურებდა. ლომს ცალი თვალი დამოვადებულნი ჰქონდა და სისხლი ლორწოსავით ჩამოსდიოდა. შურით გაფითრებული ქალები სახეზე მარაოს იფარებდნენ. კეისარმა რაღაც დამძახა, მაგრამ დაჭერილი ლომი ისე საშინლად დრამობდა, ვერაფერი ვერ გავიგონე, დაძაბულობისგან გამომეღვიძა. იმედო, ამაღამ მაინც დარჩებით ჩვენთან, მოგვეყვით რომის ამხებე. აქაურობამ სულმთლად გამოგვყურა. თქვენისთანა სტუმარი ნამდვილად დვთის წყალბაა.

მარუთა. (ფიქრიანად) რომი... რომი კარგადაა გაჩაღებულთა. ბრწყინავს.

დედოფალი. რაც არ უნდა მწიდი იყოს, ერთ ღამე უნდა ავგიტანოთ. ასე ვერ გაგივებთ (კოპწიროს). დამერწმუნეთ, ქალიშვილის დანაშაულის გამოწორება დედასაც შეუძლია. დღეს მე ვიღებ თავზე თქვენს მასპინძლობას, არა როგორც ღაზიკის დედოფალი, არამედ როგორც რომაელი პატრიცია, ოქტავია ნერვა. რომაულად ვიქვიფით.

მარტოა. ერთი ღამით სიამოვნებით ვიქნები
თქვენი სტუმარი, თუ საქმე არ გაგვიგრძელდა.

წათე. ჩერ მანამ ბოდიში უნდა მოიხადოს, ახ-
ლავე, ჩემთან ერთად. ფარტაშ, სტუმარს ღირსეული
დახვედრა უნდა. შენ იცი, როგორ თადარიგასაც დაი-
ქვრ.

ფარტაში. მბრძანებელი, ხანამ თქვენთან შე-
მივიდოდი, ყველაფერი მოვაგვარე. მე მგონი, თავს
არ შევირცხვია.

მარტოა. იხვე იხეთია ჩვენი ფარტაში, სულ
არ გამოცვლილა. გახსოვთ. მე და მანანას ჯოხით
რომ გამოგვიდექით? ხა, ხა... როგორ მოვცოცხებთ
თითქმის აფთარი მოვლევდა.

დელოფალი. რომის ამბებზე მოგვიყუევით, თუ
შეიძლება. რა ხდება რომში ახალი? თუმცა, ჩვენთ-
ვის ყველაფერი ახალია.

მარტოა. რომში დიდი ამბები ხდება, დედო-
ფალი, აღბაა გაიგებდით, რა სასტიკად დავაპარც-
ხით გალები ზღაპრე, რომი ტრიუმფით შეხვდა თა-
ვის სახელოვან შეილებს. ამ ბრძოლამ ბევრი ახალი
გმირი დაბადა. უიპირველი ამ გმირთა შორის მა-
ინც გაიუს აცილუსია. მინმა სიმამაცემ და შეუპო-
ვრობამ ერთხელ კიდევ განადიდა რომის სახელი
მთელს მსოფლიოში. ნამდვილად უმთავრესი გმირი-
ბაა. მომსიწინეთ და დამთანხმებთ. გაიუს აცილუსი
პირველი აიქრა მტრის ხომალდზე. უფრო სწო-
რად, როცა გაიუსმა ხომალდის კიდევ ხელი ჩაქიდა,
ველურმა გალმა ცულის ერთი დაცვით მარჯვენა მო-
ახსიბა, მაგრამ გაიუსი მაინც აიქრა მტრის ხომალდ-
ზე და ცალხელამ, საკუთარი სისხლი ამოსვრილმა,
თავისი მძიმე ფარით უკვლავი ზღაპრე გადააჭრა.
ამბობენ, ისეთი შესახედავი იყო, ახლოს ვერავინ მი-
ეკარაო. მხოლოდ რომს შეუძლია, ასეთი გმირობით-
ვის აღაფრთოვანოს დაამიანი (პაუზის შემდეგ) მე
სულ იმზე ვიქირობ, რამ აადლევა მანინა ასე? რა-
ტომ უნდა დაეფრთხო მანინა ჩემს დანახვას? ვერ
გამიგია. არ ვიცი... შეიძლება, მომჩვენვა კიდევ, მაგ-
რამ მისი საქციელი ნამდვილად დამაეჭვებელია.
თქვენ რას იტყვით, დედოფალი?

დელოფალი. მანინას საქციელი... დამერწმუნეთ,
მეც არ ვიცი, რა ვიქირო. ასე მგონია, მე მომავლ-
რთხა, დედას, დედოფალს...

მარტოა. მანინას რაღაც აწუხებს... (პაუზის შემ-
დეგ, მკაცრად) მანინამ იცის გუბაზის მკვლელის ვი-
ნაობა!

წათე. როგორ გეკადრებთ.

დელოფალი. გუბაზის მკვლელი? მანინამ? დემ-
როს ჩემო, დემროს ჩემო. კი მაგრამ, თქვენ როგო-
რღა შეაძებთ?

მარტოა. თუ აქამდე არ გაამხილა, უნდა ვიფიქ-
როთ, რომ... უნდა ვიფიქროთ, რომ არც ახლა გაამ-
ხილს. ის ან დააშინებს, ანდა... არც მინდა, რომ გავა-
რძილო, მანინა ჩემმა მოულოდნელმა გამოჩენამ და-
ფრთხო, დააბნია... იგრძნო, რომ ვეღარ დამალავდა
სიპართლეს. ის ხომ მიცნობს?! მან ხომ იცის ჩემი
ხსიათა?! განა ასე ხვდებიან ბავშვობის მემკობრს?
მაგრამ ახლა მანინას საამისოდ არ ეცალბა. მისთვის
მთავარი იყო, თავი დროულად დაეღწია ჩვენგან, ყო-
ველ მიზეზს გარეშე, ყოველგვარი საშუალებით, და

ახლად მოიქცა, ახლა მისთვის ყოველ წუღს ოქროს
ფასი აქვს. ის მკვლელის გასაფრთხილებლად გეუცა,

დელოფალი. დემროს ჩემო!
წათე. შეუძლებელია!
შემოდის ბაკური

ბაკური. თვალს და ხელს შუა გამისხლტა. თანაც
სახალიდან ნამდვილად არ გასულა. შემძლია დავი-
ფიკო. ისეთი ადრეველები იყო, ღორი ხარო, მით-
ხარ.

დელოფალი. (ნერვიულად) როდის გიოხრა,
როდის?

ბაკური. ახლახან. იმის მერე ორასამდე თუ დაი-
თვლიდა კაცი, ისიც დღი ამზავია.

მარტოა. (საქმიანად, მკაცრად) ეს იგი, მანინა
თქვენ ნახეთ უჯანსკნელად.

ბაკური. ასე გამოდის.

მარტოა. სად ნახეთ?

ბაკური. გავიდე თუ არა, დაინახე. დერიფანში
ტრიონა. კედელს მიპყროდა და ბავშვივით სლუკუ-
ნებდა. აღუ-მეთქი. ოთახამდე მივაცილე. ფეხზე ძლივს
იღვდა.

მარტოა. მიაცილეთ? ოთახში არ შესულხართ?
(პაუზა) აბა, კარგად გაიხსენეთ.

ბაკური. (დამანაშვესავით) შევედი. (წათეს და
დელოფალს, გახარებულად) შემეშვა!

მარტოა. თქვენ მანინას ოთახში რა გინდოდათ?
დელოფალი. (ბაკურს) სად მივდივარო, არ უთ-
ქვამს?

ბაკური. როგორ მეტყოდა, დედოფალი, ოთახი-
დან ჩერ მე გამოვიდი. ქალის ტირილს რომ ვუყუ-
რებ, ცუდად ვხდები, მართლა ღორი კი არა ვარ.
(წათეს) მაღალმოდით ვარ, ჩემო ბაკურო. დედას ვერ-
ფიცები, ჩემო ბაკურო, ასე მიოხრა.

წათე. აი ღორი ხარო?!

ბაკური. ეგებ მიოხრა. ეგ ადრე მიოხრა, დე-
რიფანში. არ მომეკარო, ღორიო. ორჯერ თქვა. კი
არ თქვა, იყვირა: ღორო, ღორო, არ მომეკარო.

მარტოა. თქვენ არაფერი უჯანსუბეთ? შეიწო-
ვეთ ღორიბა?

ბაკური. მოგვლია ერთი, ვიღაცა ხარ... ღორებს
თქვენში მოიკიბებ.

დელოფალი. ბაკურ!

წათე. ბაკურ!

ბაკური. დედოფალი...

მარტოა. (წათეს) ნუთუ ვერ ხვდებით, თქვენს
მსახური რაღაცას რომ მალავს? ან იქნებ ასეა საქო-
რო? იქნებ... თუმცა მივევთ საქმის ვითარებას. მსა-
ხური, რომლის თანდასწრებითაც დედოფალს შეუ-
ძლია იტროსს, საეჭვო მსახურია, რომში იყო ერთი
ამგვარი შემთხვევა. ერთი რომელიღღი დიდებულს ქა-
ლი თავისსავე ეწოში იპოვეს მიწაში ჩაფლული, ნა-
წილ-ნაწილ აჩებილი. იცით, როგორ იპოვეს? შემთხ-
ვევით. სხვათაშორის, ღორმა ამოჩიქნა დინგით ქა-
ლის მშვენიერი ხელი. როგორ გგონიათ, ვინ იყო
მკვლელი?

წათე. მკვლელი? რა შუაშია მკვლელი? ეს ჩე-
მი სიძია!

მარტოა. მსახური იყო მკვლელი. მისი ერთგუ-
ლი მსახური! (წათეს) ამ რამდენიმე წუთის წინ თქვე-

ნი ქალიშვილი ამ მსახურთან ერთად თავის ოთახში იყო და ტირიდა. მერე უცებ გაქრა, სასახლიდან კი არ გასულა. სად არის მანინა?

წათე. სად არის მანინა?

მარუთა. (ხელს იშვერს ბაქურისკენ) თქვენს სიძეს ჰკითხეთ.

წათე. (ბაქურს) სად არის, კაცო, შენი ცოლი? აღარ იტყვი?

ბაკურ ი. მბრძანებელი...

დედოფალი ი. თქვი, გიბრძანებ!

ბაკური ი. არ ვიცი, დედოფალი. შემძლია, დავიფიცო, რამდენჯერაც გინდათ.

წათე. რას გამოიბოდი, ადამიანი?! ეშმაკი ხომ არ იყო, ქალია, სულელია, გეთქვა რამე, დაგმეოხადინებს. სულ იმას რომ წუწუნებ, სულ იმას რომ გვსაუფედურობ, თქვენი ქალიშვილი ოთახში არ მიშვებსო, ახლა ხომ შეგიშვია?! შენი პირით ხომ თქვი, შემიშვია?! მე და ჩემმა ღმერთმა, ნამდვილად მიკვირს შენი ამბავი.

შემოიღო პოეტი

პოეტი ი. მე მგონი, ახლა კი ნამდვილად გავიმარჯვე. ამჟამად საყოთარ შესაძლებლობებსაც გადავაჭარბებ. მშვენიერმა მუსიკამა წყალობის თვალით... (უცებ ჩუმდება. გრძობის, რომ ცუდ დროს შემოვიდა, მაგრამ აღარც გაბრუნება შეიძლება. ყველანი პოეტს უყურებენ. დაძაბული დუმილი). თუ ნებას მომცემთ... სხვა დროს გვახლებით.

მარუთა. (ზრდილობიანად მომღიბარი) მე თქვენ არ გიცნობთ. როგორ მოგმართოთ?

პოეტი. (გამოოცებულბული) მე პოეტი ვახლავართ. სხვათაშორის, რომშიც მიცნობენ.

მარუთა. ძალიან სასიამოვნოა. მე მომწონს პოეტები. უცნაური ხალხია, ვერაფერს გაუგებ: სიცილის დროს ტირიან, ტირილის დროს იცინიან... და საერთოდ, თუ არ მიყენთ, ყველაფერს შებრუნებით ზედავენ, როგორც ყირაზე დამდგარი ჯამბაზები. პოეტის თავში, როგორც სხვენში, მარადიული უწყისრიგობა სუფევს. მეთანხმებით?

პოეტი. (ოდნე გამხნეებულბული) ერთი პირობით: თუ ამ უწყისრიგობას პოეტურ უწყისრიგობას დავარქმევთ.

მარუთა. რაბან შინაარსი უცვლელი რჩება, რაც გინდათ ის დაარქვით. სახელი ქაფივითაა, ქაფის მოხდა კი შეიძლება, აუცილებელიცაა. მანინა ხო? არ გინახავთ?

პოეტი. მანინა? (ათელიერებს დარბაზს) განა ასე ადვილია მანინას ნახვა? მანინა კალიასავითაა. მე არ მომიგონია ეს შედარება, თვითონვე თქვა, კალია ვარო. მწვანე, დიდთავლება, სხვათაშორის, მართლაც არის რაღაც მსგავსება. დგაბარ, ესაუბრები, გგონია რომ გისმენს, მოიხედავ და სადღა? სკუ და სკუ, მიზტუნაობს ბალახზეზე. მანინა ერთ-ერთი ურთულესი და ამიტომაც საინტერესო თემაა. იმედი მაქვს, როდისმე ამასაც დავძლევ.

დედოფალი ი. რამდენჯერ გაგაფრთხილე, უნება-რთვით ნუ შემოხვალ-მუთქი.

პოეტი. ღვთაებრივი...

მარუთა. როგორ გეკადრებათ, დედოფალი. პოეტებს რომში ძალიან აფახებენ. კეისრები სადილა-

დაც პატრებენ ხოლმე. ნება მომეცით, დაგვიხილო დამნაშავე. (პოეტს) თქვენ კი აქეთ დადევით!

პოეტი. (გაცვივებულბული) დამნაშავე მარუთაა. (ბაქურს) სად არის მანინა?

ბაქური არ პასუხობს. გაოცებულბული პოეტი ხან ბაკურს უყურებს, ხან მარუთას.

მარუთა. თქვენ გავითხებით. დაურუდით?

ბაკური ი. რა გინდა, ადამიანო, გამაგებინე? თუ სტუმარი ხარ, სტუმარივით მოიქციე, რას დამევიარი მაშინაცვალვით? მე ჩემი უფროსი შუახს. მე მხოლოდ ჩემს უფროსს ვემორჩილები. მე მსახური ვარ, მკველი. გასაგებია? მართლა სიძე ხომ არ გგონივარ? სიძე სახელად მქვია მხოლოდ.

მარუთა წათეს უყურებს და იღიმება. წათე უხერხულობისგან იშხმუნება, თვალებით მშველეს დამებებს. ფარტის სახეგაქავებული დგას. გულხელი დაურუდითა, თითქოს რაც აქ ხდება, მას არ ეხება.

წათე. უპასუხე, ბაქურ, როცა გავითხებიან, უნდა უპასუხო. ხომ არ ვთამაშობთ?

მარუთა. სათამაშოდ ნამდვილად არ გეცალდა. მე მგონი, არც საამისო განწყობაა. დიდი დანაშაულია ჩადენილი. ახლა მხოლოდ ღორის დინგია საჭირო, ღორის დინგი. (პოეტს) ეს ჩვენი პროფესიული გამოთქმაა. თქვენი პოეტური სმენისთვის, შეიძლება, ცოტა შეურაცხყოფელიც იყოს, მაგრამ ფარმულსავე ზუსტია და მართვით. დანაშაულის მოლოდინელ გამომუდვენებას ნიშნავს.

პოეტი. თუ შეიძლება, მე წვაალ... სხვა დროს გვახლებით. სიმარტევე და სიზუსტე, რა თქმა უნდა, პოეზიასაც ქირდება, მაგრამ ჩვეთთან უფრო ძნელი მისაღწევია.

მარუთა. (ყვირის) სად არის მანინა? ზღაჟიკის მეთეს ასული! რომის ქვეშევდროში!

ბაკური ი. (შემკრათლი, დაბნეული) არ ვიცი, მარჯვენას გეფიცები, ღმერთს გეფიცები, პათიოსნებას...

მარუთა. ფიცისა მხოლოდ ველურებს სჭერთათ. ფიცი ადვილია. გირჩევნია, შენი ნებით აღიარო უველაფერი, განაჩენის გამოტანის დროს, გავითვალისწინებთ. თანაც, თუ ალღო არ მატყუებს, შენი მთავარი დამნაშავე არა ხარ, პოეტურად რომ ვთქვათ, შენ ხანჭლის წვერი ხარ, ჩვენსკენ მომართული ხანჭლის წვერი, რომელიც იჩხვლიტება. ჭრის, კლავს კიდევ... თუ ხანჭლის ტარი უბრძანებს და დააწვება, მთავარი ძალა ტარშია. დარწმუნებულბული ბრძანდებოდუ: ტარსაც მივწვდებით.

წათე. ეგ გამოირიცხვლია. ბაკური ჩემი ერთგული მსახურია.

მარუთა. (მეცრად) ყველაზე პირველად ერთგული მსახურები ხდებიან მოღალატეები. ეს არც პირველი შემთხვევაა, არც უჯანსკნელი. ისტორიის საუქუნაო საწვავ ასეთი ერთგულად მოღალატე მსახურებით.

წათე. ღმერთო დიდებულო! (შოშისგან იყუნტება) ხმალი წაართვათ, ხმალი!

მარუთა. მათ უოველთვის უტყუარი ხელი აქვთ. ზეპირად იციან, სად ფეოქავს მათი მბრძანებლის მთავარი გული. (ბაქურს) კიდევ ერთხელ გემორცხებ: გირჩევნია, აღიარო სიმართლე! (ბაკური უშწუოდ

შლის ხელს, მავედრებელი თვალბით შესიკერის ყველა. ხანგრძლივი პაუზა მაშინ მე გეტყვით... მე ვიტყვი თქვენს მაგივრად. ახლავ დარწმუნებით, რომ არც სიმართლის მოსმენა ადვილი. თქვენ რომ აქედან გახვედით, მანინა დერეფანში გელოდებოდით. დარწმუნებული იყო, გაჰყვებოდი, გაგიღებოდი. მეტი თავის ოთახში შეგიყვანათ, რადგან ეს იყო თქვენი ოცნება, თქვენი დიდი ხნის სანადგლო, თუნდაც იმიტომ, რომ, როგორც ახლახანს თვითონვე ბრძანებთ, მართო სახელად არ ყოფილიყავით სიძე. გეთანხმებით, მართლაც ძნელია, დამამტკიცებელი ასეთი სიძობა, გინდაც მეფისა. რა თქმა უნდა, ეს მანინამაც იცოდა, ყველაზე კარგად მანინამ იცოდა, და აი, სწორედ მაშინ, როცა ყველაზე ნაკლებად ელოდებოდით ამას, მანინა დაგაბრძანა, რომ დღესვე, როგორც კი ქაშაში დაიხუტებდნენ, ბოლო მოედებოდა მის უჯრო სიჭიურესა და თქვენს უსასრულო მოლოდინს. წარმოიდგინეთ, როგორ გაგაოგნათ ამ მოულოდნელმა, გაუთვალისწინებელმა სიხარულმა. თქვენს ადგილას ყველა ისე მოიქცეოდა, როგორც თქვენ მოიქცით. ვინ ეტყვის უარს, ვინ არ შეუსრულებს პირველ თხოვნას ქალს, რომელიც სანაცვლოდ თავბრუდამხვევ ვენება და მარადიულ ერთგულებას კარგდება. ამაში არ გამტკუნებთ, ერთი უფრო, რომ მანინას თქვენთვის დიდი არაფერი უთხოვია. თქვენ, ალბათ, გაგვიღიმათ კიდევ. როცა მასი სათხოვარი მოისმინებთ, მანინას გადაუდებელი საქმე გამოუჩნდა ყველა. მოულოდნელად... ერთი სიტყვა, მხოლოდ და მხოლოდ ერთი სიტყვა უნდა გადაეცა ვიდალისთვის, მაგრამ არც ის უნდა, სხვებსაც რომ შეემჩნიათ მისი სასახლიდან გასვლა. მართლაც, რა დროს სხვაგან წასვლა, როცა სახლში სტუმრები არიან, ეს იმდენად დამაჭერებლად უღერდა იმ ქალის პირიდან, რომელსაც თქვენი პირტუტული თინი საცაა უნდა მოეცა, რომ თქვენ არც ელ დაფიქრებულხართ, ასეთი გადაუდებელი, რა საქმე უნდა გამოჩენოდა მეფის ქალიშვილს; ან რა სიტყვა იყო ამისთანა, სხვას რომ ვერ ანდოდა თვითონ გაიქცა უბრალო მოახლებავით. თქვენ, რა თქმა უნდა, არც ამაზე დაფიქრებულხართ. თქვენ მხოლოდ მოშავალ განცხრომაზე ფიქრობდით და ერთი სული გქონდათ, როდის დადამებოდა. თქვენ არა მარტო გააპარეთ მანინა სასახლიდან, არამედ ჩვენი დაბრძანება მოიწოდებთ. თუმცა, ესეც გასაგებია. არც ეს გაგმტკუნებიათ. მიუფარა თუ არა მანინა თვალს, გულმა რეჩხი გაყოთ, ტანმა გაიზარათ, რადაც რომ დასავეთ, უნებლიე მოწაწილე რომ გახდით ბნელი საქმისა. ახლა, გინდადით თუ არა, ბოლომდე უნდა დაგეშალოთ ყველაფერი. ასედაც მოიქცით, მაგრამ უნებლიე დანაშაული გაწუხება, დაგბრძანებდათ. სხვათა სიბრძნის მოწადინებ, და ყოველ ნაბიჯზე გამუდმებულად კიდევ. ახა, განიხსენეთ, განა თქვენ თვითონ არ გასაცხადეთ შემოხსელისთანავე, მანინა სასახლიდან არ გასულაო? კი მაგრამ, რატომ? განა ვინმემ გკითხათ, მანინა სასახლიდან ხომ არ გასულაო? წამოგცდათ, წამოგცდათ ის, რაც უნდა დაგეშალოთ, რისი დანაშაულს გთხოვს, რაც ძალით შემოგაჩენს. ამიტომაც იყო. მარტო ღორივით რომ მოედეთ ღობე-ყორებს. ფიქრობდით, დროს მოვიგებ, ამსობაში მანინაც დაბრუნდ-

ბა და ყველაფერი მშვიდობიანად დამთავრდებაო. მაგრამ ანგარში შეგეშალოთ. თქვენ დასაბრძანებელი ხართ, რომის იმპერიის სახელით. მომეცით, რა სიტყვა (ბაყური გაშტერებულა იცის, მართა ქაქუჩის სიტყვის) ლის ხმალს. მის ბოლომდე ასე ვკირება ხელში შიშველი ხმალი). ნუ ვიქნებით გულუბრუნდობნი. გუბანის მკვლელობას ჩვენ არავის ვაპირებთ. (ყვირის) რომი თქვენით უყაყოფილოა! რომაა ყველაფერი იცის!

წათე. (სასწრაფოველი) შეუძლებელია. მართა. ეს სიტყვა ჩვენთვის არ არსებობს. დედოფალი. ხმა ამოიღე, ბაყური რამ გაგანუმა? მტრებით გაიქცა ქვეყანა. მართა. დიას, დედოფალი, ლაზიკაში შეტოვლებდა შუადღეს. ჩვენც სწორედ ამიტომ ვართ აქ. (ბაყური) უყანასხლად გკითხებია: სად წავიდა მანინა? სად არის აივტი?

ბაკური. (გამოცოცხლებული) აივტი? (ბაყურის შემდეგ, უარსად დაბნეული) აივტი რა შუაშია?

მართა. მანინა აივტის ვახაფრობილებლად წავიდა, ბრიყვი! აივტის ვახაფრობილებლად. ჩვენ რომინდ ვხედვით იმას, რაც შენს ცხვირს ხდება, მაგრამ ვერ შეგიმჩნევია. დიდი გუბანი აივტის მოკლულია. აივტმა მოკლა, მხოლოდ და მხოლოდ იმიტომ, რომთან რომ მეგობრობდა, ვერ მოინელა... ვერ აპატია! (გაიძმებელი უხლოვდება გაოგნებულ ბაკურს) მცვეთა უფროსს მახვილი თვალი უნდა მქონდეს (ხმლის წვერს თვალში ატყვეს და მშვილად დაიხვეს უკან. ბაყური თვალბზე ხელს იფარებს. თითებს შორის სისხლი მოთქრალებს) მეფის სიძესაც!

ბაკური. (ღრიალებს) ვაიმე, თვალი... ველარ ვებედე... თვალი გამომთხარა... თვალი. ვაიმე... მტკიო ვაააა...

დედოფალი. დმერთო ჩემო! ჩემი სიხმარი! (ბაკურს შიგარდება, იხუტებს) არა! არა! ამას რას ერჩი, მტკიო! მე სხვა მტრებზე უფრო, ჩვენს მტრებზე... (ბაყურს. ანკრეცს) თქვი, უბედულო, თქვი, თავს ნუ იღუპავ!

წათე. დედოფალი, სირცხვილია!

დედოფალი. მე კი ა მრცხვენია. (ყვირის) არავისი არ მრცხვენია!

ბაკური. თვალიი. ვაიმე... მტკიოააა...

დედოფალი. (ყვირის) ბაყური ჩემი საყვარელია! ბაყური ჩემი საყვარელია! მე ბაყურის ხახ ვარ!

წათე. სირცხვილია!

ბაკური. ვაიმე, თვალიიი...

დედოფალი. (აღზნებული) მე ქალი ვარ, ქალი! მე ჩემი საყვარელი სამეფო მამის და იქ მე ვარ ყველაფრის ბატონ-პატრონი! იქ ყველაფერი ისე ხდება, როგორც მე მინდა! თქვენი წესები და კანონები იქ არ ვტყდებოდა. ჩემი ვენა და სურვილია წესიცა და კანონიც. ვესიო? წესიცა და კანონიც! ეს წესი და კანონი ღმერთის გულზე ქალის ფრჩხილებია... აა ამოცანრული, ქალის სისხლითა დაწერილი და განმტკიცებული. ხოლო რაც ქალის სისხლით იწერება — ხელშეუხებელია, გარდაუვალია, მარადიულია. ყველასთვის სავალდებულოა, საყვარელი შევიდისთვისაც კი. რომელ სირცხვილზე მელაპარებო, მონავ? განა მთელი შენი ცხოვრება სამარცხენო არაა? ერთი ხელით შოლტს რომ გადააქრავენ, მეო-

რეს საყოცნელად მივარდები ხოლმე, რატომ არ გრცხვენია? ჩაიცივი ეგ ოხერი წალა, ჩაიცივი? რამ გაგაშტრა?

ღებთ და არც მალავს ჩვენი დანაშაული მხოლოდ ისაა, აქამდე რომ ვერ მოვუარეთ, უთქვენოდაც

ბაკურ ი. აააააა...
წათე. მაინც არ არის სასიამოვნო, ჩვენი ოჯახური ამბების ასე საქვეყნოდ გამოქვენება. ყველაფერი შენი ბრალია.

წათე. მართალია! აიეთი მოვალატა! რამდენჯერ გავაფრთხილე კიდევ.

დედოფალი. არა, ეგ არ გამოვა, ჩემო ძვირფასო. გადბარდება ადვილია. ჩვენ ყოველთვის ერთად ვიყავით და ახლაც ერთად უნდა ვიყოთ. ჩვენ მხოლოდ ასე შეგვიძლია ცხოვრება. მხოლოდ ჩვენ შეგვიძლია, ავტანათ ერთმანეთი. ეს ჩვენი ცხოვრებაა და მე სრულებითაც არ მრცხვენია. პირიქით, ძალიან მომწონს, საჩემოა, ჩემებურია, ფრთხილად იცავი: ჩემი სიყვარულიცა და სიძულელიც თანაბრად სასიშოა, არც ერთს არ სჩვევია უკან დახევა ან პატივება. ისინი ჩემი ხელეობია, მე კი ყველაფერს ორივე ხელით ვიკლებ, ორივე ხელით ვიხუტებ ხოლმე. მაგრამ ამ ორი ხელით ყველაფერის გადაგდებაც შემიძლია. ჩემი სული, ალბათ, იმ სისხლივითაა ცხელი და წითელი, კრილოზიდან ამოღებულ დანას რომ ამოკვევდა. განა შენი ბრალი არაა, დედოფალი ჩარისკატან რომ ვუწვევო? გრგობია და იმითომ... ისიც კი გჯობია. კაცი მაინცაა.

მართალია (პოეტს) ხედავთ, პოეტო, რა ამბები ხდება მიწაზე? ეცადეთ, დამიხსენოთ, ლიტერატურაც ისტორიაა. (დედოფალს) დედოფალი, თქვენი საქციელი მხოლოდ და მხოლოდ ქების ღირსია. ყველას როდი შეუძლია, ალიაროს დანაშაული, რაც არ უნდა პატარა და უმნიშვნელი იყოს იგი, მისი დამალვა ბოროტებაა. აიეთი ნამდვილად მოვალატა, აიეთია გუბაზის მკვლელები. ეს ამბავი ცნობილია ჩვენთვის, მაგრამ კარგია, თქვენგანაც რომ ითქვას. ჩვენ დიდხანს და მოთმინებით ველოდებოდით, ივანის მიხედვებით და იტყუებით ამახ. ახლა კი ექსისთვის ადგილიც აღარ რჩება. დამნაშავე ცნობილია, განაჩენიც გამოატანილია, მაგრამ მისი აღსრულება არც ისე ადვილია, როგორც ერთი შეხედვით ჩანს. აიეთი ეშმაკი მტერია. ის მამულშვილის ნიღაბსაა ამოვარებული და მისმა დასჯამ, შეიძლება ხალხი აადღევოს. ჩვენი საბრალი, ჩვენი ხულიდი ხალხი... ხალხს აიეთი თავისი კაცი გჯონია, გუბაზის მადლი სცხიაო. ჩვენც ამაზე ვგავიჯობა გული: ამიღო ვითრევთ ფეხს... მაგრამ სად წაგვივა? სად დაგვემალება? ცოდა გამოდენის ბუნაგადან. ვერ მოისვენებს, თუ ყველას არ დაანახა სისხლიანი ხელი. ბი. რაც შეეხება ბაკურს, შეიძლება, ცოტა აეჩქარო, მაგრამ საბოლოო ჩამეში ბაკურის დამხატურებულად დაისჯა. მომავალში უფრო ფხიზელი მცველი იქნება (ბაკურს უფლებს ყელსაბევეს, რომლითაც ადრე ფურთხი მოიწმინდა). შეიხვიე! (დედოფალი ბაკურს თვალს შეხვევაში ეხმარება). ცალთვალა მცველი უფრო საშიში შესახედავია, მტერს თავჯარს დასცემს. ცალთვალა მცველი... (პოეტს) რას იტყვით, პოეტო? ხომ კარგია? ლაზიკის ციკლოპი.

წათე. (ნიშნისმოგებით) შენმა შეიღმა კი არ ინდომა!

პოეტი. მე გჯონი, მცველი საერთოდ ცალთვალა უნდა იყოს. ამბობენ, ცალი თვალით უკეთ ხედავენო.

დედოფალი. ხო, არ ინდომა. იმითომ, რომ ისიც შენსავით ბოთვა და სულელი.

პოეტო. მე გჯონი, ცოტა გადაუხუხვით გჯიდან, დედოფალი.

წათე. ყველაფერი კი არ უნდა სთქვა... სირცხვილია.

ყველანი იციან. ბაკურიც. ბაკური. აღარ მტკივა!

დედოფალი. რა გეშველებოდა, ეგ სიტყვა რომ არ იცოდე. აკი თხიხარია, არაფრის არ მრცხვენია-მეთქი.

პოეტო. მართლა უსიცივებელი ყოფილხარ... განა არ ვიცი, რატომაც შეიძლება საკუთარი ქალიშვილი? იმითომ, რომ კურო დაგიწუნა.

დედოფალი. მართალია სანამ ბაკური ჩემი სიძე გახდებოდა, ჭერ ჩემი საყვარელი იყო. მე კი ქალიშვილს დავუთმე. ყველა დედა არ დაუთმობდა (ბაკურს, მუჭულგუნის ცემით) მოყვებ, როგორც იყო. ნებას გაძლევ, ამისთვის არ დაგხჩიან.

პოეტი. მე გჯონი, მცველი საერთოდ ცალთვალა უნდა იყოს. ამბობენ, ცალი თვალით უკეთ ხედავენო.

ბაკურ ი. ააააა... რა ჩემი ბრალია... ძალით შემერთებს... არ მინდობა...

ყველანი იციან. ბაკურიც. ბაკური. აღარ მტკივა!

წათე. გააჩუმეთ, ღვთის გულისხთვის! აღარ შემიძლია!

პოეტო. მართალია! აიეთი მოვალატა! რამდენჯერ გავაფრთხილე კიდევ.

დედოფალი. არა, ჩემო ძვირფასო! იმდენი ვეცაკცობა მაინც გეყოფს, სიპართლე რომ მოისმინო ბოლომდე. ჩვენ ცხოვრებამ შეგვავართა — შენი სისულტე და ჩემი ძალი, შენი სიხეცე და ჩემი გამპრიახობა, შენი სიხარბე და ჩემი მომხვეტელობა, და ბოლოს, შენი იაფი სული და ჩემი მძიმე ქისა — ყოველთვის ერთად უნდა იყოს, წონასწორობა რომ არ დაირღვას, ჩაიცივი-მეთქი, ეგ წაღები კიდევ გამოგვადგება. (მარტოსას) ეს არის ბაკურის მთელი დანაშაული, ეს კი თქვენ არ გეხებათ. პირდაპირ გეთქვათ, თქვენ ხომ აიეთი გაიჭრებებოთ? ბაკური კი ამ საქმეში უბრალია. აიეთია მოვალატე! აიეთია ჩვენი დაუძინებელი მტერი! აიეთს ყველანი ვეზიზ-

დედოფალი. ააა! (ბაკურს მკერდზე მიესვენება).

პოეტი. მანინა სარდაფში გდა, თეთან თქვენი ნაწუკარი სარკე უდევს, სარკის ნატები, სისხლში ამოხვრილი.

ყველანი იციან. ბაკურიც. ბაკური. აღარ მტკივა!

წათე. ფარტაზ, გეხმის, ფარტაზ! მანინას თავი მოუტალეს! რა ხდება ჩემს სასახლეში!

პოეტო. მანინა სარდაფში გდა, თეთან თქვენი ნაწუკარი სარკე უდევს, სარკის ნატები, სისხლში ამოხვრილი.

ნი სახელის ქირიმე, ნუთუ ამხელა გზა ამისთვის გამომატარე? ამოდენა ტკივილი განა ადრე არ არის ჩემთვის? მეც ხომ ბავშვი ვარ, მეც ხომ ახლა ვიწეხე, ღმერთო, ცხოვრებას! (წათეს, უყვირის) არა, შენ მწუხარებამ დაგაბრძავა, მანინა მოკლებს! მტრებმა შეიკიდ მოკლეს! ეს პოლიტიკური მკვლელობა! (ისევ პრაგმატული ხმით, თათოს თავისთვის) კი მაგარამ, ვინ გამოიხივს ასეთი უფულო? ვის მოუბრუნდა ხელი? როგორ არ შეიძლება შენმა გულუბრუნებელი ბავშვმა-მუდარამ? ცრემლით სავსე შენმა თვალებმა? შენმა სუსტმა ხელებმა? ყველაფერს მოწყვეტა რომ უტირდათ ხოლმე. იქნებ მხეცი იყო? შიშხილისაგან გაყოფებული, ჩამაალი კბილის ტკივილისგან დაბრმავებული... (აიეტს, უყვირის) მეცოქ! რატომ დაგლეჯე ჩემი ბავშვობა! (ყველას) ეს პოლიტიკური მკვლელობა, საუბედუროდ, მკვდრებს არც ღაპარაკი შეუძლიათ, მაგრამ ბოროტმოქმედი თავისი ფეხით ბრუნდება ხოლმე დანაშაულის ადგილზე. მისი ადგილი აქაა! (ხელს აიჭებს კონ იმერს) აი, მკვლელი! გუშინ ჩვეს ხალხს ბუჩქი დაუჩვარია, დღეს კი ოცნება მოუკლა! (აიეტს) რამ გაგაბოროტა ასე!

აიეტო. უნებურმა! მაინას გვაპი სარდალში გლია, თქვენ კი... თამაშობთ. (პაუზის შემდეგ) თუმცა, ყველაფერი შესანიშნავად გათამაშდა. ნამდვილ მსახიობსაც შეშურდებოდა, ამ წარმოდგენას ერთი აკლი აქვს მხოლოდ: მსახიობებიც თქვენა ხართ და მათურებლებიც, ხალხიც უნდა დაგესწროთ, ცხელ გულზე უფრო ადვილად გააბრუნებდით. გამოერების დროს ყველაფერი ფერმკრთალდება, არც ჩემთვისაა ეს დღე ახალი: ფიქრსა თუ სიზმარში ბევრჯერ გამოვინება და ჩემი ბებერი კისერაც ქალბათს ეუნფო ბევრჯერ დებულა. ამა, შეხედეთ, როგორ ცხაცხებენ ჩემი ხელები. ისინი ოცნებაში გადატანილმა ომებმა დაკანცა, ყუყუნმა და გაბუდობამ დააუძლურა ასე. დიახ, ეს უშველობის ცახცახა და არა შიშისა. თქვენი მსხვერპლი მძინარე კაცივით უშვეოა. მისთვის ყველა გზა წინასწარაა მოჭრილი და ხელფეხიც წინასწარა აქვს საიფიქროდ შეტრული და შემოკლილი, რათა მართლმსაჭულებების მორიგეობა თავისი ფესვლიანი საქმე მშვიდად აეყოლოს. ასე რომ, გაბრძობება, თავის დაცვა ანდა მართლება — სისულელეა. მას, მოსაჭერლად გამოარჩეულ ხესავით, წინასწარა აქვს ტოტური შესხეპალი, რომელივითაც ადრე თანამომძებებს ეხებოდა და თავის ფიქრსა და სათქმელს აგებინებდა. ახლა იგი ყველასათვის უცხობა, ყველასაგან განწირული და დაკვიწყებული. მას ნიკამამდე ჩამოაფხატებს სიმარტოვის უბეში ქუედი და საერთო ხარბარბე პანდურიც მიყოლებს: ეს ერთი და სხვა მრავალიო. დე, ასე იყოს. მოსახდენი მაინც მოხდებოდა. მე სიკვდილის არ მეშინია. იქნებ, სიკვდილია სწორედ ის ნეტარი თავისუფლება, რომლისკენი ქველეთი ყველაინ გაჩენის დღიდან?! ჩემი სიცოცხლე სამშობლოს ეკუთვნის, ჩემს ღაზიკას, მაგრამ მე უფრო ბედნიერი მოკვდებოდი, ეს ჩემს სამშობლოსაც რომ შეეგნო და სცოდნოდა. მე მძულხარათ თქვენ, იმიტომ, რომ სამშობლო მიყვარს, ჩემს უნიშვნელო არსებობას მხოლოდ და მხოლოდ ეს სიძულვილი ასაწარდოვებდა. ჩემი სიბრანე და ზიზღი ადუღებულ კუპრად რომ იქცეს, ყველა თქვენგანს უტრებამდე მოსწევდებოდა.

ეს მიხეთქავდა გულს და ეს მავსებდა სამაყვირად ღმერთო! რამდენჯერ ჩამხვლია ისტორიის საქირის ვის ხელი, რამდენჯერ შემომიბრუნებია და, წაუკვეშა კლდეებს შორის, რამდენჯერ აღმომჩნებია წათელი და ფართო გზა — გამარჯვებისკენ, თავის სუფლებს მშით განათებული ნაჭირებისკენ, რამდენჯერ გამიჩრქვავს თქვენი ასინიებული თავი ჩემი აღტაცების კეტით, რამდენი მამხილებელი სიტყვა მითქვამს მტკიცე ზნითა და სახით, რამდენი მოყვადინებელი ხერხი და ილითი მომიგონებია. მაგრამ, სამწუხაროდ, ყველაფერი ეს, ღამით, ძილის წინ, მაგრად ჩაკეტილ ოთახში ხდებოდა, უძლურობისა და სიბერის სარტყელზე. მე ამ უძლურობამ დამაბრძო, დამაწულულა, გამომამტერა. ისიც ჩემი ხნისა და მე აქამდეც უფოყმანოდ მოკვდებოდი, თუკი ისიც ჩემთან ერთად მოკვდებოდა. მაგრამ მისი ბავილა ჭიუტია და ღონიერი, გამძლეა და ამტანი... და, აბბბბ, მაღე მთელ ტუნს მოედება. ტუნ იღუტუნს. მთელი ტუნ იღუტუნა. ტუნეში კი, უზრუნველი სიმშვიდე ხახვივით ჩაწოლილა, ჩაფინილა, გარტყლებულია. ეს საბედისწერო სიმშვიდე ტუნის ბინადრებსაც გადასდებიათ. გამძლარი დაფიო გაქულებული სოკოებზე მოგარავს და მოზოყინობს, კეუმით კი, მისი პირტუყუული ფიქრებისა და სურვილების ერთადერთი გამგები, ძუ დაფიო ელოდება. აუჯავებული ასკილის თავზე მუმლის გასუსული დღუბელი ბრუნავს. ტუნე კი იღუტუნა, ზუნგულად იღუტუნა. საცა ჩამოიქცევა მატლებისგან გამოქმული კედლებიცა და ქერიც. და ტუნის უნებურ ბინადრებს ქვეშ მოიყოლებს. გააფრთხილებ, გააფრთხილებ მაინც! ისინი ხომ ცხოვრებენ არან? ვერ ხვდებიან, ვერც მიხვდებიან, თავიანთი პირტუყუული ცხოვრებით გარტოლნი და ამ ცხოვრებაში, როგორც საღაფავით სახეც კარსო, თავჩარგულნი და ეკყოფილნი. ისინი მხეცივით არიან და მეტი არც მოეხოყვებათ. მე მაინც ვყვირი, მაგრამ პირი ვერ გამოილა, საკუთარი ხმა ყელში მეჩხიარება; ვაქცევა მინდა, მაგრამ ფეხები გამბობარი საწთლებივით მეზრბიკება... თითქმის საწარედ სიზმარში ვიყო. მარტოხელა კაცი შინიდან კუბოსაც ვერ გამოიტანს.

მარტოთა. (ყვირის) გეყოფა! (პაუზის შემდეგ) იმის მაგივრად, მგლოვიარედ დედის მაინც რომ მოგვარადოს, დედის, რომელსაც ახლახან შეილი მოუკალი, მის წინ მიწა კოცნო და შენთვის არარსებული პატრება იიხოვო, სოფლის გიგივით ათასგვარ სისულელეს უბედოდ და ამ უბედობით შენი დანაშაული უფრო შეშვარავი, უფრო აუტანელი ხდება. გეყოფა, აიეტ! ჩამოთავდა შენი საფუკავი. მოიკიდე ცოდვის ტომარა, როგორი მძიმეც არ უნდა იყოს იგი, მაინც სიბრბილით უნდა მიიტანო განმკითხველის კარიბჭესთან. სულის მოსათქმელად თუ შეჩერდი, სისხლის სუნზე აღდენებული ძაღლები დამპყნარ წვივებში გიყვამიან.

ღმერთო! რამდენი სიბინძურება ადამიანის სულში! რა გარეცხავს! მოწმე რომ არ ვიყო, დაქერება გამიპირდებოდა, ამბის მომტანს ათასჯერ მაინც დავაფიცებდი. მაგრამ, სამწუხაროდ, ყველაფერი ცხადია. ბოლო რაგლიც შეიცრა, ახლა შეგეძლია, ეს შეშვარავი ამბავი თავიდან ბოლომდე ავდადგინოთ. აი, ისიც, (აიეტს) სხვათაშორის, შენთვის ვყვები, უკანასკნელში იმედიც რომ გადაგიწერო. ღაზიკაში კლავენ მე!

ფესი მკვლელობის მიზეზი კი მხოლოდ ისაა, რომ ლაზიკის მეფე აწ განხედებული გუბაზი, ისევ და ისევ თავისი ქვეყნის საკეთილდღეოდ, რომს უმეგობრდება. მკვლელობის სასაბუთო მიღებული კაცია, ხალხი მეფის მეგობრადაც თვლის. ამიტომაც ძნელდება მისი გამოცნობა. ის კი, ამასობაში, უარესად აბნეხვს გზა-კვალს, ცდილობს, თავისი ბინძური საკმე რომს გადააბრალოს, ვინაიდან ამ მკვლელობის ერთ-ერთი მიზანი ესეცაა: ხალხს, რომელმაც რომის მფარველობის ქვეშ ცოტა ხელი მოითქვა, რწმუნა და უყარგოს, შეაძულოს ნამდვილი მეგობარი და პირი ისევ სასარგებლოდ, ლაზიკის დაუძინებელი მტრის-სკენ აქნევის. სამწუხაროა, რომ ამ ანეხვებ მეფის შეიღიშვილიც წამოიგო, თუმცა, ის მსხვერპლია, გაუგებრობისა და ტყუილის მსხვერპლი. ვერაგმა და გამოცნობა ავაზაქებმა მისი უიღბლო სიყვარულიც რომს დააბრალეს: რომმა წაგართვა მეგობარიო, შენი მეგობრის მამაც რომის მტერი იყო და ამიტომ მოგაშორეს, იმითაც გაგათვისეს, იმითაც გაგაშარეს ასეო ქალის მოტყუებას რა უნდა? მით უფრო, შევატრებულს ქალისას? მკვლელი ზეიმობს, მანინა მისი თანამშრომელია, ასე რომ, თითქოს საფრთხეც აცილებულია თავიდან. ვის მოუვა აზრად, მკვლელი შინ ეტეზოს? მაგრამ მართლმსაჯულების მოულოდნელი გამოცხადება თავაზრას სცემს მანინას. ის მამუნე ხედება თავის შეცდომას, რადგან მართლმსაჯულებას სწორედ თავის მეგობარს მოკლევნა წინ, როგორ მოიქცეს? რა ქნას საბარლო გოგონამ? დაუფრებლად აღიაროს და დასაულო? თუ გერ მკვლელიც გააფრთხილოს? ანდა რჩევა მკითხოს? ანდა პასუხი მოსთხოვოს მოტყუებისთვის? მერე რაც მოხდა, თქვენც კარგად მოგეხსენებათ. და აი, მანინა უკვე მკვლელთანაა ატერებული, ადელფებელი, დაბნეული. მკვლელი აშვილებს, თავს იმართლებს, ისევ ცდილობს მოატყუოს იგი, მაგრამ მანინა ის აღარა, რაც გუშინ იყო. მან თავისი თვალით ნახა, როგორ „დაუფრა“ რომს მისი დაუძინებელი მტრის ვაიფი-ლი. მკვლელი ხედება, მამუნა რომ გაება. მანინას საბუთი უფრო მტკიცეა და თვალნათელი. მკვლელი დღეავს, ხმაც ებზარება... მას ახლა მანინასი-ც ეშინია, ყველაზე მეტად მანინასი ეშინია სწორედ, რადგან ვეღარ ენდობა — ადვილი შესაძლებელია, მანინამ გასცეს იგი. ამიტომ, მანინა უნდა მოკლეს, მანინა უკვე ზედმეტია. და აი, მკვლელის გონებაც გაცხარებული მუშაობს, არაფერი არ უნდა გამოჩინეს, ყველაფერი უნდა გაითვალისწინოს. მისთვის კაცის მოკლა ადვილია, მაგრამ აქ არ შეიძლება მანინას მოკლა. მანინა იქ უნდა მოკლეს, სადაც ეგულ-ებათ, საიდანაც ეთომე ფეხი არ გაუდგამს. მკვლელებს თავს იკატუნებს და მანინას პირდება, რომ თვითონვე აღიარებს ყველაფერს, იხსაც იტყვის, როგორ შეაცდინა მანინა, ახლავე იტყვის, მანინას თან-დასწრებით, ოღონდ სახალმდემ მიაღწეოს. და მას მანინა სახალმდემი მიჰყავს, ძალით მიიარტებს, კაცის კნუტით, რადგან მანინას ფეხები უკან რჩება, რცხე-ნია, ესეკადილება თვალბეში შეხედოს კაცს, რომელიც უსაფუძვლოდ შეურაცხუო, დაამპრო, გული ატყინა. და აი, ბუნებრივი დასასრულიც (ფერის). აიღეს მანინა სარდალში ჩაჰყავს და ჩემი ნაწუქარი სარკის ნამ-ბრტყვით ყელსა ჭრის, რათა ჩვენ, უგუნურებმა, უფი-

ცებმა, ყველაფერი ისევ უიღბლო სიყვარულს ვაგ-ვაბრალთო. მკვლელს კი იმდენი თავბრდობა უღვინს, თავისი ფეხით გამოგვეცხადოს და აქით დავედოს ბრალი. (აიეტს) შენ თუ პატოსანი კაცს ვაგუნებო დაუფი ა გინდიდა?

აიეტო, გველი იმის მაგივრად, რომ კისრისტი-ხით შეუც იქ ჩაგარდა, მანინას ჭერ კიდევ თბილი ნიღოლი გულში ჩაიხტო და ზოდიში მანაც მოუხადო, ახალ სახარბოელს აშენებ, მშვიდად და აუღელ-ვეხლად. არა, შენ მართლა არა ხარ. შენ არც ადა-მიანი ხარ. ადამიანის გონებას ანეთი საშინელი მოკონება არ შეუძლია. მაგრამ რა ხარ? რა გქვია?

დედოფალი. (ბაქურის მზარს მიყრდნობლი) მე დედულე, ჩემი ბრალია. დედურმა აღიღო მიმტუნა, მილაღაბა, შემაძლია... ავი ვუჭირობდი, რა აქვთ-მე-თქი ამდენი საჩურელი? როგორ ვაგრეხდი, როგორ არ ვკითხე: რა უნდა, რას გუბუნებამეთქი? თვითონ ვერ მიიხრა, ვერ გამოხედა. შე დედულე-შვილო, უბედურად შეიღო... რამდენჯერ წავდგამოივარ თავს: კბეზე თუ ბნელ დედურენაში... ზეივანა თუ საკინიბოსთან. ის იყენეს ხოლმე საუბრით გართულ-ნი, ვერცკი მამჩნევდნენ, თითქოს ნივამ ჩაიარაო. თურმე, გულში რა სდებია. მანინა ყოველთვის გაფრთხილებული მეჩვენებოდა, ტური კურდღელივით უფრო-თად ხოლმე, თითქოს ნამტირალევიც იყო... მაგრამ ვუჭირობდი, ჩვეულებრივად თვალმოქცობს. ამ ბე-ზრის ჩიფივით როგორც თვით რომ დააღწიოს-მეთქი, ეს კი გუბუნებოდა, რადგან მომტკიცებდა გაუთავ-ბლად და თან ხელბეხაც იწველიებდა. როგორ არ დავეკვდი? მე დედულე. ოოო. მე დედულე...

მარტოა. ჩვენ ვიცით, რასაც „შემატებდა“. ჩვენთვის ყველაფერი ცნობილია.

პოეტო, უსჯინდისო ყოფილბა, აიეტ, უგულლო და უსჯინდისო. აი, სადამდე მიგიყვანა შენმა სიგი-ვემ. რას ვიუჭირობდი, თუ მანინაზე სამგლოვიარო მიხის დაწერა მომიხდებოდა. რომ გაიხსობდი: თქვე-ნთვის არც პატოსანმა არსებობს და არც სიწმინდე — ესა სიწმინდე და პატოსანება? სამრეკლოზე შე-მოქდარი ყვავეით რომ დაგჩხავლებდი ხოლმე: გამაჩრბათ, მონებო — განა ანეთ სიმახინჯეს მონ-ის ვარდა ვინმე ჩაიღენდა? სისხლის ერთი წვეთი თელ ქსოვილს აფუქებს. ამ ლაქას ვერაფერი ვერ გ-მორცხვავს.

აიეტო, იმდენ ავეცი, ჩემო პოეტო, იმდეს. ვფი-ქრობდი, იქნებ ესენიც მიხვდნენ, იქნებ კიდევ უმე-ლოთ-მეთქი... მაგრამ იმდემაც ეკლიანი ძეძვი შემა-ტოვა ხელში, რად მინდიდა, დემერო, ანეთი იმე-დი, ბელუმოქირან კაცივით, დაღისამით რომ ჩამი-დე უფემო. კასის ოღლივით არ მახვევებდა, მოსის-ლდე მტერივით არ მაძინებდა. კალთაში ჩაფრენილი შეიღიშვილივით ძალით მიმათრევდა და აი, მიმათ-რია კიდევ უყოველი ბავშვის სისხლის გუბესთან გუბეში ჩაიხტეთ! ნამდვილი მკვლელის სახე იმ გუ-ბეში ირეკლება.

წათო. (თეჩაქინდარული, ტირის) რატომ მომი-კალი შევილი, აიეტ, რატომ? მე მანინა მართლა მიყ-ვარდა.

აიეტო, მანინა მართალია. ანეთ სიციცხლებს ისევ სიცილი სჯობია. ერთადერთი ძალაც სიცილია ამ საზიზღრობის მოსასპობად. ყველას არ შეუძლია, ფა-

რტაზივით ლოდონს პური დაწველებული ღრძილე-
ბით, მხოლოდ იმიტომ, რომ იარსებოს.

უ ა რ ტ ა ზ ი. მე ტუპილად მსაყვედურობ, აიეტ.
მე და შენ ერთიდაიმავე ქალის მოწვეული ცომი-
დანა ვართ. მე და შენ ერთიდაიმავე ხის ტოტები
ვართ. ოღონდ სხვადასხვა მხარეს გაშვერილი. ჩვე-
ნი საერთო ფეხვა ერთსადაიმავე მიწაშია და ჩვენი
შინგულიც ერთიდაიმავე წვეთით ივსება. ჩვენ ერთი-
დაიგივე ქარი გვაქანავებს, ოღონდ სხვადასხვანაი-
რად: შენ უფრო მეტად, რადგან კენწეროსთან ახლოს
ხარ, მე უფრო ნაკლებად, რადგან ფეხვებთანაა ვარ
ახლოს. აიეტ, მე შენი მეორე მხარე ვარ და ჩემი
არსებოთ შენს არსებობასაც ვადასტურებ. ხო-
ლო თუ მომიხსენ და დამიჭერებ კიდევ, სავედურო
საერთოდ არ გეთქმის, რადგან შენი არსებობის ერ-
თადერთი უზრი და დანიშნულებაც ეს იყო: მარადიულ
ქარში წრილი, მარადიული ჰერმობის ხელახლა გახს-
ნა და შექერვა, მარადიული ტკივილის გადატანა, მარ-
ადიული შინის დაძლევა, და ბოლოს, მარადიული
მორჩილების ძონძებზე წოლა, მარადიული ამბოხისა
და წინააღმდეგობის მიუხედავად, დამერწმუნე. აი-
ეტ, უშენოდ ჩემი ცხოვრებაც უინტერესო გადებდა,
დაცარიელებდა, დაირთებდა, მაგრამ შენს ნადგომზე
ან ცოტა ზევით, უფრო ახლოს კენწეროსთან, სხვა
შენისთანა ტოტი ამოვა. მე კი ისღა დამჩრენია, ჩე-
მი მარადიული სიმშვიდითა და მოთმინებით დავე-
ლოლო იმ ტოტის ამოსვლას. ნურაფერზე ნუ წყუდებ-
და გული, შენ, რაც შეგეძლო, ყველაფერი გააკე-
თე, ოღონდ ახლაც, როგორც უყოველთვის ხდება ხო-
ლმე, ცოტა აჩქარდი, ცოტა დააგვიანე, ცოტა დააქე-
ლე, ცოტა გადააჭარბე, ცოტა ცეცხლი დაგაქლდა,
ცოტა ყინოდა, ცოტა თვალმა გიპტუნა, ცოტა გო-
ნებამ და, რაც მთავარია, ცოტა, თითქმის უშინშენ-
ლოდ ცოტა — გულმა! ეს საბედისწერო „ცოტა“
დაუწერელი კანონით არსებობს და ვერაფერს, ვერ-
ახსოვს ვერ შეეცდები ამ ნაკლებობას. დამერწმუნე,
ყოველთვის ასე იქნება. ერთი რაიმე შენიშვნა
განუგეშო მხოლოდ, თუკი ამას შენთვის რაიმე მნი-
შენლობა აქვს: მე არ მჭერა, რასაც შენ აქ გაბ-
რალბებენ.

ა ი ე ტ ი. სამართლიანი ხარ, ღმერთო! მკაცრი და
სამართლიანი! გაუბეღაობაცა და უყოხანიც დანაშა-
ულია. შეც დამნაშავე ვარ. ამ მკველელობაში ჩემი
ხელიც ურევია. მე უფრო მეტს ვფიქრობდი და ვყო-
ყმანობდი, ვიდრე ვმსახურობდი და ვიბრძოდი. მაგ-
რამ მანინა რა შუაშია? ბავშვებმა რა დააშვეს?
ნუთუ არ შეგეძლო, სხვა საჩქელი გამოგენახა ჩვენთ-
ვის. (ყველას, მკაცრად) უველანი დამნაშავენი ვართ
და უველანი ვაგებთ პასუხს, ადრე თუ გვიან. (ფარ-
ტახს) განა შენმა გულგრილობამ, (წათეს) შენმა სო-
ლარჩემ, (ბაქურს) შენმა სიბრძავემ, (დელოფალს)
შენმა სიხარბებმა და გარყუნილებამ, (პოეტს) შენმა
უნდობა ქება-დიდება, ჩემმა უყოხანმა და ამისმა უს-
ვანდობამ (ხელს მარუთასკენ იშვერს) არ დაამახი-
ნჯა ქვეყანა ასე? ხალხის ფეხებით გათვლილი გვა-
მივით, ბავშვებსაც კი, რომლებსაც არაფერი უნა-
ხათ წვედობის გარდა, ამ სიმამინჯისგან თავზარი
ეცემათ, დამფრთხლო ცხვირებით ერთმანეთს აწუდ-
ბიან და დიდის საშოდან გამოყოლილი ბორკილებით
ერთმანეთს ცხვირჭირს ჟუსისხლიანებენ. პირველი

გრძნობა, რაც მათ გულსა და გონებაში იხადება,
სიძულვილია; შავდღისთვის გადანახული ფულიებით
შინშია და უშეწომის ძონძებში გამოხვედრული
ნი შავი ღღის შველები არიან და ერთმანეთს ეხვე-
ლებათ, რადგან ერთმანეთს გვიანან და ერთად უფ-
რო უშეწონი და ამანარუნეი არიან. მათი თვალები
სინდელისთვისაა განუწვნილი. ამიტომ მწუხა და
სინათლის ერიბებში, გაურბიან, რადგან სინათლურ
თვალები ტკივდებთ, თავბრუ ეხვევათ და მთვრა-
ლებივით ცხოვრობენ: სწრაფად და განსუკელოდ. მათ
ყველაზე მეტად საყოთარი სისუსტე და უფაცობა
აღიზიანებთ, ამიტომ მათი საქციელი ყალბია, ნილა-
ბია, თანდაყოლილი მონური სულის დასამალად გა-
მიწული, მისჩქმალად, ჩასაქოლად, მაგრამ ის ასე
იოლად არ იმადება, არ იჩქმალება, არ იქოლდება, ის
სამუდამოდაა ჩაიფრებული მათ სუსტ სხეულებში და
თავიდანვე განწირული არიან. ამიტომაც, უფრო ად-
რე ილუბებან, ვიდრე გააჩვევდნენ: ვინ არიან?
რადომ არიან? რა სურთ? რა უნდათ? მათ აჩქ დრო
ყოფნით, სიყვარული მრუშობისგან რომ განსხ-
ვავონ, სიამავე — თავებობისგან, ბორკლება — სი-
კეთისგან, სიციცხლე — არსებობისგან, სინართლე —
სიყვარლისგან, აღშფოთება — სიგივისგან, და, რაც
მთავარია, მტერი — მოუყრისგან, საყოლადი ბავშ-
ვები! ისინი ასეთებად იხადებია. ჩვენ სამშობლო
გოგონავით გაყვირდეთ მონათა ბაზარზე, ხოლო იმ
გოგონა საშუაი აღრეული თესლი ინთხევა, ბილჩი და
უნაყოფო.

წ ა თ ე. (ქვითინებს) ჩემი შვილი, ჩემი ერთადერ-
თი შვილი...

მ ა რ უ თ ა. აიეტ, თქვენე ბრწყინვალე მსახიობი
ხართ, მაგრამ წარმოდგენა დათმავდა. დანარჩენზე
უკლებში ვილაპარაკო. ხალხს ზედმეტი ლამაზა-
კი არ უყვარს, არ უნდა გადადალო, რაც მას ეხე-
ბა, მან უყვე იცის, დანარჩენი ჩვენი საქმეა. რომ-
ში განსაკუთრებული კანონიცაა მსახიობებისთვის. შენ
კი, მალე სულ სხვა სიტყვზე მოგიწევს გამოსვლა
იქაც მოუთმენლად გელოდებიან. ვერ წარმოადგენ,
როგორ გელოდებიან, მოუომენლობისგან საქამებზე
ცქმუტავენ, ფეხებს აბრაზუნებენ, კისრები ეღრიცე-
ბათ, ნერვიულობენ, ბრახვებიან, როგორც საერ-
თოდ განახობაზე მოსულ ხალხს სჩვევია. უარესად
სულ ვავაზარებთ, მათი განაჩენი ისედაც მკაც-
რია. ნილბა შეგიძლია მოიხსნა, იქ შენი ნაშედეგი
სახე უფრო აინტერესებს.

ა ი ე ტ ი. ყველაფერი სპექტაკლივით დაგიგამთ,
ყველაფერი წინასწარ გაგითვალისწინებიათ. ვერა-
ფერს ვიტყვი. მართლაც კვიკაოფრი ხერხია, კარ-
გადაც გათამაშდა. სიმართლე და მთავარი ისევ
წვედობაში დარჩა და ალბათ ისევ დიდი ხნით. ჩე-
მი საბრალო ხალხი ერთხელ კიდევ შეცდება და
მრტყუდება, ერთხელ კიდევ არასწორად აღფრთო-
ვანდება და აღტყინდება საყოლადი სისხლის დანა-
ხვავზე. ერთხელ კიდევ დაიჭერებს, რომ სამართლია-
ნობა ზეიმობს, რომ სანამ სამართლიანობა ზეიმობს,
მასაც არაფერი გაუჭირდება და მშვიდად შეუძლია
ენინოს, ჭამოს და სვას, იმღეროს და იქითვოს, რად-

გან ხმაღს მის ნაცვლად უფრო ღონიერი რომაელუ-
ბიც კარგად მოიქნენ. მაპატიე, ჩემო ხალხო, ჩემო
უბედურო ხალხო, თუ ვერაფერში გამოადგები და
თუ ჩემი ყოფანითა და გაუბედაობით ხელი შევუ-
წყე შენს გონებაში სიხნელის ჩასახლება, შენს
გაქსუებას, გადაგვარებას, ოდესღაც შენ ღირსეუ-
ლი მეომარი იყავი და ჭრილობებით დასახიჩრებუ-
ლი შენი სახე და სხეული მტერს თავზარს სცემუ-
და, ხელფებს უფირკავდა, ბოღმით ახრბობდა, ხო-
ლო პატიოსან ხალხში აღტაცებას იწვევდა. მაინც მიუ-
ვარხარ, მიუვარხარ და მიხარია, შენი გულისთვის რომ
კვდები, თუკია შენ შეიძლება ვერც კი გაიგო. ვერც
გაიგებ. მე თვითონ უნდა მეთქვა შენთვის, მაგრამ
საუბედუროდ, ახლაც დამავიანდა. მე ახლა შენს თვა-
ლში მკვლელი ვარ მხოლოდ, უბედური მანინას მკვლე-
ლი, და შენც უფლება გაქვს, დღესვე მიწასთან გაას-
წირო ჩემი სახელი და ქილაგი. მიდი, რაღას უციღე?
მე წინასწარ მაპატიებია, რადგან ბრმა ხარ და ყრუ-
მუნჯი. მიუვარხარ და შეცოდები, მიუვარხარ და
ვაპაუბო, რადგან ამ სიყვარულშია ჩემი ღირსებაცა
და თავისუფლებაც.

წათე, ნუ თვალთმაქცობ, აიტე, ნუ თვალთმაქცობ,
მე ყოველთვის გეუბნებოდი, სანამ დროა გონზე მო-
დი, ხალხს ნუ მიგვიტე-მეტიკი. „ხალხი“, „ხალხი“!
ხალხს სიმშვიდე უნდა, სურვი და გართობა, ხალხი თუ
გუყვარს, ამაზე უნდა გეუფიქრა. ჩვენ კი ვფიქრობთ,
ვფიქრობთ და ვაკეთებთ კიდეც, თვითონ არ იცი, რა
გინდა: სპარსელები იყვნენ და არიქა, ვიღუპებით,
რომოდ, შენ გვიშველეთ (ილიბემა, თან მართლაც უყუ-
რებს). ახლა რომი არ მოგწონს, ღორის ბუშტივით
ვიბტუნაოთ აქეთ-იქით?

აიეტი. მე არც რომი მინდა, არც სპარსეთი, ჩვე-
ნთვის ორივე ერთნაირი უბედურებაა, ერთმანეთს
შორს არ წაუვლენ. მე ჩემი დეაქა მინდოდა, ჩვენი
ლაზიკა: პატარა, საბრალო გოგო, ბაზრის ქუანითა
და მსუნაგი მუშტრის თვლებით დამფრთხალი გოგო,
ძონძიკ რომ არ შევარჩინებთ სიმშვიდის დასაფარა-
ვად.

მარუთა. კმარა! საქმარისია! სახედნიეროდ, ჭე-
შმარტება დადგინდა. (პოეტს) პოეზიისგან პოლიტი-
კა იმითაც განსხვავდება, რომ ჩვენ ნაკლებს უკმა-
რაკობთ და ბევრს ვაკეთებთ, თქვენ კი პირიქით.

პოეტი. (ხელებს შლის, თითქოს თანხმობის ნი-
ნად. შემკრთალე, ცრემლნარევი ხმით) კი მაგრამ,
კალია რომ მოკვდა, მწვანე, დიდთვალემა კალია!

მარუთა. ნამდვილად სამწუხარო ამბავია, დარ-
წმუნებული ვარ, ყველა ჭეშმარიტი მამულიშვილი
მწარედ განიცდის ამ ამბავს და იძულებული იქნე-
ბა, სირცხვილისგან თავი ჩაღუნოს. (ხელს აიეტის-
კენ იშვერს) ერთმა კაცმა, ერთმა მიხრწნილმა გარე-
წარმა მთელი ჩვენი ხალხი, მთელი ლაზიკა დაამოცი-
რა და შეაგინა რომის თვალში. დიდხანს ვერ ჩამო-
ვიშორებთ. ალბათ, ამ სამარცხვინო ლაქას, შთამო-
მავლობა არ გვაპატიებს. არ გვაპატიებს და მართა-
ლიც იქნება, როცა იკითხავს, სხვები სად იყვნენ?
რას აკეთებდნენ? (წათეს უყურებს დამიკნავად მო-

ძლიძარი) მთელი დღე ხარკის წინ წაღებს იხომავდ-
დნენო? (დარცხვნილი წათე თავაჭინდრული ჩისს
მარუთა ახლა დიდოვალს უყურებს) კურჩინის გულ-
ყოფით იყვნენ გართულნი? (მიდის ვერცხვინა)
როცა ქვეანაში ასეთი უმსგავსობა ხდებოდა, ისი-
ნი სიერის უყურებდნენ და მშვიდით ბერდებოდნენო?
თქვი, რას უპასუხებ? (ფარტაში ჩუმად დგას) გარუ-
მდი! ვერაფერსაც ვერ უპასუხებ. მოქმედებაა საჭი-
რო და არა თვალთვალი. მაყურებლის როლი ადვი-
ლია. შენ კი აიტეს ყველაზე ადრე იცნობდი და გან-
გაშთე ყველაზე ადრე შენ უნდა აგეტება. შენ, ჩე-
მი ბრძენო ფანტაზ. ყველაფერთან შეგაუბა არ შეიძლე-
ბა, მაგნებლობაა. აი, შედეგაც: მტერი წასახლემო შინა-
ურივით ტრიალებს, იგებსლება, ხრწნის და ალპობს
ყველასა და ყველაფერს, ჩვენს ანკარა წყალს, ოფ-
ლითა და სისხლით მოპოვებულ წყალს, მტრის წის-
ქვილზე ახსამს, ჩვენ კი გულზელი დაგვარეფია.
(ფარტაში ხელებს ჩამოუშვებს). ხოლო მანინა, ჩემი
ბავშვობის სიყვარული, ბავშვობასავით სუფთა და
ლაშაში, აქოთებულ სარდაფში გდია და თავთან ჩემი
ნაჩუქარი ხარკე უღევს.

წათე. (ჭკითინებს) ჩემი შვილი, ჩემი ერთადერთი
შვილი...

დედოფალი. (მოთქვამს, სახეზე ხელებფარე-
ბული) ჩემო უბედურო მანინა... ჩემო უბედურო შვი-
ლი...

მარუთა. (ყვირის) თავთან ჩემი ნაჩუქარი ხარკე
უღევს! (პაუზის შემდეგ) ხოლო იმ ხარკეში ჩვენი
გულღერპვილი და ლალი ბავშვობა ირეკლება. (სასო-
წარცხვითლი) ღმერთო ჩემო, რა კარგი იყო, რა კეთი-
ლი! პირველად რომ უკავილი მოვეწუწვიტე. მაშინვე
თმაში გაიკეთა და გაიქცა. სირბილიმ ყველას გვისწ-
რებდა, ბიჭებსაც და გოგოებსაც, თხას ვეძახდით. მა-
რთლაც თხასავით სწრაფად დარბოდა. სად გარბოდა?
სად ეჩქარებოდა? თურმერ ხარდაფში უნდა მომკვდა-
რიყო, საბრალო ბეცკა. (ყვირის) ღმერთსა და კეის-
არს ვფიცავ, მკაცრი იქნება ჩემი სახელი. მე ახლა
შენი მკვლელის ქვაღკვეული გული მიჭირავს ხელში
და ზედ ვლესავ შურისძიების მახვალს. იძინე მშვი-
დად! (საერთო, ხანგრძლივი დუმილის შემდეგ, ჩვეუ-
ლებრივი ხმით) ჩვენ კი იმაზე ვიფიქრობთ, რას იტყვიან
ჩრმი!

პოეტი. (თითქმის ტირის) კი მაგრამ, კალია რომ
მოკვდა, მწვანე, დიდთვალემა კალია?!

დასასრული